DZIENNIK USTAW
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Warszawa, dnia 2 sierpnia 2019 r.

Poz. 1450

ROZPORZĄDZENIE
MINISTRA NAUKI I SZKOLNICTWA WYŻSZEGO[1)]

z dnia 25 lipca 2019 r.

w sprawie standardu kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela

Na podstawie art. 68 ust. 3 pkt 4 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. poz. 1668, z późn. zm.[2)]) zarządza się, co następuje:

§ 1. Określa się standard kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu:

1) nauczyciela, stanowiący załącznik nr 1 do rozporządzenia;

2) nauczyciela przedszkola i edukacji wczesnoszkolnej (klasy I–III szkoły podstawowej), stanowiący załącznik nr 2 do rozporządzenia;

3) nauczyciela pedagoga specjalnego, nauczyciela logopedy i nauczyciela prowadzącego zajęcia wczesnego wspomagania rozwoju dziecka, stanowiący załącznik nr 3 do rozporządzenia.

§ 2. Rozporządzenie wchodzi w życie z dniem następującym po dniu ogłoszenia.[3)]

Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego: *J. Gowin*

---

1) Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego kieruje działem administracji rządowej – szkolnictwo wyższe i nauka, na podstawie § 1 ust. 2 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 13 grudnia 2017 r. w sprawie szczegółowego zakresu działania Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego (Dz. U. poz. 2317, z 2018 r. poz. 1998 oraz z 2019 r. poz. 715).

2) Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2018 r. poz. 2024 i 2245 oraz z 2019 r. poz. 276, 447, 534, 577, 730 i 823.

3) Niniejsze rozporządzenie było poprzedzone rozporządzeniem Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 17 stycznia 2012 r. w sprawie standardów kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela (Dz. U. poz. 131), które traci moc z dniem wejścia w życie niniejszego rozporządzenia na podstawie art. 349 pkt 6 ustawy z dnia 3 lipca 2018 r. – Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. poz. 1669 oraz z 2019 r. poz. 39 i 534).

Załączniki do rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 25 lipca 2019 r. (poz. 1450)

Załącznik nr 1

STANDARD KSZTAŁCENIA PRZYGOTOWUJĄCEGO DO WYKONYWANIA ZAWODU NAUCZYCIELA

I. SPOSÓB ORGANIZACJI KSZTAŁCENIA

1. WYMAGANIA OGÓLNE

1.1. Standard ma zastosowanie do kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela przedmiotu, nauczyciela teoretycznych przedmiotów zawodowych, nauczyciela praktycznej nauki zawodu, nauczyciela prowadzącego zajęcia i nauczyciela psychologa.

1.2. Standard nie ma zastosowania do kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela przedszkola i edukacji wczesnoszkolnej (klasy I–III szkoły podstawowej), nauczyciela pedagoga specjalnego, nauczyciela logopedy i nauczyciela prowadzącego zajęcia wczesnego wspomagania rozwoju dziecka.

1.3. Kształcenie przygotowujące do wykonywania zawodu nauczyciela jest prowadzone na studiach:

1) na kierunku, poziomie i profilu, których program określa efekty uczenia się, o których mowa w ustawie z dnia 22 grudnia 2015 r. o Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji (Dz. U. z 2018 r. poz. 2153 i 2245 oraz z 2019 r. poz. 534 i 1287), z uwzględnieniem uniwersalnych charakterystyk pierwszego stopnia określonych w tej ustawie, charakterystyk drugiego stopnia Polskiej Ramy Kwalifikacji określonych w przepisach wydanych na podstawie art. 7 ust. 3 tej ustawy i efektów uczenia się określonych w standardzie;

2) podyplomowych, których program określa efekty uczenia się dla kwalifikacji cząstkowych uwzględniające charakterystyki drugiego stopnia Polskiej Ramy Kwalifikacji na poziomie 6, 7 albo 8 Polskiej Ramy Kwalifikacji określone w przepisach wydanych na podstawie art. 7 ust. 3 i 4 ustawy z dnia 22 grudnia 2015 r. o Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji oraz efekty uczenia się określone w standardzie.

1.4. Studia, o których mowa w ust. 1.3 pkt 1, są prowadzone jako studia pierwszego stopnia i studia drugiego stopnia lub jako jednolite studia magisterskie, na kierunku, którego program studiów określa efekty uczenia się obejmujące wiedzę i umiejętności odpowiadające wszystkim wymaganiom odpowiednio podstawy programowej przedmiotu nauczania lub podstawy programowej kształcenia w zawodzie lub treściom prowadzonych zajęć. Kształcenie przygotowujące do wykonywania zawodu nauczyciela psychologa jest prowadzone na kierunku psychologia.

1.5. Studia stacjonarne pierwszego stopnia trwają nie krócej niż 6 semestrów.

1.6. Studia stacjonarne drugiego stopnia trwają nie krócej niż 3 semestry.

1.7. Stacjonarne jednolite studia magisterskie trwają nie krócej niż 9 semestrów.

1.8. Studia niestacjonarne mogą trwać dłużej niż odpowiednie studia stacjonarne.

1.9. Liczba punktów ECTS konieczna do ukończenia studiów nie może być mniejsza niż, w przypadku studiów:

1) pierwszego stopnia – 180;

2) drugiego stopnia – 90;

3) jednolitych magisterskich – 300, a w przypadku studiów trwających dłużej niż 10 semestrów – 360.

1.10. Liczbę semestrów, profil studiów, liczbę punktów ECTS konieczną do ukończenia studiów, liczbę godzin zajęć, w tym praktyk zawodowych, oraz dyscypliny naukowe lub artystyczne, do których jest przyporządkowany kierunek, ze wskazaniem dyscypliny wiodącej określa program studiów.

1.11. Studia podyplomowe przygotowujące do wykonywania zawodu nauczyciela trwają nie krócej niż 3 semestry.

2. ZAJĘCIA I GRUPY ZAJĘĆ

2.1. Proces kształcenia jest realizowany w postaci zajęć lub grup zajęć przygotowujących do wykonywania zawodu nauczyciela.

2.2. W przypadku studiów o profilu:

1) ogólnoakademickim – program studiów obejmuje zajęcia lub grupy zajęć, związane z prowadzoną w uczelni działalnością naukową w dyscyplinie naukowej lub artystycznej, do której jest przyporządkowany kierunek studiów, którym przypisano punkty ECTS w wymiarze większym niż 50% liczby punktów ECTS koniecznej do ukończenia studiów, i uwzględnia udział studentów w zajęciach przygotowujących do prowadzenia działalności naukowej lub udział w tej działalności;

2) praktycznym – program studiów obejmuje zajęcia lub grupy zajęć kształtujące umiejętności praktyczne, którym przypisano punkty ECTS w wymiarze większym niż 50% liczby punktów ECTS koniecznej do ukończenia studiów.

2.3. Kształcenie na studiach przygotowujące do wykonywania zawodu nauczyciela obejmuje przygotowanie merytoryczne i przygotowanie pedagogiczne. Przygotowanie pedagogiczne obejmuje przygotowanie psychologiczno-pedagogiczne i przygotowanie dydaktyczne. Przygotowanie dydaktyczne obejmuje podstawy dydaktyki i emisję głosu oraz przygotowanie dydaktyczne do nauczania przedmiotu lub prowadzenia zajęć.

2.4. Kształcenie na studiach przygotowujące do wykonywania zawodu nauczyciela obejmuje przygotowanie:

1) merytoryczne do nauczania pierwszego przedmiotu lub prowadzenia pierwszych zajęć – grupa zajęć A1;

2) psychologiczno-pedagogiczne – grupa zajęć B;

3) dydaktyczne w zakresie podstaw dydaktyki i emisji głosu – grupa zajęć C;

4) dydaktyczne do nauczania pierwszego przedmiotu lub prowadzenia pierwszych zajęć – grupa zajęć D.

2.5. Kształcenie na studiach przygotowujące do wykonywania zawodu nauczyciela może obejmować również przygotowanie dydaktyczne do nauczania kolejnego przedmiotu lub prowadzenia kolejnych zajęć – grupy zajęć A1, A2, B, C, D i E.

2.6. Kształcenie na studiach przygotowujące do wykonywania zawodu nauczyciela psychologa obejmuje przygotowanie merytoryczne, dydaktyczne w zakresie podstaw dydaktyki i emisji głosu oraz przygotowanie pedagogiczne – grupy zajęć A1, C i F.

2.7. Kształcenie na studiach podyplomowych przygotowujące do wykonywania zawodu nauczyciela może być prowadzone w zakresie przygotowania:

1) psychologiczno-pedagogicznego i dydaktycznego do nauczania przedmiotu lub prowadzenia zajęć dla absolwentów studiów pierwszego stopnia i studiów drugiego stopnia lub jednolitych studiów magisterskich na kierunku, którego program studiów określał efekty uczenia się obejmujące wiedzę i umiejętności odpowiadające wszystkim wymaganiom odpowiednio podstawy programowej przedmiotu nauczania lub podstawy programowej kształcenia w zawodzie lub treściom prowadzonych zajęć, nieposiadających przygotowania psychologiczno-pedagogicznego i dydaktycznego – grupy zajęć B, C i D;

2) psychologiczno-pedagogicznego i dydaktycznego do nauczania teoretycznych przedmiotów zawodowych lub praktycznej nauki zawodu dla absolwentów studiów co najmniej pierwszego stopnia na kierunku, którego program studiów określał efekty uczenia się obejmujące wiedzę i umiejętności odpowiadające wszystkim wymaganiom podstawy programowej kształcenia w zawodzie, nieposiadających przygotowania psychologiczno-pedagogicznego i dydaktycznego – grupy zajęć B, C i D;

3) merytorycznego, psychologiczno-pedagogicznego i dydaktycznego dla absolwentów studiów pierwszego stopnia i studiów drugiego stopnia na kierunkach, których programy studiów określały efekty uczenia się obejmujące wiedzę i umiejętności odpowiadające wymaganiom ogólnym odpowiednio podstawy programowej przedmiotu nauczania lub podstawy programowej kształcenia w zawodzie lub treściom prowadzonych zajęć – grupy zajęć A3, B, C i D;

4) merytorycznego i dydaktycznego do nauczania kolejnego przedmiotu lub prowadzenia kolejnych zajęć dla absolwentów studiów pierwszego stopnia i studiów drugiego stopnia lub jednolitych studiów magisterskich na kierunkach, których programy studiów określały efekty uczenia się obejmujące wiedzę i umiejętności odpowiadające wymaganiom ogólnym odpowiednio podstawy programowej przedmiotu nauczania lub

podstawy programowej kształcenia w zawodzie lub treściom prowadzonych zajęć, posiadających przygotowanie merytoryczne, psychologiczno-pedagogiczne, w zakresie podstaw dydaktyki i emisji głosu oraz dydaktyczne do nauczania przedmiotu lub prowadzenia zajęć – grupy zajęć A3 i E;

5) pedagogicznego do wykonywania zawodu nauczyciela psychologa dla absolwentów studiów pierwszego stopnia i studiów drugiego stopnia lub jednolitych studiów magisterskich na kierunku psychologia – grupa zajęć F;

6) psychologiczno-pedagogicznego i dydaktycznego do nauczania języka obcego dla absolwentów studiów pierwszego stopnia i studiów drugiego stopnia lub jednolitych studiów magisterskich na kierunku, którego program studiów nie określał efektów uczenia się obejmujących wiedzę i umiejętności odpowiadające wymaganiom podstawy programowej nauczania tego języka, a którzy legitymują się znajomością tego języka odpowiednią do wymagań określonych w przepisach wydanych na podstawie art. 9 ust. 2 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. – Karta Nauczyciela (Dz. U. z 2018 r. poz. 967 i 2245 oraz z 2019 r. poz. 730 i 1287) i potwierdzoną zgodnie z tymi przepisami, lub ukończyli studia w państwie, w którym językiem urzędowym jest ten język, nieposiadających przygotowania psychologiczno-pedagogicznego i dydaktycznego – grupy zajęć B, C i D.

3. MINIMALNA LICZBA GODZIN ZAJĘĆ ZORGANIZOWANYCH I PUNKTÓW ECTS

Grupy zajęć, w ramach których osiąga się szczegółowe efekty uczenia się	**Zajęcia**	**Liczba godzin**	**Liczba punktów ECTS**
A1. Przygotowanie merytoryczne do nauczania pierwszego przedmiotu lub prowadzenia pierwszych zajęć	*	*	**
A2. Przygotowanie merytoryczne do nauczania kolejnego przedmiotu lub prowadzenia kolejnych zajęć	*	*	**
A3. Podyplomowe przygotowanie merytoryczne do nauczania przedmiotu lub prowadzenia zajęć	*	180	10
B. Przygotowanie psychologiczno-pedagogiczne	B.1. Psychologia	90	10
	B.2. Pedagogika	90	
	B.3. Praktyki zawodowe	30	
C. Podstawy dydaktyki i emisja głosu	Podstawy dydaktyki	60	3
	Emisja głosu		

D. Przygotowanie dydaktyczne do nauczania pierwszego przedmiotu lub prowadzenia pierwszych zajęć	W przypadku przedmiotu nauczanego lub zajęć prowadzonych w szkole podstawowej i ponadpodstawowej, teoretycznych przedmiotów zawodowych oraz praktycznej nauki zawodu:			
		D.1. Dydaktyka przedmiotu nauczania lub zajęć	150	15
		D.2. Praktyki zawodowe	120	
	W przypadku przedmiotu nauczanego lub zajęć prowadzonych w szkole podstawowej albo ponadpodstawowej:			
		D.1. Dydaktyka przedmiotu nauczania lub zajęć	90	7
		D.2. Praktyki zawodowe	60	
E. Przygotowanie dydaktyczne do nauczania kolejnego przedmiotu lub prowadzenia kolejnych zajęć	W przypadku przedmiotu nauczanego lub zajęć prowadzonych w szkole podstawowej i ponadpodstawowej, teoretycznych przedmiotów zawodowych oraz praktycznej nauki zawodu:			
		E.1. Dydaktyka przedmiotu nauczania lub zajęć	90	7
		E.2. Praktyki zawodowe	90	
	W przypadku przedmiotu nauczanego lub zajęć prowadzonych w szkole podstawowej albo ponadpodstawowej:			
		E.1. Dydaktyka przedmiotu nauczania lub zajęć	60	6
		E.2. Praktyki zawodowe	60	
F. Przygotowanie pedagogiczne	F.1. Pedagogika		60	14

do wykonywania zawodu nauczyciela psychologa	F.2. Metodyka pracy nauczyciela psychologa w przedszkolach, szkołach i placówkach systemu oświaty	120	
	F.3. Praktyki zawodowe	120	

* W wymiarze określonym w programie studiów zapewniającym merytoryczne przygotowanie do nauczania przedmiotu lub prowadzenia zajęć.

** W liczbie określonej w programie studiów.

3.1. Program studiów podyplomowych, w ramach których jest realizowane kształcenie przygotowujące do wykonywania zawodu nauczyciela w grupach zajęć, o których mowa w ust. 2.7, zapewnia osiągnięcie takich samych efektów uczenia się jak program studiów.

3.2. W ramach grupy zajęć B dwie trzecie godzin zajęć jest realizowanych w formie wykładów i ćwiczeń. Pozostałe godziny zajęć są zintegrowane z realizacją praktyk zawodowych.

3.3. W ramach grupy zajęć D uwzględnia się specyfikę danego przedmiotu lub rodzaju zajęć.

3.4. Celem praktyk zawodowych w grupach zajęć D i E jest zdobywanie doświadczenia związanego z pracą dydaktyczno-wychowawczą nauczyciela i konfrontowanie nabytej wiedzy z zakresu dydaktyki szczegółowej (metodyki nauczania) z rzeczywistością pedagogiczną. Jeżeli przedmiot jest nauczany lub rodzaj zajęć jest prowadzony zarówno w szkole podstawowej, jak i ponadpodstawowej, praktyki zawodowe odbywają się w obu typach szkół. Praktyki zawodowe są zintegrowane z realizacją zajęć z zakresu dydaktyki przedmiotu nauczania lub rodzaju zajęć.

3.5. Celem praktyk zawodowych w grupie zajęć F jest przygotowanie do pracy nauczyciela psychologa w systemie oświaty, w szczególności zdobywanie doświadczenia związanego z pracą opiekuńczo-wychowawczą, diagnostyczną, edukacyjną i terapeutyczną z uczniami w różnych okresach rozwojowych oraz udzielaniem pomocy psychologicznej uczniom, rodzicom, opiekunom lub nauczycielom. Praktyki zawodowe są zintegrowane z realizacją zajęć z zakresu pedagogiki i metodyki pracy nauczyciela psychologa w przedszkolach, szkołach i placówkach systemu oświaty.

3.6. Praktyki zawodowe są realizowane w przedszkolach, szkołach podstawowych i ponadpodstawowych, poradniach psychologiczno-pedagogicznych i innych placówkach systemu oświaty udzielających wsparcia uczniom, rodzicom, opiekunom lub nauczycielom.

3.7. W grupach zajęć B–F liczba punktów ECTS, jaka może być uzyskana w ramach kształcenia z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość, nie może być większa niż 25% sumy liczby punktów ECTS określonej dla tych grup zajęć. Praktyki zawodowe nie mogą być prowadzone z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość.

3.8. Program studiów umożliwia studentom wybór zajęć w grupie zajęć A, którym przypisano punkty ECTS w wymiarze nie mniejszym niż 5% liczby punktów ECTS koniecznej do ukończenia studiów.

4. INFRASTRUKTURA NIEZBĘDNA DO PROWADZENIA KSZTAŁCENIA

4.1. Proces kształcenia odbywa się z wykorzystaniem infrastruktury pozwalającej na osiągnięcie efektów uczenia się.

4.2. Praktyki zawodowe odbywają się w przedszkolach, szkołach i placówkach systemu oświaty, w których do zajmowania stanowiska nauczyciela są wymagane kwalifikacje określone w przepisach wydanych na podstawie art. 9 ust. 2 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. – Karta Nauczyciela.

II. OSOBY PROWADZĄCE KSZTAŁCENIE

1. Kształcenie służące osiągnięciu efektów uczenia się jest prowadzone przez nauczycieli akademickich i inne osoby posiadające kompetencje zawodowe lub naukowe oraz doświadczenie w zakresie właściwym dla prowadzonych zajęć.

2. W kształceniu przygotowującym do wykonywania zawodu nauczyciela w grupach zajęć B i F biorą udział także osoby prowadzące badania naukowe w dyscyplinie naukowej pedagogika lub psychologia.

3. W kształceniu przygotowującym do wykonywania zawodu nauczyciela w grupach zajęć A1, A2, A3 i D biorą udział także osoby prowadzące działalność naukową w dyscyplinie naukowej lub artystycznej odpowiadającej przedmiotowi nauczania lub prowadzonym zajęciom.

4. W kształceniu przygotowującym do wykonywania zawodu nauczyciela prowadzonym na studiach podyplomowych biorą udział wyłącznie osoby uczestniczące w kształceniu przygotowującym do wykonywania zawodu nauczyciela, prowadzonym przez uczelnię w ramach studiów pierwszego lub drugiego stopnia lub jednolitych studiów magisterskich, na kierunku odpowiadającym zakresowi kształcenia na studiach podyplomowych.

III. EFEKTY UCZENIA SIĘ

1. OGÓLNE EFEKTY UCZENIA SIĘ

1.1. W zakresie wiedzy absolwent zna i rozumie:

1) podstawy filozofii wychowania i aksjologii pedagogicznej, specyfikę głównych środowisk wychowawczych i procesów w nich zachodzących;

2) klasyczne i współczesne teorie rozwoju człowieka, wychowania, uczenia się i nauczania lub kształcenia oraz ich wartości aplikacyjne;

3) rolę nauczyciela lub wychowawcy w modelowaniu postaw i zachowań uczniów;

4) normy, procedury i dobre praktyki stosowane w działalności pedagogicznej (wychowanie przedszkolne, nauczanie w szkołach podstawowych i średnich ogólnokształcących, technikach i szkołach branżowych, szkołach specjalnych i oddziałach specjalnych oraz integracyjnych, w różnego typu ośrodkach wychowawczych oraz kształceniu ustawicznym);

5) zagadnienie edukacji włączającej, a także sposoby realizacji zasady inkluzji;

6) zróżnicowanie potrzeb edukacyjnych uczniów i wynikające z nich zadania szkoły dotyczące dostosowania organizacji procesu kształcenia i wychowania;

7) sposoby projektowania i prowadzenia działań diagnostycznych w praktyce pedagogicznej;

8) strukturę i funkcje systemu oświaty – cele, podstawy prawne, organizację i funkcjonowanie instytucji edukacyjnych, wychowawczych i opiekuńczych, a także alternatywne formy edukacji;

9) podstawy prawne systemu oświaty niezbędne do prawidłowego realizowania prowadzonych działań edukacyjnych;

10) prawa dziecka i osoby z niepełnosprawnością;

11) zasady bezpieczeństwa i higieny pracy w instytucjach edukacyjnych, wychowawczych i opiekuńczych oraz odpowiedzialności prawnej nauczyciela w tym zakresie, a także zasady udzielania pierwszej pomocy;

12) procesy komunikowania interpersonalnego i społecznego oraz ich prawidłowości i zakłócenia;

13) podstawy funkcjonowania i patologie aparatu mowy, zasady emisji głosu, podstawy funkcjonowania narządu wzroku i równowagi;

14) treści nauczania i typowe trudności uczniów związane z ich opanowaniem;

15) metody nauczania i doboru efektywnych środków dydaktycznych, w tym zasobów internetowych, wspomagających nauczanie przedmiotu lub prowadzenie zajęć, z uwzględnieniem zróżnicowanych potrzeb edukacyjnych uczniów.

1.2. W zakresie umiejętności absolwent potrafi:

1) obserwować sytuacje i zdarzenia pedagogiczne, analizować je z wykorzystaniem wiedzy pedagogiczno-psychologicznej oraz proponować rozwiązania problemów;

2) adekwatnie dobierać, tworzyć i dostosowywać do zróżnicowanych potrzeb uczniów materiały i środki, w tym z zakresu technologii informacyjno-komunikacyjnej, oraz metody pracy w celu samodzielnego projektowania i efektywnego realizowania działań pedagogicznych, dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych;

3) rozpoznawać potrzeby, możliwości i uzdolnienia uczniów oraz projektować i prowadzić działania wspierające integralny rozwój uczniów, ich aktywność i uczestnictwo w procesie kształcenia i wychowania oraz w życiu społecznym;

4) projektować i realizować programy nauczania z uwzględnieniem zróżnicowanych potrzeb edukacyjnych uczniów;

5) projektować i realizować programy wychowawczo-profilaktyczne w zakresie treści i działań wychowawczych i profilaktycznych skierowanych do uczniów, ich rodziców lub opiekunów i nauczycieli;

6) tworzyć sytuacje wychowawczo-dydaktyczne motywujące uczniów do nauki i pracy nad sobą, analizować ich skuteczność oraz modyfikować działania w celu uzyskania pożądanych efektów wychowania i kształcenia;

7) podejmować pracę z uczniami rozbudzającą ich zainteresowania i rozwijającą ich uzdolnienia, właściwie dobierać treści nauczania, zadania i formy pracy w ramach samokształcenia oraz promować osiągnięcia uczniów;

8) rozwijać kreatywność i umiejętność samodzielnego, krytycznego myślenia uczniów;

9) skutecznie animować i monitorować realizację zespołowych działań edukacyjnych uczniów;

10) wykorzystywać proces oceniania i udzielania informacji zwrotnych do stymulowania uczniów w ich pracy nad własnym rozwojem;

11) monitorować postępy uczniów, ich aktywność i uczestnictwo w życiu społecznym szkoły;

12) pracować z dziećmi ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, w tym z dziećmi z trudnościami adaptacyjnymi związanymi z doświadczeniem migracyjnym, pochodzącymi ze środowisk zróżnicowanych pod względem kulturowym lub z ograniczoną znajomością języka polskiego;

13) odpowiedzialnie organizować pracę szkolną oraz pozaszkolną ucznia, z poszanowaniem jego prawa do odpoczynku;

14) skutecznie realizować działania wspomagające uczniów w świadomym i odpowiedzialnym podejmowaniu decyzji edukacyjnych i zawodowych;

15) poprawnie posługiwać się językiem polskim i poprawnie oraz adekwatnie do wieku uczniów posługiwać się terminologią przedmiotu;

16) posługiwać się aparatem mowy zgodnie z zasadami emisji głosu;

17) udzielać pierwszej pomocy;

18) samodzielne rozwijać wiedzę i umiejętności pedagogiczne z wykorzystaniem różnych źródeł, w tym obcojęzycznych, i technologii.

1.3. W zakresie kompetencji społecznych absolwent jest gotów do:

1) posługiwania się uniwersalnymi zasadami i normami etycznymi w działalności zawodowej, kierując się szacunkiem dla każdego człowieka;

2) budowania relacji opartej na wzajemnym zaufaniu między wszystkimi podmiotami procesu wychowania i kształcenia, w tym rodzicami lub opiekunami ucznia, oraz włączania ich w działania sprzyjające efektywności edukacyjnej;

3) porozumiewania się z osobami pochodzącymi z różnych środowisk i o różnej kondycji emocjonalnej, dialogowego rozwiązywania konfliktów oraz tworzenia dobrej atmosfery dla komunikacji w klasie szkolnej i poza nią;

4) podejmowania decyzji związanych z organizacją procesu kształcenia w edukacji włączającej;

5) rozpoznawania specyfiki środowiska lokalnego i podejmowania współpracy na rzecz dobra uczniów i tego środowiska;

6) projektowania działań zmierzających do rozwoju szkoły lub placówki systemu oświaty oraz stymulowania poprawy jakości pracy tych instytucji;

7) pracy w zespole, pełnienia w nim różnych ról oraz współpracy z nauczycielami, pedagogami, specjalistami, rodzicami lub opiekunami uczniów i innymi członkami społeczności szkolnej i lokalnej.

2. SZCZEGÓŁOWE EFEKTY UCZENIA SIĘ

A1/A2. Przygotowanie merytoryczne do nauczania pierwszego przedmiotu lub prowadzenia pierwszych zajęć oraz do nauczania kolejnego przedmiotu lub prowadzenia kolejnych zajęć

Efekty uczenia się w zakresie wiedzy merytorycznej dotyczącej przedmiotu nauczania lub zajęć są ujęte w programie studiów, w ramach których odbywa się kształcenie przygotowujące do wykonywania zawodu nauczyciela.

A3. Podyplomowe przygotowanie merytoryczne do nauczania przedmiotu lub prowadzenia zajęć

W zakresie wiedzy absolwent zna i rozumie:

A3.W1. cele kształcenia przedmiotu lub zajęć, wyrażone w wymaganiach ogólnych podstawy programowej nauczanego przedmiotu lub treściach prowadzonych zajęć;

A3.W2. treści nauczania przedmiotu lub zajęć, wyrażone w wymaganiach szczegółowych podstawy programowej nauczanego przedmiotu lub treściach prowadzonych zajęć;

A3.W3. powiązania nauczanych treści z innymi obszarami wiedzy i kultury.

W zakresie umiejętności absolwent potrafi:

A3.U1. biegle operować pojęciami i faktami z zakresu treści nauczania;

A3.U2. interpretować treści nauczania z perspektywy aktualnego stanu wiedzy;

A3.U3. dobierać treści i zadania umożliwiające rozwijanie zainteresowań uczniów szczególnie uzdolnionych.

W zakresie kompetencji społecznych absolwent jest gotów do:

A3.K1. ciągłego doskonalenia swojej wiedzy merytorycznej;

A3.K2. poszukiwania nowych zasobów wzbogacających treści nauczania i podnoszących efektywność kształcenia uczniów.

B. Przygotowanie psychologiczno-pedagogiczne

B.1. Psychologia

W zakresie wiedzy absolwent zna i rozumie:

B.1.W1. podstawowe pojęcia psychologii: procesy poznawcze, spostrzeganie, odbiór i przetwarzanie informacji, mowę i język, myślenie i rozumowanie, uczenie się i pamięć, rolę uwagi, emocje i motywacje w procesach regulacji zachowania, zdolności i uzdolnienia, psychologię różnic indywidualnych – różnice w zakresie inteligencji, temperamentu, osobowości i stylu poznawczego;

B.1.W2. proces rozwoju ucznia w okresie dzieciństwa, adolescencji i wczesnej dorosłości: rozwój fizyczny, motoryczny i psychoseksualny, rozwój procesów poznawczych (myślenie, mowa, spostrzeganie, uwaga i pamięć), rozwój społeczno-emocjonalny i moralny, zmiany fizyczne i psychiczne w okresie dojrzewania, rozwój wybranych funkcji psychicznych, normę rozwojową, rozwój i kształtowanie osobowości, rozwój w kontekście wychowania, zaburzenia w rozwoju podstawowych procesów psychicznych, teorie integralnego rozwoju ucznia, dysharmonie i zaburzenia rozwojowe u uczniów, zaburzenia zachowania, zagadnienia: nieśmiałości i nadpobudliwości, szczególnych uzdolnień, zaburzeń funkcjonowania w okresie dorastania, obniżenia nastroju, depresji, krystalizowania się tożsamości, dorosłości, identyfikacji z nowymi rolami społecznymi, a także kształtowania się stylu życia;

B.1.W3. teorię spostrzegania społecznego i komunikacji: zachowania społeczne i ich uwarunkowania, sytuację interpersonalną, empatię, zachowania asertywne, agresywne i uległe, postawy, stereotypy, uprzedzenia, stres i radzenie sobie z nim, porozumiewanie się ludzi w instytucjach, reguły współdziałania, procesy komunikowania się, bariery w komunikowaniu się, media i ich wpływ wychowawczy, style komunikowania się uczniów i nauczyciela, bariery w komunikowaniu się w klasie, różne formy komunikacji − autoprezentację, aktywne słuchanie, efektywne nadawanie, komunikację niewerbalną, porozumiewanie się emocjonalne w klasie, porozumiewanie się w sytuacjach konfliktowych;

B.1.W4. proces uczenia się: modele uczenia się, w tym koncepcje klasyczne i współczesne ujęcia w oparciu o wyniki badań neuropsychologicznych, metody i techniki uczenia się z uwzględnieniem rozwijania metapoznania, trudności w uczeniu się, ich przyczyny i strategie ich przezwyciężania, metody i techniki identyfikacji oraz wspomagania rozwoju uzdolnień i zainteresowań, bariery i trudności w procesie komunikowania się, techniki i metody usprawniania komunikacji z uczniem oraz między uczniami;

B.1.W5. zagadnienia autorefleksji i samorozwoju: zasoby własne w pracy nauczyciela – identyfikacja i rozwój, indywidualne strategie radzenia sobie z trudnościami, stres i nauczycielskie wypalenie zawodowe.

W zakresie umiejętności absolwent potrafi:

B.1.U1. obserwować procesy rozwojowe uczniów;

B.1.U2. obserwować zachowania społeczne i ich uwarunkowania;

B.1.U3. skutecznie i świadomie komunikować się;

B.1.U4. porozumieć się w sytuacji konfliktowej;

B.1.U5. rozpoznawać bariery i trudności uczniów w procesie uczenia się;

B.1.U6. identyfikować potrzeby uczniów w rozwoju uzdolnień i zainteresowań;

B.1.U7. radzić sobie ze stresem i stosować strategie radzenia sobie z trudnościami;

B.1.U8. zaplanować działania na rzecz rozwoju zawodowego na podstawie świadomej autorefleksji i informacji zwrotnej od innych osób.

W zakresie kompetencji społecznych absolwent jest gotów do:

B.1.K1. autorefleksji nad własnym rozwojem zawodowym;

B.1.K2. wykorzystania zdobytej wiedzy psychologicznej do analizy zdarzeń pedagogicznych.

B.2. Pedagogika

W zakresie wiedzy absolwent zna i rozumie:

B.2.W1. system oświaty: organizację i funkcjonowanie systemu oświaty, podstawowe zagadnienia prawa oświatowego, krajowe i międzynarodowe regulacje dotyczące praw człowieka, dziecka, ucznia oraz osób z niepełnosprawnościami, znaczenie pozycji szkoły jako instytucji edukacyjnej, funkcje i cele edukacji szkolnej, modele współczesnej szkoły, pojęcie ukrytego programu szkoły, alternatywne formy edukacji, zagadnienie prawa wewnątrzszkolnego, podstawę programową w kontekście programu nauczania oraz działania wychowawczo-profilaktyczne, tematykę oceny jakości działalności szkoły lub placówki systemu oświaty;

B.2.W2. rolę nauczyciela i koncepcje pracy nauczyciela: etykę zawodową nauczyciela, nauczycielską pragmatykę zawodową – prawa i obowiązki nauczycieli, zasady odpowiedzialności prawnej opiekuna, nauczyciela, wychowawcy i za bezpieczeństwo oraz ochronę zdrowia uczniów, tematykę oceny jakości pracy nauczyciela, zasady projektowania ścieżki własnego rozwoju zawodowego, rolę początkującego nauczyciela w szkolnej rzeczywistości, uwarunkowania sukcesu w pracy nauczyciela oraz choroby związane z wykonywaniem zawodu nauczyciela;

B.2.W3. wychowanie w kontekście rozwoju: ontologiczne, aksjologiczne i antropologiczne podstawy wychowania; istotę i funkcje wychowania oraz proces wychowania, jego strukturę, właściwości i dynamikę; pomoc psychologiczno-pedagogiczną w szkole – regulacje prawne, formy i zasady udzielania wsparcia w placówkach systemu oświaty, a także znaczenie współpracy rodziny ucznia i szkoły oraz szkoły ze środowiskiem pozaszkolnym;

B.2.W4. zasady pracy opiekuńczo-wychowawczej nauczyciela: obowiązki nauczyciela jako wychowawcy klasy, metodykę pracy wychowawczej, program pracy wychowawczej, style kierowania klasą, ład i dyscyplinę, poszanowanie godności dziecka, ucznia lub wychowanka, różnicowanie, indywidualizację i personalizację pracy z uczniami, funkcjonowanie klasy szkolnej jako grupy społecznej, procesy społeczne w klasie, rozwiązywanie konfliktów w klasie lub grupie wychowawczej, animowanie życia społeczno-kulturalnego klasy, wspieranie samorządności i autonomii uczniów, rozwijanie u dzieci, uczniów lub wychowanków kompetencji komunikacyjnych i umiejętności społecznych niezbędnych do nawiązywania poprawnych relacji; pojęcia integracji i inkluzji; sytuację dziecka z niepełnosprawnością fizyczną i intelektualną w szkole ogólnodostępnej, problemy dzieci z zaburzeniami ze spektrum autyzmu i ich funkcjonowanie, problemy dzieci zaniedbanych i pozbawionych opieki oraz szkolną sytuację dzieci z doświadczeniem migracyjnym; problematykę dziecka w sytuacji kryzysowej lub traumatycznej; zagrożenia dzieci i młodzieży: zjawiska agresji i przemocy, w tym agresji elektronicznej, oraz uzależnień, w tym od środków psychoaktywnych i komputera, a także zagadnienia związane z grupami nieformalnymi, podkulturami młodzieżowymi i sektami;

B.2.W5. sytuację uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi: specjalne potrzeby edukacyjne uczniów i ich uwarunkowania (zakres diagnozy funkcjonalnej, metody i narzędzia stosowane w diagnozie), konieczność dostosowywania procesu kształcenia do specjalnych potrzeb edukacyjnych uczniów (projektowanie wsparcia, konstruowanie indywidualnych programów) oraz tematykę oceny skuteczności wsparcia uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi;

B.2.W6. zasady pracy z uczniem z trudnościami w uczeniu się; przyczyny i przejawy trudności w uczeniu się, zapobieganie trudnościom w uczeniu się i ich wczesne wykrywanie, specyficzne trudności w uczeniu się – dysleksja, dysgrafia, dysortografia i dyskalkulia oraz trudności w uczeniu się wynikające z dysfunkcji sfery percepcyjno-motorycznej oraz zaburzeń rozwoju zdolności, w tym językowych i arytmetycznych, i sposoby ich przezwyciężania; zasady dokonywania diagnozy nauczycielskiej i techniki diagnostyczne w pedagogice;

B.2.W7. doradztwo zawodowe: wspomaganie ucznia w projektowaniu ścieżki edukacyjno-zawodowej, metody i techniki określania potencjału ucznia oraz potrzebę przygotowania uczniów do uczenia się przez całe życie.

W zakresie umiejętności absolwent potrafi:

B.2.U1. wybrać program nauczania zgodny z wymaganiami podstawy programowej i dostosować go do potrzeb edukacyjnych uczniów;

B.2.U2. zaprojektować ścieżkę własnego rozwoju zawodowego;

B.2.U3. formułować oceny etyczne związane z wykonywaniem zawodu nauczyciela;

B.2.U4. nawiązywać współpracę z nauczycielami oraz ze środowiskiem pozaszkolnym;

B.2.U5. rozpoznawać sytuację zagrożeń i uzależnień uczniów;

B.2.U6. zdiagnozować potrzeby edukacyjne ucznia i zaprojektować dla niego odpowiednie wsparcie;

B.2.U7. określić przybliżony potencjał ucznia i doradzić mu ścieżkę rozwoju.

W zakresie kompetencji społecznych absolwent jest gotów do:

B.2.K1. okazywania empatii uczniom oraz zapewniania im wsparcia i pomocy;

B.2.K2. profesjonalnego rozwiązywania konfliktów w klasie szkolnej lub grupie wychowawczej;

B.2.K3. samodzielnego pogłębiania wiedzy pedagogicznej;

B.2.K4. współpracy z nauczycielami i specjalistami w celu doskonalenia swojego warsztatu pracy.

B.3. Praktyki zawodowe

W zakresie wiedzy absolwent zna i rozumie:

B.3.W1. zadania charakterystyczne dla szkoły lub placówki systemu oświaty oraz środowisko, w jakim one działają;

B.3.W2. organizację, statut i plan pracy szkoły, program wychowawczo-profilaktyczny oraz program realizacji doradztwa zawodowego;

B.3.W3. zasady zapewniania bezpieczeństwa uczniom w szkole i poza nią.

W zakresie umiejętności absolwent potrafi:

B.3.U1. wyciągać wnioski z obserwacji pracy wychowawcy klasy, jego interakcji z uczniami oraz sposobu, w jaki planuje i przeprowadza zajęcia wychowawcze;

B.3.U2. wyciągać wnioski z obserwacji sposobu integracji działań opiekuńczo-wychowawczych i dydaktycznych przez nauczycieli przedmiotów;

B.3.U3. wyciągać wnioski, w miarę możliwości, z bezpośredniej obserwacji pracy rady pedagogicznej i zespołu wychowawców klas;

B.3.U4. wyciągać wnioski z bezpośredniej obserwacji pozalekcyjnych działań opiekuńczo-wychowawczych nauczycieli, w tym podczas dyżurów na przerwach międzylekcyjnych i zorganizowanych wyjść grup uczniowskich;

B.3.U5. zaplanować i przeprowadzić zajęcia wychowawcze pod nadzorem opiekuna praktyk zawodowych;

B.3.U6. analizować, przy pomocy opiekuna praktyk zawodowych oraz nauczycieli akademickich prowadzących zajęcia w zakresie przygotowania psychologiczno-pedagogicznego, sytuacje i zdarzenia pedagogiczne zaobserwowane lub doświadczone w czasie praktyk.

W zakresie kompetencji społecznych absolwent jest gotów do:

B.3.K1. skutecznego współdziałania z opiekunem praktyk zawodowych i z nauczycielami w celu poszerzania swojej wiedzy.

C. Podstawy dydaktyki i emisja głosu

W zakresie wiedzy absolwent zna i rozumie:

C.W1. usytuowanie dydaktyki w zakresie pedagogiki, a także przedmiot i zadania współczesnej dydaktyki oraz relację dydaktyki ogólnej do dydaktyk szczegółowych;

C.W2. zagadnienie klasy szkolnej jako środowiska edukacyjnego: style kierowania klasą, problem ładu i dyscypliny, procesy społeczne w klasie, integrację klasy szkolnej, tworzenie środowiska sprzyjającego postępom w nauce oraz sposób nauczania w klasie zróżnicowanej pod względem poznawczym, kulturowym, statusu społecznego lub materialnego;

C.W3. współczesne koncepcje nauczania i cele kształcenia – źródła, sposoby ich formułowania oraz ich rodzaje; zasady dydaktyki, metody nauczania, treści nauczania i organizację procesu kształcenia oraz pracy uczniów;

C.W4. zagadnienie lekcji jako jednostki dydaktycznej oraz jej budowę, modele lekcji i sztukę prowadzenia lekcji, a także style i techniki pracy z uczniami; interakcje w klasie; środki dydaktyczne;

C.W5. konieczność projektowania działań edukacyjnych dostosowanych do zróżnicowanych potrzeb i możliwości uczniów, w szczególności możliwości psychofizycznych oraz tempa uczenia się, a także potrzebę i sposoby wyrównywania szans edukacyjnych, znaczenie odkrywania oraz rozwijania predyspozycji i uzdolnień oraz zagadnienia związane z przygotowaniem uczniów do udziału w konkursach i olimpiadach przedmiotowych; autonomię dydaktyczną nauczyciela;

C.W6. sposoby i znaczenie oceniania osiągnięć szkolnych uczniów: ocenianie kształtujące w kontekście efektywności nauczania, wewnątrzszkolny system oceniania, rodzaje i sposoby przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów zewnętrznych; tematykę oceny efektywności dydaktycznej nauczyciela i jakości działalności szkoły oraz edukacyjną wartość dodaną;

C.W7. znaczenie języka jako narzędzia pracy nauczyciela: problematykę pracy z uczniami z ograniczoną znajomością języka polskiego lub zaburzeniami komunikacji językowej, metody porozumiewania się w celach dydaktycznych – sztukę wykładania i zadawania pytań, sposoby zwiększania aktywności komunikacyjnej uczniów, praktyczne aspekty wystąpień publicznych – poprawność językową, etykę języka, etykietę korespondencji tradycyjnej i elektronicznej oraz zagadnienia związane z emisją głosu – budowę, działanie i ochronę narządu mowy i zasady emisji głosu.

W zakresie umiejętności absolwent potrafi:

C.U1. zidentyfikować potrzeby dostosowania metod pracy do klasy zróżnicowanej pod względem poznawczym, kulturowym, statusu społecznego lub materialnego;

C.U2. zaprojektować działania służące integracji klasy szkolnej;

C.U3. dobierać metody nauczania do nauczanych treści i zorganizować pracę uczniów;

C.U4. wybrać model lekcji i zaprojektować jej strukturę;

C.U5. zaplanować pracę z uczniem zdolnym, przygotowującą go do udziału w konkursie przedmiotowym lub współzawodnictwie sportowym;

C.U6. dokonać oceny pracy ucznia i zaprezentować ją w formie oceny kształtującej;

C.U7. posługiwać się zgodnie z zasadami aparatem emisji głosu;

C.U8. poprawnie posługiwać się językiem polskim.

W zakresie kompetencji społecznych absolwent jest gotów do:

C.K1. twórczego poszukiwania najlepszych rozwiązań dydaktycznych sprzyjających postępom uczniów;

C.K2. skutecznego korygowania swoich błędów językowych i doskonalenia aparatu emisji głosu.

D/E. Przygotowanie dydaktyczne do nauczania pierwszego lub kolejnego przedmiotu lub prowadzenia pierwszych lub kolejnych zajęć

D.1/E.1. Dydaktyka przedmiotu nauczania lub zajęć

W zakresie wiedzy absolwent zna i rozumie:

D.1/E.1.W1. miejsce danego przedmiotu lub rodzaju zajęć w ramowych planach nauczania na poszczególnych etapach edukacyjnych;

D.1/E.1.W2. podstawę programową danego przedmiotu, cele kształcenia i treści nauczania przedmiotu lub prowadzonych zajęć na poszczególnych etapach edukacyjnych, przedmiot lub rodzaj zajęć w kontekście wcześniejszego i dalszego kształcenia, strukturę wiedzy w zakresie przedmiotu nauczania lub prowadzonych zajęć oraz kompetencje kluczowe i ich kształtowanie w ramach nauczania przedmiotu lub prowadzenia zajęć;

D.1/E.1.W3. integrację wewnątrz- i międzyprzedmiotową; zagadnienia związane z programem nauczania – tworzenie i modyfikację, analizę, ocenę, dobór i zatwierdzanie oraz zasady projektowania procesu kształcenia oraz rozkładu materiału;

D.1/E.1.W4. kompetencje merytoryczne, dydaktyczne i wychowawcze nauczyciela, w tym potrzebę zawodowego rozwoju, także z wykorzystaniem technologii informacyjno-komunikacyjnej, oraz dostosowywania sposobu komunikowania się do poziomu rozwoju uczniów i stymulowania aktywności poznawczej uczniów, w tym kreowania sytuacji dydaktycznych; znaczenie autorytetu nauczyciela oraz zasady interakcji ucznia i nauczyciela w toku lekcji; moderowanie interakcji między uczniami; rolę nauczyciela jako popularyzatora wiedzy oraz znaczenie współpracy nauczyciela w procesie dydaktycznym z rodzicami lub opiekunami uczniów, pracownikami szkoły i środowiskiem pozaszkolnym;

D.1/E.1.W5. konwencjonalne i niekonwencjonalne metody nauczania, w tym metody aktywizujące i metodę projektów, proces uczenia się przez działanie, odkrywanie lub dociekanie naukowe oraz pracę badawczą ucznia, a także zasady doboru metod nauczania typowych dla danego przedmiotu lub rodzaju zajęć;

D.1/E.1.W6. metodykę realizacji poszczególnych treści kształcenia w obrębie przedmiotu lub zajęć – rozwiązania merytoryczne i metodyczne, dobre praktyki, dostosowanie oddziaływań do potrzeb i możliwości uczniów lub grup uczniowskich o różnym potencjale i stylu uczenia się, typowe dla przedmiotu lub rodzaju zajęć błędy uczniowskie, ich rolę i sposoby wykorzystania w procesie dydaktycznym;

D.1/E.1.W7. organizację pracy w klasie szkolnej i grupach: potrzebę indywidualizacji nauczania, zagadnienie nauczania interdyscyplinarnego, formy pracy specyficzne dla danego przedmiotu lub rodzaju zajęć: wycieczki, zajęcia terenowe i laboratoryjne, doświadczenia i konkursy oraz zagadnienia związane z pracą domową;

D.1/E.1.W8. sposoby organizowania przestrzeni klasy szkolnej, z uwzględnieniem zasad projektowania uniwersalnego: środki dydaktyczne (podręczniki i pakiety edukacyjne), pomoce dydaktyczne – dobór i wykorzystanie zasobów edukacyjnych, w tym elektronicznych i obcojęzycznych, edukacyjne zastosowania mediów i technologii informacyjno-komunikacyjnej; myślenie komputacyjne w rozwiązywaniu problemów w zakresie nauczanego przedmiotu lub prowadzonych zajęć; potrzebę wyszukiwania, adaptacji i tworzenia elektronicznych zasobów edukacyjnych i projektowania multimediów;

D.1/E.1.W9. metody kształcenia w odniesieniu do nauczanego przedmiotu lub prowadzonych zajęć, a także znaczenie kształtowania postawy odpowiedzialnego i krytycznego wykorzystywania mediów cyfrowych oraz poszanowania praw własności intelektualnej;

D.1/E.1.W10. rolę diagnozy, kontroli i oceniania w pracy dydaktycznej; ocenianie i jego rodzaje: ocenianie bieżące, semestralne i roczne, ocenianie wewnętrzne i zewnętrzne; funkcje oceny;

D.1/E.1.W11. egzaminy kończące etap edukacyjny i sposoby konstruowania testów, sprawdzianów oraz innych narzędzi przydatnych w procesie oceniania uczniów w ramach nauczanego przedmiotu;

D.1/E.1.W12. diagnozę wstępną grupy uczniowskiej i każdego ucznia w kontekście nauczanego przedmiotu lub prowadzonych zajęć oraz sposoby wspomagania rozwoju poznawczego uczniów; potrzebę kształtowania pojęć, postaw, umiejętności praktycznych, w tym rozwiązywania problemów, i wykorzystywania wiedzy; metody i techniki skutecznego uczenia się; metody strukturyzacji wiedzy oraz konieczność powtarzania i utrwalania wiedzy i umiejętności;

D.1/E.1.W13. znaczenie rozwijania umiejętności osobistych i społeczno-emocjonalnych uczniów: potrzebę kształtowania umiejętności współpracy uczniów, w tym grupowego rozwiązywania problemów oraz budowania systemu wartości i rozwijania postaw etycznych uczniów, a także kształtowania kompetencji komunikacyjnych i nawyków kulturalnych;

D.1/E.1.W14. warsztat pracy nauczyciela; właściwe wykorzystanie czasu lekcji przez ucznia i nauczyciela; zagadnienia związane ze sprawdzaniem i ocenianiem jakości kształcenia oraz jej ewaluacją, a także z koniecznością analizy i oceny własnej pracy dydaktyczno-wychowawczej;

D.1/E.1.W15. potrzebę kształtowania u ucznia pozytywnego stosunku do nauki, rozwijania ciekawości, aktywności i samodzielności poznawczej, logicznego i krytycznego myślenia, kształtowania motywacji do uczenia się danego przedmiotu i nawyków systematycznego uczenia się, korzystania z różnych źródeł wiedzy, w tym z Internetu, oraz przygotowania ucznia do uczenia się przez całe życie przez stymulowanie go do samodzielnej pracy.

W zakresie umiejętności absolwent potrafi:

D.1/E.1.U1. identyfikować typowe zadania szkolne z celami kształcenia, w szczególności z wymaganiami ogólnymi podstawy programowej, oraz z kompetencjami kluczowymi;

D.1/E.1.U2. przeanalizować rozkład materiału;

D.1/E.1.U3. identyfikować powiązania treści nauczanego przedmiotu lub prowadzonych zajęć z innymi treściami nauczania;

D.1/E.1.U4. dostosować sposób komunikacji do poziomu rozwojowego uczniów;

D.1/E.1.U5. kreować sytuacje dydaktyczne służące aktywności i rozwojowi zainteresowań uczniów oraz popularyzacji wiedzy;

D.1/E.1.U6. podejmować skuteczną współpracę w procesie dydaktycznym z rodzicami lub opiekunami uczniów, pracownikami szkoły i środowiskiem pozaszkolnym;

D.1/E.1.U7. dobierać metody pracy klasy oraz środki dydaktyczne, w tym z zakresu technologii informacyjno-komunikacyjnej, aktywizujące uczniów i uwzględniające ich zróżnicowane potrzeby edukacyjne;

D.1/E.1.U8. merytorycznie, profesjonalnie i rzetelnie oceniać pracę uczniów wykonywaną w klasie i w domu;

D.1/E.1.U9. skonstruować sprawdzian służący ocenie danych umiejętności uczniów;

D.1/E.1.U10. rozpoznać typowe dla nauczanego przedmiotu lub prowadzonych zajęć błędy uczniowskie i wykorzystać je w procesie dydaktycznym;

D.1/E.1.U11. przeprowadzić wstępną diagnozę umiejętności ucznia.

W zakresie kompetencji społecznych absolwent jest gotów do:

D.1/E.1.K1. adaptowania metod pracy do potrzeb i różnych stylów uczenia się uczniów;

D.1/E.1.K2. popularyzowania wiedzy wśród uczniów i w środowisku szkolnym oraz pozaszkolnym;

D.1/E.1.K3. zachęcania uczniów do podejmowania prób badawczych oraz systematycznej aktywności fizycznej;

D.1/E.1.K4. promowania odpowiedzialnego i krytycznego wykorzystywania mediów cyfrowych oraz poszanowania praw własności intelektualnej;

D.1/E.1.K5. kształtowania umiejętności współpracy uczniów, w tym grupowego rozwiązywania problemów;

D.1/E.1.K6. budowania systemu wartości i rozwijania postaw etycznych uczniów oraz kształtowania ich kompetencji komunikacyjnych i nawyków kulturalnych;

D.1/E.1.K7. rozwijania u uczniów ciekawości, aktywności i samodzielności poznawczej oraz logicznego i krytycznego myślenia;

D.1/E.1.K8. kształtowania nawyku systematycznego uczenia się i korzystania z różnych źródeł wiedzy, w tym z Internetu;

D.1/E.1.K9. stymulowania uczniów do uczenia się przez całe życie przez samodzielną pracę.

D.2/E.2. Praktyki zawodowe

W zakresie wiedzy absolwent zna i rozumie:

D.2/E.2.W1. zadania dydaktyczne realizowane przez szkołę lub placówkę systemu oświaty;

D.2/E.2.W2. sposób funkcjonowania oraz organizację pracy dydaktycznej szkoły lub placówki systemu oświaty;

D.2/E.2.W3. rodzaje dokumentacji działalności dydaktycznej prowadzonej w szkole lub placówce systemu oświaty.

W zakresie umiejętności absolwent potrafi:

D.2/E.2.U1. wyciągnąć wnioski z obserwacji pracy dydaktycznej nauczyciela, jego interakcji z uczniami oraz sposobu planowania i przeprowadzania zajęć dydaktycznych; aktywnie obserwować stosowane przez nauczyciela metody i formy pracy oraz wykorzystywane pomoce dydaktyczne, a także sposoby oceniania uczniów oraz zadawania i sprawdzania pracy domowej;

D.2/E.2.U2. zaplanować i przeprowadzić pod nadzorem opiekuna praktyk zawodowych serię lekcji lub zajęć;

D.2/E.2.U3. analizować, przy pomocy opiekuna praktyk zawodowych oraz nauczycieli akademickich prowadzących zajęcia w zakresie przygotowania psychologiczno-pedagogicznego, sytuacje i zdarzenia pedagogiczne zaobserwowane lub doświadczone w czasie praktyk.

W zakresie kompetencji społecznych absolwent jest gotów do:

D.2/E.2.K1. skutecznego współdziałania z opiekunem praktyk zawodowych i nauczycielami w celu poszerzania swojej wiedzy dydaktycznej oraz rozwijania umiejętności wychowawczych.

F. Przygotowanie pedagogiczne do wykonywania zawodu nauczyciela psychologa

F.1. Pedagogika

W zakresie wiedzy absolwent zna i rozumie:

F.1.W1. system oświaty: organizację i funkcjonowanie systemu oświaty, podstawowe zagadnienia prawa oświatowego, krajowe i międzynarodowe regulacje dotyczące praw człowieka, dziecka, ucznia oraz osób z niepełnosprawnościami, znaczenie pozycji szkoły jako instytucji edukacyjnej, funkcje i cele edukacji szkolnej, modele współczesnej szkoły, pojęcie ukrytego programu szkoły, alternatywne formy edukacji, zagadnienie prawa wewnątrzszkolnego, podstawę programową w kontekście programu nauczania oraz działania wychowawczo-profilaktyczne, tematykę oceny jakości działalności szkoły lub placówki systemu oświaty;

F.1.W2. rolę nauczyciela i koncepcje pracy nauczyciela: etykę zawodową nauczyciela, nauczycielską pragmatykę zawodową – prawa i obowiązki nauczycieli, zasady odpowiedzialności prawnej opiekuna, nauczyciela, wychowawcy i za bezpieczeństwo oraz ochronę zdrowia uczniów, tematykę oceny jakości pracy nauczyciela, zasady projektowania ścieżki własnego rozwoju zawodowego, rolę początkującego nauczyciela w szkolnej rzeczywistości, uwarunkowania sukcesu w pracy nauczyciela oraz choroby związane z wykonywaniem zawodu nauczyciela;

F.1.W3. wychowanie w kontekście rozwoju: ontologiczne, aksjologiczne i antropologiczne podstawy wychowania; istotę i funkcje wychowania oraz proces wychowania, jego strukturę, właściwości i dynamikę; pomoc psychologiczno-pedagogiczną w szkole – regulacje prawne, formy i zasady udzielania wsparcia w placówkach systemu oświaty, a także znaczenie współpracy rodziny ucznia i szkoły oraz szkoły ze środowiskiem pozaszkolnym;

F.1.W4. problemy adaptacji dziecka w przedszkolu i szkole – rolę szkoły i rodziny, a także znaczenie przygotowania dziecka do nauki w szkole oraz zagadnienia związane z obowiązkiem szkolnym i dojrzałością szkolną – pojęcie, składniki i diagnozowanie;

F.1.W5. uwarunkowania funkcjonowania ucznia w środowisku szkolnym: znaczenie uspołecznienia ucznia i kontaktów rówieśniczych, procesy społeczne w klasie, rozwiązywanie konfliktów w klasie szkolnej lub grupie wychowawczej, potrzebę rozwijania u dzieci, uczniów lub wychowanków kompetencji komunikacyjnych i umiejętności społecznych niezbędnych do nawiązywania poprawnych relacji; diagnozę grupy uczniowskiej i każdego ucznia oraz charakterystykę i etiologię potrzeb edukacyjnych uczniów; pojęcia integracji i inkluzji; sytuację dziecka z niepełnosprawnością fizyczną i intelektualną w szkole ogólnodostępnej, a także problemy dzieci z zaburzeniami ze spektrum autyzmu i ich funkcjonowanie, problemy dzieci zaniedbanych i pozbawionych opieki oraz szkolną sytuację dzieci z doświadczeniem migracyjnym; problematykę dziecka w sytuacji kryzysowej lub traumatycznej;

F.1.W6. zasady pracy z uczniem z trudnościami w uczeniu się; przyczyny i przejawy trudności w uczeniu się, specyficzne trudności w uczeniu się – dysleksja, dysgrafia, dysortografia i dyskalkulia oraz trudności w uczeniu się wynikające z dysfunkcji sfery percepcyjno-motorycznej oraz zaburzeń rozwoju zdolności, w tym językowych i arytmetycznych, i sposoby ich przezwyciężania; zasady dokonywania diagnozy nauczycielskiej i techniki diagnostyczne w pedagogice;

F.1.W7. doradztwo zawodowe: wspomaganie ucznia w projektowaniu ścieżki edukacyjno-zawodowej, metody i techniki określania potencjału ucznia oraz potrzebę przygotowania uczniów do uczenia się przez całe życie.

W zakresie umiejętności absolwent potrafi:

F.1.U1. przeprowadzić diagnozę dojrzałości szkolnej dziecka oraz jej uwarunkowań środowiskowych;

F.1.U2. skutecznie wspierać dziecko w procesie adaptacji do nowej sytuacji;

F.1.U3. diagnozować problemy uczniów i wspierać ich w przezwyciężaniu trudności i deficytów;

F.1.U4. wspierać nauczycieli w rozwiązywaniu problemów wychowawczych;

F.1.U5. wspomagać nauczycieli i rodziców lub opiekunów w rozwiązywaniu problemów wychowawczych oraz wspieraniu wszechstronnego rozwoju uczniów.

W zakresie kompetencji społecznych absolwent jest gotów do:

F.1.K1. nawiązywania skutecznego dialogu z uczniem, jego rodzicami lub opiekunami na temat jego rozwoju.

F.2. Metodyka pracy nauczyciela psychologa w przedszkolach, szkołach i placówkach systemu oświaty

W zakresie wiedzy absolwent zna i rozumie:

F.2.W1. problematykę rozwoju dziecka w kontekście edukacji oraz metody zastosowania wiedzy psychologicznej w działaniach dydaktyczno-wychowawczych;

F.2.W2. rolę, zadania i funkcje psychologa w przedszkolu, szkole i placówce systemu oświaty oraz jego prawa i obowiązki;

F.2.W3. rolę monitorowania procesu dydaktyczno-wychowawczego realizowanego w przedszkolu, szkole lub placówce systemu oświaty; zasady dokonywania diagnozy sytuacji wychowawczych i sposoby zapobiegania błędom wychowawczym oraz korygowania negatywnych skutków oddziaływań wychowawczych;

F.2.W4. rolę diagnozy zespołu klasowego (strukturę grupy, obraz relacji i pozycji uczniów w grupie) i zasady dokonywania diagnozy potrzeb rozwojowych i edukacyjnych uczniów, zaburzeń oraz trudności i ich źródeł; zagadnienia diagnozy pozytywnej ucznia

(właściwości psychicznych i elementów środowiska mających korzystne znaczenie dla dziecka) i diagnozy negatywnej ucznia (opóźnienia, zaburzenia i nieprawidłowości rozwoju); sposób opracowywania opinii psychologicznych i formułowania zaleceń;

F.2.W5. rolę wspierania rozwoju dziecka lub ucznia: wspomaganie rozwoju kompetencji społecznych i komunikacyjnych oraz sposoby wspierania rozwoju społeczno-moralnego, emocjonalnego i samoregulacji, znaczenie wspomagania uczniów w adaptacji do przedszkola, szkoły lub placówki systemu oświaty oraz konieczność wspierania uczniów lub wychowanków w radzeniu sobie z problemami wieku dorastania;

F.2.W6. znaczenie wspomagania pracy wychowawczej nauczycieli: sposoby współpracy psychologa z nauczycielami, potrzebę kształtowania środowiska sprzyjającego harmonijnemu rozwojowi uczniów, model pracy psychologa z zespołem klasowym oraz integrowanie zespołu klasowego; sposób pracy indywidualnej psychologa z dzieckiem, uczniem lub wychowankiem, metody i techniki identyfikacji oraz wspomagania rozwoju uzdolnień i zainteresowań, bariery i trudności w procesie komunikowania się oraz techniki i metody usprawniania komunikacji z uczniem;

F.2.W7. problematykę animowania działań edukacyjnych i pracy nad rozwojem ucznia; potrzebę kształtowania u ucznia pozytywnego stosunku do nauki, motywacji do uczenia się i nawyków systematycznego uczenia się, stymulowania samodzielnej pracy dziecka lub ucznia w kontekście uczenia się przez całe życie, rozwijania ciekawości, aktywności, samodzielności poznawczej, logicznego i krytycznego myślenia, a także umiejętności korzystania z różnych źródeł wiedzy, w tym z Internetu, oraz przygotowania ucznia lub wychowanka do samokształcenia;

F.2.W8. rolę profilaktyki i promocji zdrowia: sposoby konstruowania szkolnych programów profilaktycznych, zasady promocji i ochrony zdrowia uczniów, edukacji zdrowotnej oraz udzielania pierwszej pomocy, zagadnienia związane z promowaniem rozwoju fizycznego i zdrowia psychicznego (kształtowanie odporności emocjonalnej, prowadzenie treningów interpersonalnych, radzenia sobie ze stresem, zarządzania własnymi emocjami), profilaktyką uzależnień, zapobieganiem zjawiskom dyskryminacji, agresji i przemocy oraz sposoby interwencji w sytuacjach konfliktowych (prowadzenie mediacji) i kryzysowych (interwencja kryzysowa);

F.2.W9. metodykę prowadzenia działań edukacyjnych przez nauczyciela psychologa: zasady projektowania zajęć z uczniami, doboru metod, form pracy i środków dydaktycznych, projektowania zajęć (warsztatów) dla nauczycieli, a także sposoby realizacji zajęć z dziećmi, uczniami lub wychowankami w różnym wieku i o różnych możliwościach psychofizycznych;

F.2.W10. organizację wsparcia dzieci lub uczniów w przedszkolach, szkołach lub placówkach systemu oświaty, zasady projektowania, koordynacji, realizacji oraz ewaluacji działań pomocowych;

F.2.W11. poradnictwo psychologiczno-pedagogiczne: zasady dokonywania diagnozy, opiniowania i orzekania, doradztwo edukacyjno-zawodowe oraz zasady współpracy przedszkola, szkoły lub placówki systemu oświaty z poradnią psychologiczno-pedagogiczną;

F.2.W12. rolę psychoedukacji, zasady udzielania porad psychologicznych, wspomagania rodziców lub opiekunów w działaniach wychowawczych oraz wspierania rozwoju dzieci i młodzieży, zasady prowadzenia warsztatów dla uczniów, nauczycieli i rodziców lub opiekunów, działania na rzecz popularyzacji wiedzy psychologicznej;

F.2.W13. znaczenie języka jako narzędzia pracy nauczyciela: problematykę pracy z uczniami z ograniczoną znajomością języka polskiego lub zaburzeniami komunikacji językowej, metody porozumiewania się w celach dydaktycznych – sztukę wykładania i zadawania pytań, sposoby zwiększania aktywności komunikacyjnej uczniów, praktyczne aspekty wystąpień publicznych – poprawność językową, etykę języka oraz etykietę korespondencji tradycyjnej i elektronicznej.

W zakresie umiejętności absolwent potrafi:

F.2.U1. diagnozować sytuacje wychowawcze;

F.2.U2. diagnozować potrzeby rozwojowe i edukacyjne uczniów, zaburzenia i trudności w uczeniu się oraz ich źródła;

F.2.U3. wspomagać dzieci lub uczniów w adaptacji do przedszkola, szkoły lub placówki systemu oświaty;

F.2.U4. wspierać uczniów w radzeniu sobie z problemami wieku dorastania;

F.2.U5. promować zdrowy styl życia uczniów oraz rozwój i zdrowie psychiczne (kształtować odporność emocjonalną, prowadzić treningi interpersonalne, radzenia sobie ze stresem i zarządzania własnymi emocjami);

F.2.U6. działać na rzecz profilaktyki uzależnień, zapobiegania zjawiskom dyskryminacji, agresji i przemocy;

F.2.U7. interweniować w sytuacjach konfliktowych (prowadzić mediację) i kryzysowych (podjąć interwencję kryzysową);

F.2.U8. wspomagać rodziców lub opiekunów i nauczycieli w działaniach wychowawczych;

F.2.U9. wspierać proces nauczania-uczenia się uczniów w oparciu o wiedzę w zakresie prawidłowości i metod efektywnego uczenia się.

W zakresie kompetencji społecznych absolwent jest gotów do:

F.2.K1. nawiązywania skutecznego dialogu z uczniem, jego rodzicami lub opiekunami na temat rozwoju ucznia;

F.2.K2. popularyzacji wiedzy psychologicznej;

F.2.K3. podejmowania współpracy z różnymi podmiotami w środowisku ucznia na rzecz jego rozwoju.

F.3. Praktyki zawodowe

W zakresie wiedzy absolwent zna i rozumie:

F.3.W1. zadania charakterystyczne dla szkoły lub placówki systemu oświaty oraz środowisko, w jakim one działają;

F.3.W2. realizowane przez psychologa zadania opiekuńczo-wychowawcze, dydaktyczne, diagnostyczne i terapeutyczne;

F.3.W3. sposób funkcjonowania przedszkoli, szkół lub placówek systemu oświaty, organizację ich pracy, uczestników procesów pedagogicznych i sposób prowadzenia dokumentacji, w szczególności dokumentacji prowadzonej przez nauczyciela psychologa, oraz ochrony poufności danych;

F.3.W4. zasady zapewniania bezpieczeństwa uczniów w szkole i poza nią.

W zakresie umiejętności absolwent potrafi:

F.3.U1. wyciągać wnioski z obserwacji pracy klasy, zachowań i postaw dzieci i młodzieży, funkcjonowania i aktywności w czasie lekcji lub zajęć poszczególnych uczniów, z uwzględnieniem uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi;

F.3.U2. zaplanować i przeprowadzić pod nadzorem opiekuna praktyk zawodowych zajęcia warsztatowe dla uczniów o charakterze odpowiadającym roli nauczyciela psychologa w placówce systemu oświaty, w tym integracyjne, psychoprofilaktyczne i rozwijające kompetencje społeczno-emocjonalne oraz umiejętności samodzielnego zdobywania wiedzy;

F.3.U3. analizować, przy pomocy opiekuna praktyk zawodowych oraz nauczycieli akademickich prowadzących zajęcia w zakresie przygotowania psychologiczno-pedagogicznego, sytuacje i zdarzenia psychologiczno-pedagogiczne zaobserwowane lub doświadczone w czasie praktyk.

W zakresie kompetencji społecznych absolwent jest gotów do:

F.3.K1. skutecznego współdziałania z opiekunem praktyk zawodowych, nauczycielami i specjalistami w celu poszerzania swojej wiedzy.

IV. SPOSÓB WERYFIKACJI OSIĄGNIĘTYCH EFEKTÓW UCZENIA SIĘ

1. Weryfikacja osiągniętych efektów uczenia się wymaga zastosowania zróżnicowanych form sprawdzania, adekwatnych do kategorii wiedzy, umiejętności albo kompetencji społecznych, których dotyczą te efekty.

2. Osiągnięte efekty uczenia się w kategorii wiedzy można weryfikować za pomocą egzaminów pisemnych w formie zadań otwartych lub zamkniętych lub egzaminów ustnych, a także w oparciu o analizę opracowanych konspektów i obserwację ich praktycznej realizacji.

3. Egzamin pisemny lub ustny jest ukierunkowany na sprawdzenie wiedzy na poziomie wyższym niż sama znajomość zagadnień i nie może ograniczać się do znajomości faktów. Egzamin pisemny lub ustny w szczególności służy sprawdzeniu poziomu zrozumienia zagadnienia, umiejętności analizy i syntezy informacji oraz rozwiązywania problemów.

4. Weryfikacja osiągniętych efektów uczenia się w kategorii umiejętności wymaga bezpośredniej obserwacji studenta albo uczestnika studiów podyplomowych w czasie wykonywania działań właściwych dla danego zadania zawodowego (dydaktycznego, wychowawczego i opiekuńczego) wynikającego z roli nauczyciela.

Załącznik nr 2

STANDARD KSZTAŁCENIA PRZYGOTOWUJĄCEGO DO WYKONYWANIA ZAWODU NAUCZYCIELA PRZEDSZKOLA I EDUKACJI WCZESNOSZKOLNEJ (KLASY I–III SZKOŁY PODSTAWOWEJ)

I. SPOSÓB ORGANIZACJI KSZTAŁCENIA

1. WYMAGANIA OGÓLNE

1.1. Standard ma zastosowanie do kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela przedszkola i edukacji wczesnoszkolnej (klasy I–III szkoły podstawowej) prowadzonego na studiach na kierunku pedagogika przedszkolna i wczesnoszkolna, zwanych dalej „studiami”.

1.2. Standard nie ma zastosowania do kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela przedmiotu, nauczyciela teoretycznych przedmiotów zawodowych, nauczyciela praktycznej nauki zawodu, nauczyciela prowadzącego zajęcia, nauczyciela psychologa, nauczyciela pedagoga specjalnego, nauczyciela logopedy i nauczyciela prowadzącego zajęcia wczesnego wspomagania rozwoju dziecka.

1.3. Studia są jednolitymi studiami magisterskimi.

1.4. Studia stacjonarne trwają nie krócej niż 9 semestrów. Studia niestacjonarne mogą trwać dłużej niż studia stacjonarne.

1.5. Liczba godzin zajęć, w tym praktyk zawodowych, nie może być mniejsza niż 2860. Program studiów może określać dla studiów prowadzonych w formie niestacjonarnej mniejszą liczbę godzin zajęć, jeżeli zapewnia osiągnięcie takich samych efektów uczenia się jak na studiach prowadzonych w formie stacjonarnej.

1.6. Liczba punktów ECTS konieczna do ukończenia studiów nie może być mniejsza niż 300.

1.7. Kierunek pedagogika przedszkolna i wczesnoszkolna jest przyporządkowany do dyscypliny naukowej – pedagogika, jako dyscypliny wiodącej.

2. ZAJĘCIA I GRUPY ZAJĘĆ

2.1. Proces kształcenia jest realizowany w postaci zajęć lub grup zajęć przygotowujących do wykonywania zawodu nauczyciela przedszkola i edukacji wczesnoszkolnej (klasy I–III szkoły podstawowej).

2.2. W przypadku studiów o profilu:

1) ogólnoakademickim – program studiów obejmuje zajęcia lub grupy zajęć, związane z prowadzoną w uczelni działalnością naukową w dyscyplinie naukowej lub artystycznej, do której jest przyporządkowany kierunek studiów, w wymiarze większym niż 50% liczby punktów ECTS koniecznej do ukończenia studiów, i

uwzględnia udział studentów w zajęciach przygotowujących do prowadzenia działalności naukowej lub udział w tej działalności;

2) praktycznym – program studiów obejmuje zajęcia lub grupy zajęć kształtujące umiejętności praktyczne w wymiarze większym niż 50% liczby punktów ECTS koniecznej do ukończenia studiów.

2.3. Kształcenie przygotowujące do wykonywania zawodu nauczyciela przedszkola i edukacji wczesnoszkolnej (klasy I–III szkoły podstawowej) obejmuje przygotowanie merytoryczne i przygotowanie pedagogiczne. Przygotowanie pedagogiczne obejmuje przygotowanie psychologiczno-pedagogiczne i przygotowanie dydaktyczne.

3. MINIMALNA LICZBA GODZIN ZAJĘĆ ZORGANIZOWANYCH I PUNKTÓW ECTS

Grupy zajęć, w ramach których osiąga się szczegółowe efekty uczenia się	**Zajęcia**	**Liczba godzin**	**Liczba punktów ECTS**
A. Przygotowanie psychologiczno-pedagogiczne	A.1. Podstawy działań pedagogicznych	300	80
	A.2. Pedagogika przedszkolna i wczesnoszkolna	180	
	A.3. Podstawy psychologii dla nauczycieli	180	
	A.4. Psychologiczne i pedagogiczne podstawy nauczania dzieci języka obcego	60	
B. Przygotowanie merytoryczne nauczycieli przedszkoli i klas I–III szkoły podstawowej, jako przygotowanie do integracji treści nauczania	B.1. Język polski	60	57
	B.2. Język obcy	120	
	B.3. Matematyka	60	
	B.4. Edukacja społeczno--przyrodnicza	30	
	B.5. Informatyka	30	
	B.6. Plastyka	30	
	B.7. Muzyka	30	
	B.8. Technika	30	
	B.9. Wychowanie fizyczne	60	
	B.10. Edukacja zdrowotna	30	
C. Wspieranie rozwoju dzieci w wieku przedszkolnym i młodszym wieku szkolnym	*	400	45

D. Podstawy dydaktyki nauczania zintegrowanego w przedszkolu i klasach I–III szkoły podstawowej	*		60	7
E. Metodyka poszczególnych typów edukacji z uwzględnieniem sposobów integrowania wiedzy i umiejętności dzieci lub uczniów	E.1. Metodyka edukacji polonistycznej		60	57
	E.2. Metodyka nauczania języka obcego		60	
	E.3. Metodyka edukacji matematycznej		60	
	E.4. Metodyka edukacji społeczno--przyrodniczej		45	
	E.5. Metodyka edukacji informatycznej i posługiwania się technologią informacyjno--komunikacyjną		45	
	E.6. Metodyka edukacji plastycznej		45	
	E.7. Metodyka edukacji muzycznej		45	
	E.8. Metodyka edukacji technicznej		30	
	E.9. Metodyka wychowania fizycznego		60	
	E.10. Metodyka edukacji zdrowotnej		30	
F. Dziecko lub uczeń ze specjalnymi potrzebami rozwojowymi i edukacyjnymi w przedszkolu i klasach I–III szkoły podstawowej	*		120	14
G. Organizacja pracy przedszkola i szkoły z elementami prawa oświatowego i praw dziecka oraz kultura przedszkola i szkoły, w tym w zakresie kształcenia uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi i niepełnosprawnościami	*		60	7
H. Podstawy diagnostyki edukacyjnej dla nauczycieli	*		60	7
I. Kultura języka	*		60	7
J. Praktyki zawodowe	J.1. Praktyka śródroczna	J.1.1. Praktyka ogólnopedagogiczna	240, w tym 30	10

<table>
<tr><td rowspan="2"></td><td></td><td>J.1.2. Praktyka wychowawczo-dydaktyczna</td><td rowspan="2">godzin praktyki ogólno-pedago-gicznej</td><td rowspan="2"></td></tr>
<tr><td colspan="2">J.2. Praktyka ciągła</td></tr>
<tr><td>K. Metodologia badań naukowych</td><td colspan="2">*</td><td>120</td><td>10</td></tr>
<tr><td colspan="3">Razem</td><td>2800</td><td>300</td></tr>
</table>

* Zajęcia określa uczelnia w programie studiów w sposób zapewniający przygotowanie merytoryczne i pedagogiczne (psychologiczno-pedagogiczne oraz dydaktyczne) do nauczania w przedszkolu lub klasach I–III szkoły podstawowej.

3.1. Proces kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela przedszkola i edukacji wczesnoszkolnej (klasy I–III szkoły podstawowej) ma charakter zindywidualizowany. Rozpoczęcie realizacji procesu kształcenia poprzedza diagnoza mocnych i słabych stron studenta jako przyszłego nauczyciela. W procesie kształcenia studenci powinni uzyskiwać wsparcie w planowaniu i realizacji zadań o charakterze samorozwojowym oraz w kształtowaniu postawy refleksyjnego praktyka, w szczególności przez budowanie profesjonalnego osądu w oparciu o analizy indywidualnych przypadków. W procesie kształcenia studentom należy zapewnić indywidualne doradztwo metodyczne wspierające integrowanie wiedzy w zakresie dyscyplin naukowych związanych z edukacją, jednocześnie kształtujące samodzielność i odpowiedzialność studentów za przebieg i efektywność własnego kształcenia.

3.2. Program studiów umożliwia studentom wybór zajęć, którym przypisano punkty ECTS w wymiarze nie mniejszym niż 5% liczby punktów ECTS koniecznej do ukończenia studiów.

3.3. Zajęcia z wychowania fizycznego są zajęciami obowiązkowymi na studiach stacjonarnych, prowadzonymi w wymiarze nie mniejszym niż 60 godzin. Zajęciom z wychowania fizycznego nie przypisuje się punktów ECTS.

3.4. Liczba punktów ECTS, jaka może być uzyskana w ramach kształcenia z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość, nie może być większa niż 25% liczby punktów ECTS koniecznej do ukończenia studiów. Praktyki zawodowe nie mogą być prowadzone z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość.

4. PRAKTYKI ZAWODOWE

4.1. Celem praktyk zawodowych jest zapoznanie z organizacją pracy przedszkola, szkoły, placówki systemu oświaty, w tym placówki oświatowo-wychowawczej, poradni psychologiczno-pedagogicznej, warsztatem pracy nauczyciela, formami i metodami nauczania i wychowania oraz umożliwienie studentowi kształtowania i rozwoju umiejętności dydaktyczno-wychowawczych w bezpośrednim kontakcie z uczniami, a także weryfikacji własnych predyspozycji do wykonywania zawodu nauczyciela.

4.2. Ogólne cele praktyk zawodowych:

1) poznanie specyfiki zawodu nauczyciela przedszkola i edukacji wczesnoszkolnej;

2) stwarzanie warunków do rozwijania gotowości do podjęcia roli nauczyciela;
3) przygotowanie do efektywnego organizowania własnego warsztatu nauczycielskiego;
4) świadome budowanie relacji z dziećmi i uczniami, ich rodzicami lub opiekunami oraz ze współpracownikami;
5) wdrożenie innowacyjności w pracy nauczyciela, w zakresie dotyczącym indywidualizacji procesu nauczania uwzględniającej zróżnicowanie potrzeb edukacyjnych uczniów, wspieranie ich wszechstronnego rozwoju, ich aktywności i uczestnictwa w procesie kształcenia i wychowania oraz w życiu społecznym.

4.3. Praktyki śródroczne są realizowane jako zajęcia prowadzone przez nauczycieli akademickich oraz nauczycieli przedszkoli lub szkół, z którymi uczelnia zawarła umowy. Realizacja praktyk śródrocznych pozostaje w ścisłej korelacji z zajęciami teoretycznymi oraz metodycznymi.

5. INFRASTRUKTURA NIEZBĘDNA DO PROWADZENIA KSZTAŁCENIA

5.1. Proces kształcenia odbywa się z wykorzystaniem infrastruktury pozwalającej na osiągnięcie efektów uczenia się.

5.2. Praktyki zawodowe odbywają się w podmiotach wymienionych w ust. 4.1, w których do zajmowania stanowiska nauczyciela przedszkola i edukacji wczesnoszkolnej są wymagane kwalifikacje określone w przepisach wydanych na podstawie art. 9 ust. 2 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. – Karta Nauczyciela.

II. OSOBY PROWADZĄCE KSZTAŁCENIE

Kształcenie przygotowujące do wykonywania zawodu nauczyciela przedszkola i edukacji wczesnoszkolnej (klasy I–III szkoły podstawowej) jest prowadzone przez nauczycieli akademickich i inne osoby posiadające kompetencje i doświadczenie w zakresie właściwym dla prowadzonych zajęć, w tym nauczycieli akademickich posiadających dorobek naukowy w dyscyplinach naukowych – pedagogika lub psychologia.

III. EFEKTY UCZENIA SIĘ

1. OGÓLNE EFEKTY UCZENIA SIĘ

1.1. W zakresie wiedzy absolwent zna i rozumie:

1) podstawy filozofii wychowania i aksjologii pedagogicznej oraz potrafi je odnieść do osobowego, integralnego rozwoju dziecka lub ucznia;
2) klasyczne i współczesne teorie rozwoju człowieka, wychowania, uczenia się i nauczania lub kształcenia oraz ich wartości aplikacyjne, a także potrafi je krytycznie oceniać i twórczo z nich korzystać;

3) współczesne interdyscyplinarne badania nad dzieciństwem (*Childhood Studies*) dotyczące zagadnienia dobrostanu dziecka;

4) główne środowiska wychowawcze, ich specyfiki i procesy w nich zachodzące;

5) strukturę i funkcje systemu oświaty oraz alternatywnych form edukacji: podstawy, cele, organizację oraz funkcjonowanie instytucji edukacyjnych, wychowawczych i opiekuńczych;

6) zagadnienie edukacji włączającej, a także sposoby realizacji zasady inkluzji;

7) zagadnienie edukacji międzykulturowej;

8) prawa dziecka i osoby z niepełnosprawnością, sposoby ich egzekwowania oraz propagowania w środowisku zarówno przedszkolnym oraz szkolnym, jak i pozaprzedszkolnym oraz pozaszkolnym;

9) zasady bezpieczeństwa i higieny pracy w instytucjach edukacyjnych, wychowawczych i opiekuńczych, ze szczególnym uwzględnieniem przedszkola i szkoły podstawowej, zasady udzielania pierwszej pomocy i odpowiedzialności prawnej opiekuna;

10) metodykę wykonywania zadań – normy, procedury i dobre praktyki stosowane w wychowaniu przedszkolnym i edukacji wczesnoszkolnej;

11) znaczenie i możliwości celowego oraz różnorodnego wykorzystania zabawy w procesie wychowywania i kształcenia dzieci;

12) rolę innowacji pedagogicznych w obszarze wychowania przedszkolnego i edukacji wczesnoszkolnej, inspirujących do planowania i organizacji własnej pracy;

13) zróżnicowane potrzeby rozwojowe i edukacyjne dzieci lub uczniów w okresie przedszkolnym i młodszym wieku szkolnym, wynikające z opóźnień, zaburzeń lub przyspieszenia rozwoju, oraz uwarunkowane wpływem czynników środowiskowych i sposoby dostosowywania do nich zadań rozwojowych i edukacyjnych;

14) projektowanie i prowadzenie działań diagnostycznych uwzględniających specyfikę funkcjonowania dzieci w wieku przedszkolnym i młodszym wieku szkolnym oraz ich zróżnicowane potrzeby edukacyjne, w tym zakres i jakość wsparcia społecznego;

15) różne rodzaje i funkcje oceniania;

16) rolę nauczyciela lub wychowawcy w modelowaniu postaw i zachowań dzieci lub uczniów;

17) procesy komunikacji społecznej oraz ich prawidłowości i zakłócenia;

18) funkcjonowanie i dysfunkcje aparatu mowy, słuchu i wzroku oraz prawidłowe nawyki posługiwania się nimi;

19) metodologię badań naukowych stosowanych w dziedzinie nauk społecznych;

20) terminy i założenia metodologiczne oraz zasady i normy etyczne projektowania i realizacji badań naukowych w zakresie pedagogiki przedszkolnej, szkolnej i alternatywnej;

21) zasady ochrony własności intelektualnej i prawa autorskiego.

1.2. W zakresie umiejętności absolwent potrafi:

1) obserwować sytuacje i zdarzenia pedagogiczne, analizować je z wykorzystaniem wiedzy pedagogiczno-psychologicznej oraz proponować rozwiązania problemów;

2) rozpoznawać potrzeby, możliwości i uzdolnienia dzieci lub uczniów oraz projektować i prowadzić działania pedagogiczne, a także planować, realizować i oceniać spersonalizowane programy kształcenia i wychowania;

3) wykorzystywać w codziennej praktyce edukacyjnej różnorodne sposoby organizowania środowiska uczenia się i nauczania, z uwzględnieniem specyficznych potrzeb i możliwości poszczególnych dzieci lub uczniów oraz grupy;

4) dobierać, tworzyć, testować i modyfikować materiały, środki oraz metody adekwatnie do celów wychowania i kształcenia;

5) skutecznie wykorzystywać technologię informacyjno-komunikacyjną w realizacji zadań dydaktycznych;

6) identyfikować i rozbudzać zainteresowania dzieci lub uczniów oraz odpowiednio dostosowywać sposoby i treści kształcenia;

7) rozwijać kompetencje kluczowe dzieci lub uczniów, w szczególności kreatywność, krytyczną refleksję i umiejętność samodzielnego oraz zespołowego rozwiązywania problemów;

8) skutecznie animować i monitorować realizację zespołowych działań edukacyjnych dzieci lub uczniów, z wykorzystywaniem różnych rodzajów zabaw;

9) identyfikować spontaniczne zachowania dzieci lub uczniów jako sytuacje wychowawczo-dydaktyczne i wykorzystywać je w procesie edukacji oraz realizacji celów terapeutycznych;

10) tworzyć sytuacje wychowawczo-dydaktyczne motywujące dzieci lub uczniów do nauki i pracy nad sobą, analizować ich skuteczność oraz modyfikować działania w celu uzyskania pożądanych efektów wychowania i kształcenia;

11) wykorzystywać proces oceniania i udzielania informacji zwrotnych do stymulowania dzieci lub uczniów w ich pracy nad własnym rozwojem;

12) efektywnie pracować w środowiskach zróżnicowanych pod względem kulturowym oraz z dziećmi z doświadczeniem migracyjnym, w tym z dziećmi, dla których język polski jest drugim językiem, wykorzystując kompetencje międzykulturowe i glottodydaktyczne;

13) racjonalnie i zgodnie z zasadami techniki pracy umysłowej gospodarować czasem zajęć oraz odpowiedzialnie organizować pracę pozaszkolną dziecka lub ucznia, z poszanowaniem jego prawa do odpoczynku;

14) skutecznie wykorzystywać w pracy z dzieckiem lub uczniem informacje uzyskane na jego temat od specjalistów, w tym psychologa, logopedy, pedagoga, lekarza, i rodziców lub opiekunów dziecka lub ucznia;

15) poprawnie posługiwać się językiem polskim oraz wykazywać troskę o kulturę i etykę wypowiedzi własnej, dzieci lub uczniów;

16) posługiwać się aparatem mowy zgodnie z zasadami emisji głosu;

17) udzielać pierwszej pomocy;

18) rozróżniać orientacje metodologiczne w badaniach naukowych, formułować cele i problemy badawcze, stosować dobór adekwatnych metod i technik, konstruować narzędzia badawcze, opracowywać, prezentować i interpretować wyniki badań, wyciągać wnioski, wskazywać kierunki dalszych badań w obrębie pedagogiki przedszkolnej i wczesnoszkolnej;

19) współpracować z członkami zespołów badawczych na każdym etapie projektowania i realizacji badań naukowych.

1.3. W zakresie kompetencji społecznych absolwent jest gotów do:

1) posługiwania się uniwersalnymi zasadami i normami etycznymi w działalności zawodowej, kierując się szacunkiem dla każdego człowieka;

2) formowania właściwych zachowań i postaw dzieci lub uczniów, w tym wobec kultury i sztuki;

3) budowania relacji opartej na wzajemnym zaufaniu między wszystkimi podmiotami procesu wychowania i kształcenia, w tym rodzicami lub opiekunami dziecka lub ucznia, oraz włączania ich w działania sprzyjające efektywności edukacyjnej;

4) pracy w zespole, pełnienia w nim różnych ról oraz współpracy z nauczycielami, pedagogami, specjalistami, rodzicami lub opiekunami dzieci lub uczniów i innymi członkami społeczności przedszkolnej, szkolnej i lokalnej;

5) porozumiewania się z osobami pochodzącymi z różnych środowisk i o różnej kondycji emocjonalnej, dialogowego rozwiązywania konfliktów oraz tworzenia dobrej atmosfery dla komunikacji w grupie przedszkolnej i klasie szkolnej oraz poza nimi;

6) rozpoznawania specyfiki środowiska lokalnego i regionalnego oraz ich wpływu na funkcjonowanie dzieci lub uczniów, a także podejmowania współpracy na rzecz dobra dzieci lub uczniów i tych środowisk;

7) projektowania i wdrażania działań mających na celu edukację aksjologiczną i wychowanie do wartości – wprowadzanie dzieci lub uczniów w świat wartości;

8) projektowania działań zmierzających do rozwoju przedszkola lub szkoły oraz stymulowania poprawy jakości pracy tych instytucji.

2. SZCZEGÓŁOWE EFEKTY UCZENIA SIĘ

A. Przygotowanie psychologiczno-pedagogiczne

A.1. Podstawy działań pedagogicznych

W zakresie wiedzy absolwent zna i rozumie:

A.1.W1. kulturowe, antropologiczne, aksjologiczne i socjologiczne opisy współczesności: funkcje edukacji w życiu społeczeństw i egzystencji jednostek, typy i rolę ideologii w życiu społecznym, ulokowanie społeczne, blokady i możliwości rozwojowe różnych grup społecznych oraz elementy socjologii edukacji;

A.1.W2. procesy wychowania i kształcenia (wybrane ujęcia teoretyczne): ontologiczne, aksjologiczne i antropologiczne podstawy wychowania, istotę wychowania, zagadnienia wychowania jako spotkania w dialogu, wychowania do odpowiedzialnej wolności oraz społeczeństwa wielokulturowego, typy relacji międzyludzkich oraz procesy rządzące tymi relacjami, główne środowiska wychowawcze, a także podstawy dialogu międzykulturowego;

A.1.W3. rolę nauczyciela i koncepcje pracy nauczyciela: etykę zawodową nauczyciela, znaczenie własnych postaw, założeń i intencji podczas działania pedagogicznego, uwarunkowania sukcesu w pracy nauczyciela, umiejętności dokonywania autoanalizy sytuacji życiowej i zawodowej, zagadnienie początkującego nauczyciela w szkolnej rzeczywistości, zasady projektowania ścieżki własnego rozwoju zawodowego oraz uwarunkowania sukcesu w pracy nauczyciela.

W zakresie umiejętności absolwent potrafi:

A.1.U1. wykorzystać posiadaną wiedzę teoretyczną w sposób refleksyjny i krytyczny, poprawnie konstruować rozbudowane ustne i pisemne wypowiedzi dotyczące różnych zagadnień pedagogicznych;

A.1.U2. interpretować działalność nauczycieli w kontekstach jej prowadzenia z wykorzystaniem posiadanej wiedzy w zakresie pedagogiki i psychologii, charakteryzować swoistość działania pedagogicznego, a także prezentować własne pomysły, wątpliwości i sugestie poparte rozbudowaną argumentacją teoretyczną;

A.1.U3. analizować swoje doświadczenia praktyczne w roli nauczyciela lub wychowawcy;

A.1.U4. formułować oceny etyczne związane z wykonywaniem zawodu nauczyciela;

A.1.U5. rozpoznawać własną nauczycielską nieskuteczność i analizować jej przyczyny;

A.1.U6. projektować drogi osiągania skuteczności zawodowej i charakteryzować jej determinanty.

W zakresie kompetencji społecznych absolwent jest gotów do:

A.1.K1. doceniania znaczenia pedagogiki dla rozwoju osoby i prawidłowych więzi w środowiskach społecznych;

A.1.K2. nabywania wiedzy z zakresu pedagogiki i budowania warsztatu pracy nauczyciela dziecka w wieku przedszkolnym i ucznia w młodszym wieku szkolnym;

A.1.K3. podejmowania wyzwań zawodowych i osobistych oraz indywidualnych i zespołowych działań profesjonalnych w zakresie opieki i wychowania dziecka lub ucznia;

A.1.K4. stosowania norm etycznych w działalności zawodowej, kierując się szacunkiem dla godności człowieka.

A.2. Pedagogika przedszkolna i wczesnoszkolna

W zakresie wiedzy absolwent zna i rozumie:

A.2.W1. terminologię używaną w pedagogice przedszkolnej i wczesnoszkolnej, jej źródła, miejsce oraz zastosowanie w obrębie pokrewnych dyscyplin naukowych, a także miejsce pedagogiki przedszkolnej i wczesnoszkolnej w systemie nauki oraz jej przedmiotowe i metodologiczne powiązania z innymi dyscyplinami naukowymi;

A.2.W2. procesy związane z wychowaniem i kształceniem dzieci i uczniów, ze szczególnym uwzględnieniem fazy wczesnego, średniego i późnego dzieciństwa, w perspektywie interdyscyplinarnej: psychologicznej, pedagogicznej, aksjologicznej i socjologicznej;

A.2.W3. rolę nauczyciela w rozwijaniu postaw i zachowań dzieci lub uczniów;

A.2.W4. koncepcje dziecka i dzieciństwa (*Childhood Studies*) i ich uwarunkowania kulturowe i społeczne; interdyscyplinarne zagadnienia dobrostanu dziecka oraz perspektywy metodologiczne badań nad dzieckiem i dzieciństwem, a także wymagania etyczne badań naukowych z udziałem dzieci;

A.2.W5. typy, cele i zasady funkcjonowania instytucji edukacyjnych przeznaczonych dla dzieci w wieku przedszkolnym i uczniów w młodszym wieku szkolnym; cele i zasady współpracy przedszkola lub szkoły z podmiotami zewnętrznymi oraz modele, funkcje, szanse i zagrożenia współpracy; sposoby radzenia sobie z problemami wychowawczymi dzieci lub uczniów i rozwiązywania ich we współpracy z rodziną i otoczeniem dziecka lub ucznia, specyfikę pracy z dziećmi lub uczniami z doświadczeniem migracyjnym, a także sposoby budowania swojego autorytetu w relacjach zawodowych i we współpracy z zespołem nauczycieli oraz z innymi podmiotami procesu wychowania i kształcenia.

W zakresie umiejętności absolwent potrafi:

A.2.U1. wykorzystywać i integrować wiedzę teoretyczną z zakresu pedagogiki przedszkolnej i wczesnoszkolnej, w tym wybrane modele i koncepcje pedagogiczne, oraz powiązanych z nią dyscyplin naukowych, w celu dokonania analizy i interpretacji złożonych problemów edukacyjnych, wychowawczych, opiekuńczych i kulturowych, a także motywów i wzorów ludzkiego zachowania;

A.2.U2. rozpoznawać i identyfikować style wychowania w praktyce edukacyjnej, wskazywać ich wartościowe cechy i zagrożenia dla podmiotowości dziecka lub ucznia;

A.2.U3. rozpoznawać sytuacje zagrożeń w przedszkolu i szkole oraz tworzyć właściwy klimat w grupie przedszkolnej i klasie szkolnej;

A.2.U4. organizować wartościowe rozwojowo i społecznie środowisko wychowawcze oraz wspierać dzieci lub uczniów w wyrażaniu swojej indywidualności w sposób twórczy;

A.2.U5. wybrać i zastosować właściwy dla danej organizacji pracy przedszkola lub szkoły podstawowej sposób postępowania oraz dobierać środki i metody pracy w celu efektywnego wykonania zadań zawodowych na etapie edukacji przedszkolnej i wczesnoszkolnej;

A.2.U6. skutecznie porozumiewać się z różnymi odbiorcami, w tym z dziećmi lub uczniami, rodzicami lub opiekunami oraz specjalistami, z wykorzystaniem nowoczesnych rozwiązań technologicznych.

W zakresie kompetencji społecznych absolwent jest gotów do:

A.2.K1. refleksji, w tym krytycznej oceny, odnośnie do poziomu swojej wiedzy i umiejętności z zakresu pedagogiki przedszkolnej i wczesnoszkolnej oraz wykazywania umiejętności uczenia się i doskonalenia własnego warsztatu pedagogicznego w zakresie wychowania przedszkolnego oraz edukacji wczesnoszkolnej;

A.2.K2. podejmowania wyzwań zawodowych oraz indywidualnych i zespołowych działań profesjonalnych w zakresie edukacji przedszkolnej i wczesnoszkolnej;

A.2.K3. profesjonalnego rozwiązywania problemów i konfliktów w grupie przedszkolnej i klasie szkolnej.

A.3. Podstawy psychologii dla nauczycieli

W zakresie wiedzy absolwent zna i rozumie:

A.3.W1. podstawowe pojęcia psychologii: procesy poznawcze, spostrzeganie, odbiór i przetwarzanie informacji, mowę i język, myślenie i rozumowanie, uczenie się i pamięć, rolę uwagi, emocje i motywacje w procesach regulacji zachowania, zdolności i uzdolnienia, psychologię różnic indywidualnych – różnice w zakresie inteligencji, osobowości, temperamentu i stylu poznawczego;

A.3.W2. rozwój człowieka w cyklu życia, w tym proces rozwoju dziecka w kolejnych okresach dzieciństwa: rozwój fizyczny, motoryczny i psychospołeczny, rozwój procesów poznawczych, społeczno-emocjonalny i moralny, a także rozwój i kształtowanie osobowości; szczególne uzdolnienia; normy rozwojowe (różnorodność ujęć), zjawisko dysharmonii (asynchronii) rozwojowej, zaburzenia w rozwoju podstawowych procesów psychicznych oraz teorie integralnego rozwoju dziecka lub ucznia;

A.3.W3. psychologiczne podstawy procesu uczenia się dzieci lub uczniów: modele uczenia się (koncepcje klasyczne, współczesne ujęcia w oparciu o wyniki badań neuropsychologicznych), metody i techniki uczenia się z uwzględnieniem rozwijania metapoznania, trudności w uczeniu się, ich przyczyny i strategie ich przezwyciężania, a także metody i techniki identyfikacji oraz wspomagania rozwoju uzdolnień i zainteresowań;

A.3.W4. teorię spostrzegania społecznego i komunikacji: zachowania społeczne i ich uwarunkowania, sytuację interpersonalną, zagadnienia: empatii, zachowań asertywnych, agresywnych i uległych, postaw, stereotypów, uprzedzeń, negocjacji i rozwiązywania konfliktów, reguły współdziałania, procesy i role grupowe, bariery i trudności w procesie komunikowania się, techniki i metody usprawniania komunikacji z dzieckiem, a także mechanizmy kształtowania się postaw dzieci lub uczniów;

A.3.W5. znaczenie autorefleksji i samorozwoju: zasoby własne w pracy nauczyciela – identyfikacja i rozwój, indywidualne strategie radzenia sobie z trudnościami, zagadnienia stresu i nauczycielskiego wypalenia zawodowego, potrzebę korzystania z informacji zwrotnych dotyczących swojej pracy; podstawy psychologii twórczości i treningu myślenia kreatywnego, trening komunikacyjny, style komunikowania się nauczyciela z podmiotami edukacyjnymi oraz metody przezwyciężania barier komunikacyjnych.

W zakresie umiejętności absolwent potrafi:

A.3.U1. obserwować procesy uczenia się dzieci lub uczniów i ich konteksty;

A.3.U2. obserwować zachowania społeczne i ich uwarunkowania;

A.3.U3. skutecznie i świadomie komunikować się z użyciem właściwej terminologii;

A.3.U4. rozpoznawać bariery i trudności udziału dzieci lub uczniów w różnych formach aktywności;

A.3.U5. rozpoznawać potrzeby psychospołecznego wsparcia dziecka lub ucznia;

A.3.U6. zaplanować działania na rzecz rozwoju zawodowego.

W zakresie kompetencji społecznych absolwent jest gotów do:

A.3.K1. autorefleksji nad dyspozycjami, zasobami i rozwojem zawodowym;

A.3.K2. wykorzystania zdobytej wiedzy psychologicznej do analizy zdarzeń pedagogicznych;

A.3.K3. ciągłego doskonalenia swojej wiedzy merytorycznej i umiejętności zawodowych.

A.4. Psychologiczne i pedagogiczne podstawy nauczania dzieci języka obcego

W zakresie wiedzy absolwent zna i rozumie:

A.4.W1. predyspozycje rozwojowe we wczesnym dzieciństwie do uczenia się języka obcego;

A.4.W2. sposoby uczenia się dzieci lub uczniów języka obcego w wybranych koncepcjach psychologicznych, kompetencje językowe dziecka lub ucznia, teorię wieku krytycznego, społeczne i kulturowe aspekty nauczania języków obcych, a także rolę nauczyciela w uczeniu się spontanicznym i spontaniczno-reaktywnym dzieci lub uczniów;

A.4.W3. strategie zabawowe i zadaniowe w uczeniu się języka obcego przez dzieci lub uczniów, warunki do nabywania kompetencji językowych przez dzieci lub uczniów oraz sposoby motywowania dzieci lub uczniów do uczenia się języka obcego.

W zakresie umiejętności absolwent potrafi:

A.4.U1. zaplanować działania na rzecz rozwoju własnych kompetencji językowych i pedagogicznych;

A.4.U2. tworzyć środowisko do nabywania kompetencji językowych przez dzieci lub uczniów i rozwijać ich motywację do uczenia się.

W zakresie kompetencji społecznych absolwent jest gotów do:

A.4.K1. autorefleksji nad dyspozycjami i posiadanymi kompetencjami językowymi i pedagogicznymi;

A.4.K2. wspierania właściwych postaw dzieci lub uczniów wobec innej kultury.

B. Przygotowanie merytoryczne nauczycieli przedszkoli i klas I–III szkoły podstawowej, jako przygotowanie do integracji treści nauczania

B.1. Język polski

W zakresie wiedzy absolwent zna i rozumie:

B.1.W1. funkcjonalne posługiwanie się pojęciami z zakresu teorii literatury, kultury oraz wiedzy o języku;

B.1.W2. podstawy i zakres doboru treści nauczania dzieci lub uczniów w zakresie języka polskiego, pojęcia z zakresu teorii literatury, kultury oraz wiedzy o języku, a także klasyczną i współczesną literaturę dla dzieci oraz kulturę dla dziecięcego odbiorcy;

B.1.W3. etapy nabywania umiejętności czytania i pisania w języku polskim.

W zakresie umiejętności absolwent potrafi:

B.1.U1. funkcjonalnie posługiwać się pojęciami z zakresu teorii literatury, kultury oraz wiedzy o języku;

B.1.U2. dokonać analizy i interpretacji zróżnicowanych formalnie dzieł literackich oraz kulturowych;

B.1.U3. wyróżniać wśród różnych zjawisk językowych kategorie prymarne i sekundarne odpowiednie dla dziecka w wieku przedszkolnym i młodszym wieku szkolnym;

B.1.U4. wypowiadać się w mowie i w piśmie w sposób klarowny, spójny i precyzyjny, konstruując rozbudowane ustne i pisemne wypowiedzi na określone tematy;

B.1.U5. zaplanować działania na rzecz rozwoju swojej wiedzy i umiejętności w zakresie prawidłowej realizacji edukacji polonistycznej w przedszkolu i klasach I–III szkoły podstawowej.

W zakresie kompetencji społecznych absolwent jest gotów do:

B.1.K1. autorefleksji nad dyspozycjami i posiadanymi kompetencjami merytorycznymi do wspierania dzieci lub uczniów w zakresie rozwoju języka polskiego.

B.2. Język obcy

W zakresie wiedzy absolwent zna i rozumie:

B.2.W1. podstawowe struktury gramatyczne oraz formy językowe;

B.2.W2. kulturę państw z danego obszaru językowego oraz wybraną literaturę, rymowanki i piosenki oraz zabawy dla dzieci w języku obcym.

W zakresie umiejętności absolwent potrafi:

B.2.U1. wykorzystywać pogłębione kompetencje leksykalne, gramatyczne, fonetyczne i socjokulturowe w komunikowaniu się w języku obcym;

B.2.U2. posługiwać się sprawnościami w zakresie rozumienia ze słuchu, mówienia, czytania i pisania;

B.2.U3. samodzielnie zdobywać wiedzę i rozwijać swoje zawodowe umiejętności, korzystając z różnych źródeł w języku obcym;

B.2.U4. dobierać w pracy z dziećmi lub uczniami odpowiednią literaturę, rymowanki i piosenki oraz zabawy w języku obcym.

W zakresie kompetencji społecznych absolwent jest gotów do:

B.2.K1. autorefleksji nad posiadanymi kompetencjami, podejmowania kształcenia i pracy w celu rozwoju umiejętności językowych.

B.3. Matematyka

W zakresie wiedzy absolwent zna i rozumie:

B.3.W1. podstawowe struktury matematyki szkolnej: liczby i ich własności, zbiory liczbowe, działania na liczbach, figury, relacje i zależności funkcyjne, reprezentacje graficzne;

B.3.W2. treści nauczania w zakresie edukacji matematycznej w przedszkolu i klasach I–III szkoły podstawowej: liczby i liczenie, aspekty liczby, systemy pozycyjne i niepozycyjne, własności działań na liczbach, zagadnienia miarowe w geometrii, klasyfikowanie figur geometrycznych, symetrię, manipulacje w trzech wymiarach i

tworzenie modeli brył, wczesną algebraizację, zagadnienia zegarowe i kalendarzowe;

B.3.W3. treści nauczania matematyki w zakresie starszych klas szkoły podstawowej: własności liczb całkowitych i wymiernych, działania na ułamkach, wyrażenia algebraiczne, rozumowanie geometryczne i jego zapis, przeliczanie jednostek miary, zliczanie za pomocą reguł mnożenia i dodawania, zasadę szufladkową, definiowanie figur, badanie ich własności (kąty, wielokąty, koło), proste konstrukcje geometryczne – prostopadłość i równoległość na płaszczyźnie i w przestrzeni, figury przestrzenne, kodowanie położenia na płaszczyźnie i w przestrzeni, elementy statystyki opisowej, graficzne reprezentowanie danych, podstawowe konstrukcje geometryczne, algorytmy i konstrukcje rekurencyjne;

B.3.W4. rozumowania matematyczne w zakresie matematyki szkolnej, w tym wnioskowanie dedukcyjne, argumentowanie i zapisywanie rozumowań, wykonywanie eksperymentów numerycznych i geometrycznych, dostrzeganie regularności prowadzących do uogólnień, uzasadnianie uogólnień, formułowanie i weryfikację hipotez, rozumowania dedukcyjne w geometrii płaskiej i przestrzennej;

B.3.W5. zastosowania matematyki w życiu codziennym oraz w innych obszarach, w tym w technice, sztuce, ekonomii i przyrodzie.

W zakresie umiejętności absolwent potrafi:

B.3.U1. sprawnie posługiwać się podstawowymi obiektami matematycznymi;

B.3.U2. prowadzić proste rozumowania matematyczne i oceniać ich poprawność;

B.3.U3. dostrzegać i wskazywać związki matematyki z codziennym życiem;

B.3.U4. rozwiązywać zagadki i łamigłówki logiczne;

B.3.U5. posługiwać się pakietami wspierającymi nauczanie matematyki;

B.3.U6. przygotować ucznia do udziału w konkursach matematycznych dla szkół podstawowych.

W zakresie kompetencji społecznych absolwent jest gotów do:

B.3.K1. pogłębiania swojego rozumienia znaczenia i piękna matematyki.

B.4. Edukacja społeczno-przyrodnicza

W zakresie wiedzy absolwent zna i rozumie:

B.4.W1. kluczowe pojęcia oraz zjawiska z zakresu przyrody ożywionej i nieożywionej, występujące w otoczeniu dziecka lub ucznia;

B.4.W2. podstawowe pojęcia z zakresu wiedzy o społeczeństwie;

B.4.W3. podstawy przedsiębiorczości i ekonomii.

W zakresie umiejętności absolwent potrafi:

B.4.U1. analizować oraz interpretować powszechnie występujące zjawiska przyrody;

B.4.U2. dostrzegać wzajemne związki w funkcjonowaniu środowiska przyrodniczego i społecznego;

B.4.U3. rozpoznawać gatunki roślin i zwierząt najczęściej występujących w otoczeniu dziecka lub ucznia;

B.4.U4. ilustrować najczęściej spotykane zjawiska przyrodnicze za pomocą prostych doświadczeń z użyciem przedmiotów życia codziennego.

W zakresie kompetencji społecznych absolwent jest gotów do:

B.4.K1. pogłębiania swojego rozumienia funkcjonowania świata przyrody;

B.4.K2. krzewienia idei dbałości o otoczenie przyrodnicze.

B.5. Informatyka

W zakresie wiedzy absolwent zna i rozumie:

B.5.W1. podstawowe pojęcia i zasady informatyki z zakresu, w jakim ma ona zastosowanie w pracy z dziećmi lub uczniami;

B.5.W2. zasady modelowania rzeczywistych sytuacji i reprezentowania danych, gromadzenia danych i ich przetwarzania;

B.5.W3. zasady projektowania algorytmów oraz ich realizacji przy użyciu komputera;

B.5.W4. zasady organizacji i funkcjonowania urządzeń elektronicznych, komputerów i sieci komputerowej oraz ich wykorzystania;

B.5.W5. społeczne aspekty informatyki i jej zastosowań, wpływu informatyki na rozwój społeczeństwa oraz zagrożenia w świecie wirtualnym;

B.5.W6. uwarunkowania zawodowego rozwoju z wykorzystaniem technologii informacyjno-komunikacyjnej i informatyki oraz komputerowe programy edukacyjne przeznaczone dla najmłodszych uczniów.

W zakresie umiejętności absolwent potrafi:

B.5.U1. zaprojektować i uruchomić na komputerze prosty algorytm;

B.5.U2. zaprojektować prostą, funkcjonalną bazę danych;

B.5.U3. ocenić walory użytkowe komputerowego programu edukacyjnego;

B.5.U4. zorganizować bezpieczne środowisko pracy z komputerem.

W zakresie kompetencji społecznych absolwent jest gotów do:

B.5.K1. ciągłej aktualizacji swojej wiedzy z zakresu zastosowań komputerów w edukacji;

B.5.K2. zapewniania poczucia bezpieczeństwa dzieci lub uczniów znajdujących się pod jego opieką.

B.6. Plastyka

W zakresie wiedzy absolwent zna i rozumie:

B.6.W1. podstawy teorii estetyki i kultury, jej zastosowanie w edukacji plastycznej dziecka lub ucznia;

B.6.W2. zasoby i zasady upowszechniania różnorodnych przekazów wizualnych w edukacji przedszkolnej i wczesnoszkolnej;

B.6.W3. cechy charakterystyczne twórczości dziecięcej w zakresie plastyki, jej osobowe i środowiskowe uwarunkowania;

B.6.W4. wybrane współczesne koncepcje i modele edukacji plastycznej w Polsce i na świecie;

B.6.W5. podstawy rysunku.

W zakresie umiejętności absolwent potrafi:

B.6.U1. zaprojektować przekaz wizualny dostosowany do okoliczności;

B.6.U2. wykonać odręczny szkic określonego przedmiotu.

W zakresie kompetencji społecznych absolwent jest gotów do:

B.6.K1. przekonującego działania na rzecz upowszechniania sztuk pięknych;

B.6.K2. inspirowania dzieci lub uczniów do samodzielnej aktywności plastycznej i dzielenia się jej efektami.

B.7. Muzyka

W zakresie wiedzy absolwent zna i rozumie:

B.7.W1. terminologię z zakresu muzyki i jej zastosowanie w edukacji muzycznej;

B.7.W2. źródła kultury muzycznej, ich kulturowe i społeczne uwarunkowania oraz znaczenie dla rozwoju dziecka lub ucznia;

B.7.W3. cechy charakterystyczne twórczości dziecięcej, jej osobowe i środowiskowe uwarunkowania; odmiany, faktury utworów muzycznych ze względu na sposób wykonywania muzyki (solo, muzyka kameralna, symfoniczna, chóralna, wokalno-instrumentalna), podstawowe zagadnienia z zakresu form muzycznych, podstawowe terminy notacji muzycznej;

B.7.W4. podstawowy repertuar muzyczny w edukacji przedszkolnej i wczesnoszkolnej;

B.7.W5. wybrane współczesne koncepcje i modele edukacji muzycznej w Polsce i na świecie.

W zakresie umiejętności absolwent potrafi:

B.7.U1. zaprojektować przekaz muzyczny dostosowany do okoliczności;

B.7.U2. wykonywać proste melodie na wybranym instrumencie lub głosem.

W zakresie kompetencji społecznych absolwent jest gotów do:

B.7.K1. przekonującego działania na rzecz upowszechniania sztuk pięknych;

B.7.K2. inspirowania dzieci lub uczniów do samodzielnej lub wspólnej aktywności muzycznej;

B.7.K3. krzewienia idei wspólnego wykonawstwa muzycznego jako działania kulturotwórczego i chroniącego dziedzictwo narodowe.

B.8. Technika

W zakresie wiedzy absolwent zna i rozumie:

B.8.W1. założenia, cele i treści kształcenia ogólnotechnicznego dzieci lub uczniów;

B.8.W2. sytuację dziecka w świecie współczesnej techniki;

B.8.W3. cechy charakterystyczne twórczości dziecięcej w zakresie techniki, jej osobowe i środowiskowe uwarunkowania;

B.8.W4. współczesne koncepcje i modele edukacji technicznej w Polsce i na świecie.

W zakresie umiejętności absolwent potrafi:

B.8.U1. popularyzować podstawy wiedzy technicznej wśród dzieci lub uczniów;

B.8.U2. zapewnić warunki bezpieczeństwa dzieci lub uczniów w otoczeniu techniki;

B.8.U3. zademonstrować umiejętność rozwiązywania praktycznych problemów związanych z techniką.

W zakresie kompetencji społecznych absolwent jest gotów do:

B.8.K1. promocji zasad bezpiecznego posługiwania się urządzeniami technicznymi;

B.8.K2. fachowego wspierania zainteresowania dzieci lub uczniów techniką.

B.9. Wychowanie fizyczne

W zakresie wiedzy absolwent zna i rozumie:

B.9.W1. terminologię z zakresu aktywności i sprawności fizycznej;

B.9.W2. związki aktywności i sprawności fizycznej ze zdrowiem;

B.9.W3. formy aktywności fizycznej dostosowane do potrzeb i możliwości dzieci lub uczniów, zachęcające dzieci lub uczniów do aktywności fizycznej;

B.9.W4. proces uczenia się i nauczania czynności ruchowych;

B.9.W5. zaburzenia postawy ciała i prawidłowe wzorce ruchu;

B.9.W6. wybrane współczesne koncepcje i modele wychowania fizycznego w Polsce i na świecie.

W zakresie umiejętności absolwent potrafi:

B.9.U1. zaplanować zajęcia ruchowe w określonych warunkach;

B.9.U2. zachęcić dzieci lub uczniów do podejmowania aktywności fizycznej;

B.9.U3. wspierać działania przeciwdziałające nabywaniu wad postawy ciała przez dzieci lub uczniów i nadwadze.

W zakresie kompetencji społecznych absolwent jest gotów do:

B.9.K1. krzewienia postawy dbałości o aktywność fizyczną.

B.10. Edukacja zdrowotna

W zakresie wiedzy absolwent zna i rozumie:

B.10.W1. modele, uwarunkowania i zagrożenia zdrowia, w tym zdrowia psychicznego;

B.10.W2. istotę umiejętności życiowych (*life skills*) i zachowań prozdrowotnych;

B.10.W3. podstawowe zagadnienia rozwoju biologicznego człowieka;

B.10.W4. sposoby wspomagania dziecka lub ucznia w działaniach na rzecz zdrowia i niwelowania stanów zagrażających zdrowiu, możliwości zmian w otoczeniu dziecka lub ucznia oraz procesy uczenia się mózgu;

B.10.W5. zasady udzielania pierwszej pomocy.

W zakresie umiejętności absolwent potrafi:

B.10.U1. rozpoznać sytuację zagrożenia dla zdrowia, w tym zdrowia psychicznego, i odpowiednio zareagować;

B.10.U2. skutecznie promować zachowania prozdrowotne.

W zakresie kompetencji społecznych absolwent jest gotów do:

B.10.K1. krzewienia postawy dbałości o zdrowie i ochronę środowiska.

C. Wspieranie rozwoju dzieci w wieku przedszkolnym i młodszym wieku szkolnym

W zakresie wiedzy absolwent zna i rozumie:

C.W1. zróżnicowanie modeli ujmowania procesu wspierania rozwoju dziecka lub ucznia, w tym behawioralnego, konstruktywistycznego, emancypacyjnego; zadania edukacji przedszkolnej i wczesnoszkolnej w zakresie wspierania rozwoju dziecka lub ucznia; proces adaptacji dziecka w przedszkolu i ucznia w szkole; strategie stymulowania aktywności poznawczej dziecka lub ucznia, zasady wykorzystywania zabawy do stymulowania rozwoju dziecka oraz rolę inicjacji: czytelniczej, teatralnej, muzycznej, plastycznej i technicznej;

C.W2. zasady organizacji optymalnego środowiska edukacyjnego w przedszkolu i klasach I–III szkoły podstawowej: możliwości wykorzystania w codziennej praktyce edukacyjnej różnorodnych sposobów organizowania środowiska uczenia się i nauczania, organizację środowiska wychowawczego przy uwzględnieniu specyficznych potrzeb i możliwości poszczególnych dzieci, uczniów lub grup, a także potrzebę wykorzystywania w pracy z dzieckiem lub uczniem informacji uzyskanych na jego temat od specjalistów, w tym psychologa, logopedy, pedagoga, lekarza, oraz rodziców lub opiekunów;

C.W3. zasady: projektowania spersonalizowanych strategii edukacyjnych w przedszkolu i klasach I–III szkoły podstawowej, konstruowania wiedzy w przedszkolu i klasach I–III szkoły podstawowej, integrowania wiedzy i umiejętności dzieci w przedszkolu i uczniów w klasach I–III szkoły podstawowej, projektowania i prowadzenia działań pedagogicznych, rozpoznawania potrzeb, możliwości i uzdolnień dziecka lub ucznia, a także planowania, realizacji i oceny spersonalizowanych programów kształcenia i wychowania;

C.W4. kryteria i sposoby krytycznej oceny oraz doboru programów i podręczników szkolnych: teoretyczno-metodyczne założenia konstruowania programu pracy wychowawczo-dydaktycznej w przedszkolu i klasach I–III szkoły podstawowej, ukryty program przedszkola lub szkoły, programy i podręczniki w edukacji przedszkolnej i wczesnoszkolnej;

C.W5. podstawy teoretyczne oceniania i ewaluacji procesu edukacyjnego w przedszkolu i klasach I–III szkoły podstawowej, w tym cele, funkcje, rodzaje oceniania, proces i konsekwencje oceniania, uczestnictwo ucznia w kontroli i ocenie jego wiedzy i umiejętności, prawa i błędy w procesie oceniania; system zapewnienia jakości pracy przedszkola i szkoły, proces ewaluacji w przedszkolu i szkole oraz metody i techniki ewaluacyjne.

W zakresie umiejętności absolwent potrafi:

C.U1. kształtować bezpieczne i przyjazne edukacyjne środowisko rozwoju dzieci lub uczniów, z uwzględnieniem indywidualnych potrzeb, możliwości i uzdolnień dziecka lub ucznia, z nastawieniem na osobowy i podmiotowy rozwój;

C.U2. w sposób krytyczny oceniać i dobierać programy i podręczniki, konstruować programy pracy wychowawczo-dydaktycznej w przedszkolu i klasach I–III szkoły podstawowej, dobierać i modyfikować treści nauczania, środki oraz strategie działania edukacyjnego;

C.U3. wykorzystywać w codziennej praktyce edukacyjnej różnorodne sposoby organizowania środowiska uczenia się – w sali lub klasie, poza placówką systemu oświaty i w środowisku lokalnym, dostarczać dzieciom lub uczniom różnych źródeł, w tym za pomocą technologii informacyjno-komunikacyjnej, gromadzenia doświadczeń i okazji do zaangażowanego uczenia się;

C.U4. planować, realizować i oceniać efekty spersonalizowanych strategii i programów kształcenia i wychowania z nastawieniem na integralny rozwój dziecka lub ucznia;

C.U5. organizować zabawy i zajęcia stymulujące aktywność poznawczą dzieci lub uczniów, wspólnotowe i kooperacyjne uczenie się, angażujące emocjonalnie, motywacyjnie i poznawczo wszystkie dzieci lub uczniów, wspierać ich adaptację do uczenia się we wspólnocie oraz identyfikować spontaniczne zachowania dzieci lub uczniów jako sytuacje wychowawczo-dydaktyczne i wykorzystywać je w procesie edukacji;

C.U6. identyfikować i rozbudzać zainteresowania i zdolności dzieci lub uczniów, dostosowywać sposoby i treści nauczania do ich zasobów, rozwijać u dzieci lub uczniów ciekawość, aktywność i samodzielność poznawczą oraz kreatywne podejście do zadań;

C.U7. organizować działania edukacyjne nastawione na konstruowanie wiedzy w przedszkolu i klasach I–III szkoły podstawowej, integrowanie różnych sposobów uczenia się, w tym różnych treści, oraz wiedzy osobistej dziecka i wiedzy nowej oraz ich rekonstrukcji;

C.U8. wykorzystywać proces oceniania pracy uczniów do stymulowania ich samooceny, umiejętności samoregulacji i pracy nad własnym rozwojem.

W zakresie kompetencji społecznych absolwent jest gotów do:

C.K1. kierowania się wrażliwością etyczną, empatią, otwartością, krytycyzmem oraz przyjęcia odpowiedzialności za integralny rozwój dzieci lub uczniów i podejmowane działania pedagogiczne;

C.K2. formowania wartościowych indywidualnie i społecznie zachowań i postaw dzieci lub uczniów, w tym wobec kultury i sztuki, oraz inspirowania dzieci lub uczniów do wyrażania swojej indywidualności w sposób twórczy;

C.K3. budowania relacji wzajemnego zaufania między wszystkimi podmiotami procesu wychowania i kształcenia, w tym rodzicami lub opiekunami dziecka lub ucznia, oraz włączania ich w działania sprzyjające efektywności edukacji;

C.K4. efektywnej współpracy z nauczycielami, specjalistami, w tym psychologiem, logopedą, pedagogiem, lekarzem, i rodzicami dzieci lub uczniów oraz innymi członkami społeczności przedszkolnej, szkolnej i lokalnej na rzecz dzieci lub uczniów i zapewnienia jakości pracy przedszkola lub szkoły.

D. Podstawy dydaktyki nauczania zintegrowanego w przedszkolu i klasach I–III szkoły podstawowej

W zakresie wiedzy absolwent zna i rozumie:

D.W1. wartości, modele i zasady krytycznej praktyki; autonomię i odpowiedzialność dydaktyczną nauczyciela; zasady tworzenia autorskich programów nauczania oraz zarządzania wiedzą w społeczeństwie informacyjnym;

D.W2. proces nauczania-uczenia się: zasady projektowania działań edukacyjnych, style i techniki pracy z dzieckiem lub uczniem łączącej różne obszary wiedzy, rolę diagnozy, kontroli i oceniania w pracy dydaktycznej nauczyciela; modele współczesnej szkoły i alternatywne systemy edukacyjne.

W zakresie umiejętności absolwent potrafi:

D.U1. wykorzystać wiedzę filozoficzną, psychologiczną, społeczną i pedagogiczną do projektowania działań edukacyjnych w przedszkolu i szkole oraz paradygmaty obiektywistyczne i interpretatywno-konstruktywistyczne do planowania uczenia się dzieci;

D.U2. stosować style i techniki pracy z dzieckiem lub uczniem łączące różne obszary wiedzy, stymulować partycypacyjne, proaktywne, refleksyjne, wspólne, kooperatywne uczenie się dzieci lub uczniów oraz rozwijać kompetencje kluczowe dzieci lub uczniów;

D.U3. krytycznie ocenić tworzoną praktykę edukacyjną z wykorzystaniem posiadanej wiedzy, a także dokonywać twórczej interpretacji i projektować nowe rozwiązania edukacyjne.

W zakresie kompetencji społecznych absolwent jest gotów do:

D.K1. autonomicznego i odpowiedzialnego organizowania dziecięcego uczenia się, a także krytycznej refleksji nad tworzoną praktyką edukacyjną oraz do jej badania i doskonalenia;

D.K2. tworzenia autorskich programów i wykorzystania innowacji pedagogicznych w obszarze wychowania przedszkolnego i edukacji wczesnoszkolnej.

E. Metodyka poszczególnych typów edukacji z uwzględnieniem sposobów integrowania wiedzy i umiejętności dzieci lub uczniów

E.1. Metodyka edukacji polonistycznej

W zakresie wiedzy absolwent zna i rozumie:

E.1.W1. sposoby wykorzystywania wiedzy teoretycznej dotyczącej nauki o języku i edukacji kulturowo-literackiej oraz metodycznej do projektowania zajęć w zakresie edukacji polonistycznej w przedszkolu i klasach I–III szkoły podstawowej;

E.1.W2. spersonalizowane strategie edukacyjne ukierunkowane na rozwijanie umiejętności pisania i czytania;

E.1.W3. sposoby rozwijania zainteresowań czytelniczych (inicjacja czytelnicza) i wykorzystywania różnych typów tekstów w pracy z dziećmi lub uczniami.

W zakresie umiejętności absolwent potrafi:

E.1.U1. skutecznie poprowadzić naukę czytania;

E.1.U2. dostosować sposób uczenia pisania i czytania do specyficznych potrzeb ucznia;

E.1.U3. rozbudzić w uczniach pasję czytelniczą.

W zakresie kompetencji społecznych absolwent jest gotów do:

E.1.K1. krzewienia zainteresowania i szacunku dla słowa pisanego.

E.2. Metodyka nauczania języka obcego

W zakresie wiedzy absolwent zna i rozumie:

E.2.W1. metody nauczania języka obcego w przedszkolu i klasach I–III szkoły podstawowej, w tym *Total Physical Response* (TPR) J. Ashera, *The Silent Way* C. Gattegno;

E.2.W2. podstawę programową dla I etapu edukacyjnego w zakresie języka obcego;

E.2.W3. metody projektowania zajęć z języka obcego, doboru i opracowywania środków dydaktycznych; strategie tworzenia warunków do nauczania-uczenia się sytuacyjnego w codziennej aktywności dzieci lub uczniów z uwzględnieniem ich indywidualnych predyspozycji; uczenie się we wspólnym działaniu, w różnych rodzajach zabaw, w tym tematycznych, konstrukcyjnych, ruchowych, muzycznych, dydaktycznych, twórczych, w naturalnych sytuacjach i w kontekstach społecznych;

E.2.W4. znaczenie gier i zabaw, teatru i dramy, *storytelling*, piosenki i ruchu w nauczaniu języka obcego dzieci lub uczniów; techniki multimedialne w nauczaniu języka obcego;

E.2.W5. zasady oceniania umiejętności językowych dzieci lub uczniów.

W zakresie umiejętności absolwent potrafi:

E.2.U1. zaprojektować zajęcia z wykorzystaniem nauczania sytuacyjnego;

E.2.U2. wykorzystać gry, zabawy, piosenkę i ruch w nauczaniu języka obcego;

E.2.U3. efektywnie wykorzystać multimedia w nauczaniu języka obcego.

W zakresie kompetencji społecznych absolwent jest gotów do:

E.2.K1. pozytywnego motywowania dzieci lub uczniów do aktywnego zaangażowania się w naukę języka obcego.

E.3. Metodyka edukacji matematycznej

W zakresie wiedzy absolwent zna i rozumie:

E.3.W1. stadia rozwoju umysłowego w kontekście zakresu i metod edukacji matematycznej, a także poziom rozumowań przedoperacyjnych, operacyjnych i formalnych;

E.3.W2. zagadnienia edukacji matematycznej w przedszkolu: podstawę programową i program edukacji matematycznej, rozwijanie intuicji dotyczących liczb i liczenia –

kardynalnego, porządkowego i miarowego aspektu liczby, porównywanie liczebności zbiorów, stymulowanie rozwoju operacyjnego rozumowania – odwracalności operacji, rozwijania rozumowania przyczynowo-skutkowego i orientacji przestrzennej, w tym na kartce papieru, dodawania i odejmowania na palcach i innych zbiorach zastępczych, rozdawania i rozdzielania po kilka, rozwijania intuicji geometrycznych; gry i zabawy z wątkiem matematycznym oraz proste gry strategiczne;

E.3.W3. zagadnienia edukacji matematycznej w klasach I–III szkoły podstawowej: podstawę programową, projektowanie aktywności matematycznej przy kształtowaniu pojęć liczbowych i sprawności rachunkowych, wprowadzanie symboliki i zapisu matematycznego, rozwijanie orientacji przestrzennej i wyobraźni geometrycznej oraz kształtowanie umiejętności matematycznych potrzebnych w sytuacjach życiowych;

E.3.W4. rolę pracy domowej ucznia i zasady konstruowania sprawdzianów i oceniania;

E.3.W5. formy aktywności dzieci lub uczniów: manipulacje, eksperymenty, budowanie modeli płaskich i przestrzennych z zastosowaniem różnych materiałów, w tym gotowych elementów, samodzielne odkrywanie praw matematycznych, prowadzenie prostych rozumowań, w tym z wykorzystaniem łamigłówek;

E.3.W6. znaczenie obliczeń pamięciowych, trudności w opanowaniu rachunków pamięciowych, techniki kształcenia biegłości rachunkowej i strategie sprytnych rachunków;

E.3.W7. metody pracy z zadaniami tekstowymi, stosowania reprezentacji graficznych w ćwiczeniach rachunkowych i rozwiązywaniu zadań tekstowych;

E.3.W8. znaczenie kształtowania umiejętności logicznego i krytycznego myślenia, stawiania i weryfikowania hipotez, dostrzegania i wykorzystywania regularności i analogii, używania argumentacji i kontrprzykładów, w tym w rozwiązywaniu łamigłówek, abstrahowania, uogólniania, klasyfikowania, definiowania i algorytmizowania;

E.3.W9. rodzaje i źródła typowych błędów uczniowskich, a także ich rolę i sposoby wykorzystania w procesie dydaktycznym;

E.3.W10. środki dydaktyczne w edukacji matematycznej dzieci: pakiety edukacyjne, karty pracy, elementy do manipulacji i klasyfikacji, liczydła, liczmany, klocki logiczne Dienesa, klocki Cuisenaire'a, kostki do gry, domina, karty, mozaiki, konstrukcyjne klocki geometryczne różnych typów, łamigłówki logiczne i proste gry strategiczne;

E.3.W11. znaczenie wykorzystania gier i zabaw matematycznych do realizacji celów dydaktycznych, w tym zastosowanie w pracy z uczniem z trudnościami w uczeniu się oraz z uczniem zdolnym; zasady konstruowania gier przez uczniów, zespołowe formy uczenia się i utrwalania wiadomości;

E.3.W12. rolę konkursów matematycznych dla uczniów klas I–III szkoły podstawowej: rodzaje, zasady rozgrywania, charakter zadań, walory kształcące oraz sposoby przygotowania uczniów do udziału w konkursach.

W zakresie umiejętności absolwent potrafi:

E.3.U1. kształtować u uczniów pojęcie liczby;

E.3.U2. rozwijać wyobraźnię i orientację przestrzenną;

E.3.U3. wdrażać uczniów w zasady logicznego myślenia;

E.3.U4. budować sytuacje edukacyjne skłaniające uczniów do budowania hipotez i ich weryfikacji;

E.3.U5. stosować gry i inne pomoce naukowe w nauczaniu matematyki;

E.3.U6. analizować błędy popełniane przez uczniów i wyciągać z nich wnioski;

E.3.U7. pracować z uczniami o szczególnych uzdolnieniach matematycznych.

W zakresie kompetencji społecznych absolwent jest gotów do:

E.3.K1. rozbudzania zainteresowania uczniów myśleniem matematycznym;

E.3.K2. wskazywania uczniom korzyści z uczenia się matematyki.

E.4. Metodyka edukacji społeczno-przyrodniczej

W zakresie wiedzy absolwent zna i rozumie:

E.4.W1. sposoby wykorzystywania wiedzy teoretycznej o środowisku przyrodniczym i środowisku społecznym oraz wiedzy metodycznej do projektowania zajęć dydaktycznych w zakresie edukacji środowiskowej w przedszkolu i klasach I–III szkoły podstawowej;

E.4.W2. znaczenie stwarzania warunków do zajęć badawczych i eksperymentów oraz organizowania sytuacji edukacyjnych umożliwiających dzieciom lub uczniom samodzielną eksplorację;

E.4.W3. sposoby kształtowania przedsiębiorczości u dzieci lub uczniów.

W zakresie umiejętności absolwent potrafi:

E.4.U1. zaprojektować eksperyment uczniowski z zakresu wiedzy przyrodniczej;

E.4.U2. dostrzec i skomentować podstawowe prawa fizyki zachodzące w otoczeniu ucznia;

E.4.U3. wykonać proste doświadczenie za pomocą przedmiotów codziennego użytku i przeanalizować z uczniami jego przebieg.

W zakresie kompetencji społecznych absolwent jest gotów do:

E.4.K1. rozbudzania szacunku dla myślenia naukowego;

E.4.K2. budzenia i podtrzymywania w uczniach ciekawości odkrywcy.

E.5. Metodyka edukacji informatycznej i posługiwania się technologią informacyjno--komunikacyjną

W zakresie wiedzy absolwent zna i rozumie:

E.5.W1. znaczenie celowego i właściwego posługiwania się przez uczniów typowymi aplikacjami komputerowymi do komponowania ilustracji graficznych, pracy nad tekstem, wykonywania obliczeń, korzystania z usług w sieciach komputerowych oraz pozyskiwania, gromadzenia i przetwarzania informacji;

E.5.W2. znaczenie stwarzania sytuacji problemowych w otoczeniu uczniów, które uczniowie modelują i rozwiązują, tworząc algorytm, odtwarzając go poza komputerem oraz realizując w wersji komputerowej;

E.5.W3. rolę rozwijania u uczniów umiejętności programowania w środowisku blokowo-wizualnego języka programowania;

E.5.W4. rolę integrowania zajęć edukacji informatycznej z aktywnościami wizualnymi, słuchowymi i kinestetycznymi;

E.5.W5. znaczenie promowania i kształtowania u uczniów postawy obywatelskiej i prospołecznej oraz odpowiedzialności w świecie mediów cyfrowych.

W zakresie umiejętności absolwent potrafi:

E.5.U1. zapoznać uczniów z typowymi aplikacjami komputerowymi do komponowania ilustracji graficznych, pracy nad tekstem, wykonywania obliczeń, korzystania z usług w sieciach komputerowych oraz pozyskiwania, gromadzenia i przetwarzania informacji;

E.5.U2. stworzyć sytuację problemową, w której uczniowie modelują i rozwiązują zadanie, tworząc algorytm, odtwarzając go poza komputerem oraz realizując w wersji komputerowej;

E.5.U3. integrować zajęcia informatyczne z innymi zajęciami.

W zakresie kompetencji społecznych absolwent jest gotów do:

E.5.K1. promowania postawy odpowiedzialnego zachowania w świecie mediów cyfrowych;

E.5.K2. inspirowania uczniów do kreatywności i rozwoju myślenia komputacyjnego.

E.6. Metodyka edukacji plastycznej

W zakresie wiedzy absolwent zna i rozumie:

E.6.W1. etapy, metody i formy projektowania działań plastycznych dziecka lub ucznia;

E.6.W2. sposoby rozwijania twórczej aktywności dziecka lub ucznia;

E.6.W3. zasady projektowania zajęć plastycznych w przedszkolu i klasach I–III szkoły podstawowej;

E.6.W4. metody i techniki diagnozowania dziecka lub ucznia w zakresie jego zdolności plastycznych i monitorowania jego rozwoju w tym obszarze.

W zakresie umiejętności absolwent potrafi:

E.6.U1. zachęcić dziecko lub ucznia do twórczej aktywności w obszarze działań plastycznych;

E.6.U2. zaprojektować zajęcia inspirujące dzieci lub uczniów do działań twórczych;

E.6.U3. zachęcić dziecko lub ucznia do zainteresowania się dziełem plastycznym;

E.6.U4. diagnozować poziom zdolności plastycznych dziecka lub ucznia.

W zakresie kompetencji społecznych absolwent jest gotów do:

E.6.K1. działania na rzecz upowszechnienia sztuk pięknych;

E.6.K2. inspirowania dzieci lub uczniów do samodzielnej aktywności plastycznej i dzielenia się jej efektami;

E.6.K3. aktywizowania dzieci lub uczniów do estetyzacji własnego otoczenia.

E.7. Metodyka edukacji muzycznej

W zakresie wiedzy absolwent zna i rozumie:

E.7.W1. zasady projektowania zabaw rytmiczno-umuzykalniających dla dzieci w przedszkolu i klasach I–III szkoły podstawowej;

E.7.W2. znaczenie wykonywania utworów muzycznych przez dzieci w przedszkolu i klasach I–III szkoły podstawowej;

E.7.W3. zasady projektowania zajęć umuzykalniających zorientowanych na czerpanie przyjemności z działań podejmowanych przez dzieci lub uczniów, a nie na efekt;

E.7.W4. sposoby rozwijania twórczej aktywności dziecka lub ucznia;

E.7.W5. metody i techniki diagnozowania dziecka lub ucznia w zakresie jego zdolności muzycznych i monitorowania jego rozwoju muzycznego.

W zakresie umiejętności absolwent potrafi:

E.7.U1. zachęcić dziecko lub ucznia do udziału w zabawach rytmiczno-umuzykalniających;

E.7.U2. doprowadzić do wykonania utworu muzycznego przez dziecko lub ucznia;

E.7.U3. zachęcić dziecko lub ucznia do zainteresowania się dziełem muzycznym;

E.7.U4. diagnozować poziom zdolności muzycznych dziecka lub ucznia.

W zakresie kompetencji społecznych absolwent jest gotów do:

E.7.K1. działania na rzecz upowszechnienia sztuk pięknych;

E.7.K2. aktywizowania dzieci lub uczniów do wspólnego uprawiania muzyki.

E.8. Metodyka edukacji technicznej

W zakresie wiedzy absolwent zna i rozumie:

E.8.W1. etapy, metody i formy projektowania działań technicznych dziecka lub ucznia;

E.8.W2. ideę inicjacji technicznej dziecka lub ucznia;

E.8.W3. zabawy manipulacyjne i konstrukcyjne, zadania wytwórcze oraz metody projektowania zajęć technicznych;

E.8.W4. potrzebę kształtowania umiejętności technicznych dzieci lub uczniów w nawiązaniu do techniki, kultury i sztuki ludowej.

W zakresie umiejętności absolwent potrafi:

E.8.U1. zaprojektować sekwencję działań technicznych dzieci lub uczniów;

E.8.U2. uwzględnić różnice indywidualne w projektowaniu działań uczniowskich;

E.8.U3. dobrać zabawy manipulacyjne i konstrukcyjne do możliwości dzieci lub uczniów;

E.8.U4. zachęcić dzieci lub uczniów do analizowania prostych rozwiązań technicznych.

W zakresie kompetencji społecznych absolwent jest gotów do:

E.8.K1. działania na rzecz rozwoju zainteresowań technicznych dzieci lub uczniów;

E.8.K2. walki ze stereotypami dotyczącymi płci i umiejętności technicznych.

E.9. Metodyka wychowania fizycznego

W zakresie wiedzy absolwent zna i rozumie:

E.9.W1. znaczenie i zasady demonstrowania ćwiczeń ruchowych;

E.9.W2. zasady planowania, organizowania i realizowania aktywności fizycznej dzieci lub uczniów, w tym spontanicznej aktywności fizycznej oraz ćwiczeń fizycznych, zabaw i gier ruchowych w sali sportowej, na boisku szkolnym i w terenie, z zachowaniem zasad bezpieczeństwa;

E.9.W3. metody diagnozowania ogólnej sprawności fizycznej, w szczególności zdolności motorycznych powiązanych ze zdrowiem, oraz zasady oceny wysiłku i osiągnięć dzieci lub uczniów;

E.9.W4. strategie realizacji zajęć uwzględniających potrzeby i możliwości dzieci lub uczniów ze specjalnymi potrzebami rozwojowymi i edukacyjnymi.

W zakresie umiejętności absolwent potrafi:

E.9.U1. poprawnie zademonstrować ćwiczenie ruchowe;

E.9.U2. zaplanować atrakcyjną aktywność fizyczną dzieci lub uczniów;

E.9.U3. czuwać nad bezpieczeństwem dzieci lub uczniów podczas ćwiczeń ruchowych;

E.9.U4. diagnozować zdolności motoryczne dzieci lub uczniów;

E.9.U5. dostosować zadania ruchowe do indywidualnych potrzeb i możliwości dzieci lub uczniów.

W zakresie kompetencji społecznych absolwent jest gotów do:

E.9.K1. krzewienia postawy dbałości o aktywność fizyczną.

E.10. Metodyka edukacji zdrowotnej

W zakresie wiedzy absolwent zna i rozumie:

E.10.W1. metody projektowania różnych form aktywności w celu rozwijania kultury zdrowotnej u dzieci lub uczniów, w tym planowanie, realizowanie i ocena procesu;

E.10.W2. sposoby rozwijania postawy prozdrowotnej wśród dzieci lub uczniów;

E.10.W3. modele, uwarunkowania i zagrożenia zdrowia, w tym zdrowia psychicznego.

W zakresie umiejętności absolwent potrafi:

E.10.U1. zaplanować działania mające na celu rozwój kultury zdrowotnej;

E.10.U2. skutecznie rozwijać postawy prozdrowotne wśród dzieci lub uczniów.

W zakresie kompetencji społecznych absolwent jest gotów do:

E.10.K1. krzewienia postawy dbałości o zdrowie i ochronę środowiska.

F. Dziecko lub uczeń ze specjalnymi potrzebami rozwojowymi i edukacyjnymi w przedszkolu i klasach I–III szkoły podstawowej

W zakresie wiedzy absolwent zna i rozumie:

F.W1. teorie, koncepcje i modele specjalnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych – medyczne, społeczne, biopsychospołeczne, w tym ADHD, ryzyka dysleksji, trudności związanych z nabywaniem umiejętności arytmetycznych, autystycznego spektrum zaburzeń, niepełnosprawności intelektualnej, mózgowego porażenia dziecięcego i innych zaburzeń ruchowych, zaburzeń o podłożu genetycznym, chorób przewlekłych i odmienności somatycznych;

F.W2. uwarunkowania specjalnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych dzieci w wieku przedszkolnym i uczniów w młodszym wieku szkolnym wynikających z niepełnosprawności lub innych przyczyn biopsychospołecznych, przejawiających się w obszarze rozwoju fizyczno-ruchowego, poznawczego i emocjonalno-społecznego;

F.W3. założenia, zasady i klasyfikacje, w tym ICF, ICD, DSM, oraz narzędzia oceny funkcjonalnej dzieci w wieku przedszkolnym i uczniów w młodszym wieku szkolnym;

F.W4. teorie, klasyfikacje, przyczyny i przejawy trudności w rozwoju, uczeniu się i zachowaniu u dzieci w wieku przedszkolnym i młodszym wieku szkolnym;

F.W5. teoretyczne podstawy, cele, formy i podstawy prawno-organizacyjne edukacji włączającej;

F.W6. cele, zasady i formy współpracy przedszkola i szkoły z rodzicami lub opiekunami dzieci lub uczniów ze specjalnymi potrzebami rozwojowymi i edukacyjnymi oraz z dziećmi w wieku przedszkolnym i uczniami w młodszym wieku szkolnym w procesie wychowania i kształcenia.

W zakresie umiejętności absolwent potrafi:

F.U1. dokonać oceny funkcjonalnej składników zdrowia i niektórych powiązanych z nim warunków dobrostanu i środowiska dziecka w wieku przedszkolnym i ucznia w młodszym wieku szkolnym, w tym dziecka z niepełnosprawnością, wykorzystując klasyfikacje i narzędzia diagnostyczne, w tym ICF, ICD i DSM;

F.U2. rozpoznać specjalne potrzeby rozwojowe i edukacyjne dziecka w wieku przedszkolnym i ucznia w młodszym wieku szkolnym oraz określić optymalne sposoby organizowania środowiska edukacyjnego oraz wspomagania dziecka lub ucznia i jego rodziców lub opiekunów w procesie wychowania i kształcenia;

F.U3. ocenić skuteczność procesu wykrywania, identyfikowania i zaspakajania specjalnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych dziecka w wieku przedszkolnym i ucznia w młodszym wieku szkolnym;

F.U4. współpracować z rodziną i otoczeniem społecznym przedszkola lub szkoły w procesie planowania wychowania i kształcenia dzieci lub uczniów ze specjalnymi potrzebami rozwojowymi i edukacyjnymi;

F.U5. współpracować z rodzicami lub opiekunami dzieci lub uczniów ze specjalnymi potrzebami rozwojowymi i edukacyjnymi oraz z dziećmi w wieku przedszkolnym i uczniami w młodszym wieku szkolnym w procesie wychowania i kształcenia.

W zakresie kompetencji społecznych absolwent jest gotów do:

F.K1. przestrzegania zasad etycznego postępowania w procesie wychowania i kształcenia dzieci lub uczniów ze specjalnymi potrzebami rozwojowymi lub edukacyjnymi;

F.K2. przyjęcia współodpowiedzialności za sposób planowania i realizacji oraz rezultaty procesu wychowania i kształcenia dzieci lub uczniów ze specjalnymi potrzebami rozwojowymi lub edukacyjnymi.

G. Organizacja pracy przedszkola i szkoły z elementami prawa oświatowego i praw dziecka oraz kultura przedszkola i szkoły, w tym w zakresie kształcenia uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi i niepełnosprawnościami

W zakresie wiedzy absolwent zna i rozumie:

G.W1. funkcjonowanie przedszkola i szkoły jako organizacji;

G.W2. podstawy prawa oświatowego;

G.W3. nauczycielską pragmatykę zawodową, w tym prawa i obowiązki nauczycieli;

G.W4. zasady prawa wewnątrzprzedszkolnego i wewnątrzszkolnego;

G.W5. prawa dziecka i prawa osoby z niepełnosprawnością;

G.W6. zasady bezpieczeństwa dzieci lub uczniów w przedszkolu lub szkole i poza nimi, zasady udzielania pierwszej pomocy oraz bezpieczeństwa i higieny pracy w instytucjach edukacyjnych, wychowawczych i opiekuńczych, ze szczególnym uwzględnieniem przedszkola i szkoły podstawowej.

W zakresie umiejętności absolwent potrafi:

G.U1. rozpoznawać sytuacje zagrożeń w przedszkolu i szkole;

G.U2. udzielić pierwszej pomocy;

G.U3. rozwijać u dzieci lub uczniów postawy wzajemnej troski, tolerancji, umiejętności negocjacyjnego rozwiązywania konfliktów i otwartości poznawczej;

G.U4. zaprojektować działania zmierzające do rozwoju przedszkola i szkoły oraz stymulowania poprawy jakości działania tych instytucji.

W zakresie kompetencji społecznych absolwent jest gotów do:

G.K1. okazywania empatii dzieciom lub uczniom potrzebującym wsparcia i pomocy;

G.K2. rozwijania w dzieciach lub uczniach tolerancji, szacunku do praw człowieka i podstawowych swobód;

G.K3. współpracy z nauczycielami i specjalistami w celu rozwoju swojej profesjonalnej wiedzy.

H. Podstawy diagnostyki edukacyjnej dla nauczycieli

W zakresie wiedzy absolwent zna i rozumie:

H.W1. teorie, koncepcje i modele rozpoznawania cech rozwoju i funkcjonowania dziecka w wieku przedszkolnym i ucznia w młodszym wieku szkolnym odpowiednio u progu wychowania przedszkolnego i pierwszego etapu edukacji ogólnokształcącej (klasa I szkoły podstawowej) jako podstawy wspomagania rozwoju dziecka lub ucznia na etapie wczesnej edukacji;

H.W2. podstawy prawne, cele, funkcje i rodzaje oceniania jako wspierania rozwoju dziecka w wieku przedszkolnym i ucznia w młodszym wieku szkolnym oraz zasady konstruowania narzędzi oceny pedagogicznej;

H.W3. dominujące rodzaje zainteresowań dzieci w wieku przedszkolnym oraz uczniów w młodszym wieku szkolnym oraz sposoby i metody rozwijania zainteresowań dzieci lub uczniów;

H.W4. zagadnienia związane z oceną jakości pracy nauczyciela i jakości pracy przedszkola i szkoły, w tym podstawy prawne, teorie, cele, metody i formy;

H.W5. zagadnienia ewaluacji edukacyjnej i edukacyjnej wartości dodanej, w tym ich zasady i formy.

W zakresie umiejętności absolwent potrafi:

H.U1. rozpoznawać indywidualne cechy rozwoju i uczenia się dzieci mających rozpocząć edukację przedszkolną i naukę w klasie I szkoły podstawowej;

H.U2. konstruować poprawne narzędzia diagnozy pedagogicznej;

H.U3. rozpoznać potrzeby edukacyjne i zainteresowania dzieci w wieku przedszkolnym i uczniów w młodszym wieku szkolnym oraz na tej podstawie zaprojektować działania pedagogiczne;

H.U4. rozpoznać i scharakteryzować wymierne i niewymierne rezultaty pracy nauczyciela;

H.U5. projektować ścieżkę własnego rozwoju zawodowego i dokonywać jego autoewaluacji.

W zakresie kompetencji społecznych absolwent jest gotów do:

H.K1. etycznego postępowania w procesie oceniania rezultatów procesu wychowania i kształcenia z punktu widzenia osiągnięć dziecka lub ucznia;

H.K2. ciągłego podnoszenia poziomu własnej wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych w procesie diagnozowania pedagogicznego, w tym w zakresie kształcenia uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi i niepełnosprawnościami.

I. Kultura języka

W zakresie wiedzy absolwent zna i rozumie:

I.W1. pojęcie komunikacji werbalnej i pozawerbalnej;

I.W2. zagadnienia praktyki wystąpień publicznych;

I.W3. zasady etyki słowa i etykietę korespondencji tradycyjnej i elektronicznej;

I.W4. zagadnienia poprawności i sprawności językowej;

I.W5. zasady emisji głosu.

W zakresie umiejętności absolwent potrafi:

I.U1. sprawnie komunikować się;

I.U2. poprawnie używać języka polskiego;

I.U3. skutecznie stosować zasady emisji głosu.

W zakresie kompetencji społecznych absolwent jest gotów do:

I.K1. dbałości o kulturę wypowiedzi.

J. Praktyki zawodowe

J.1. Praktyka śródroczna

J.1.1. Praktyka ogólnopedagogiczna

W zakresie wiedzy absolwent zna i rozumie:

J.1.1.W1. sposób funkcjonowania przedszkoli, szkół lub placówek systemu oświaty, organizację ich pracy, uczestników procesów pedagogicznych oraz sposób prowadzenia dokumentacji;

J.1.1.W2. realizowane zadania opiekuńczo-wychowawcze, dydaktyczne, diagnostyczne i terapeutyczne, charakterystyczne dla przedszkola, szkoły i placówki systemu oświaty, w tym poradni psychologiczno-pedagogicznej, oraz środowisko, w jakim one działają;

J.1.1.W3. zasady organizacji przedszkoli, szkół i placówek systemu oświaty, w tym podstawowe zadania, obszary działalności, procedury organizacyjne, podział kompetencji, planowanie pracy i system kontroli;

J.1.1.W4. specyficzne dla przedszkola, szkoły i placówki systemu oświaty codzienne działania zawodowe nauczyciela oraz jego warsztat pracy.

W zakresie umiejętności absolwent potrafi:

J.1.1.U1. wyciągać wnioski z obserwacji pracy grupy przedszkolnej i klasy szkolnej, zachowań i aktywności dzieci lub uczniów w czasie zajęć, z uwzględnieniem uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi;

J.1.1.U2. analizować zdarzenia wychowawczo-opiekuńcze i edukacyjne zaobserwowane lub doświadczone w czasie praktyk zawodowych.

W zakresie kompetencji społecznych absolwent jest gotów do:

J.1.1.K1. skutecznego współdziałania z opiekunem praktyk zawodowych oraz z nauczycielami w celu poszerzania swojej wiedzy;

J.1.1.K2. praktycznego stosowania zasad bezpieczeństwa dzieci lub uczniów w przedszkolu, szkole lub placówce systemu oświaty.

J.1.2. Praktyka wychowawczo-dydaktyczna

W zakresie wiedzy absolwent zna i rozumie:

J.1.2.W1. codzienną rolę nauczyciela w organizowaniu środowiska wychowania i uczenia się dzieci lub uczniów oraz jego warsztat pracy;

J.1.2.W2. kontekstowość, otwartość i zmienność codziennych działań wychowawczych i dydaktycznych nauczyciela.

W zakresie umiejętności absolwent potrafi:

J.1.2.U1. wykorzystać wiedzę pedagogiczną i przedmiotową do samodzielnego planowania i realizowania pracy wychowawczo-dydaktycznej w przedszkolu i klasach I–III szkoły podstawowej (w skali rocznej, tygodniowej i dziennej), a także projektowania i prowadzenia działań wychowawczo-dydaktycznych w przedszkolu i szkole podstawowej;

J.1.2.U2. poddać refleksji i ocenić skuteczność swoich działań edukacyjnych pod kątem realizacji celów wychowania i kształcenia oraz stosowanych metod i środków dydaktycznych.

W zakresie kompetencji społecznych absolwent jest gotów do:

J.1.2.K1. rozwijania swojego przygotowania merytorycznego we współpracy z nauczycielami i specjalistami.

J.2. Praktyka ciągła

W zakresie wiedzy absolwent zna i rozumie:

J.2.W1. praktyczne zasady samodzielnego planowania i realizowania pracy wychowawczo--dydaktycznej w przedszkolu i klasach I–III szkoły podstawowej.

W zakresie umiejętności absolwent potrafi:

J.2.U1. stosować posiadaną wiedzę teoretyczną i przedmiotową do realizacji podjętych zadań opiekuńczo-wychowawczych i edukacyjnych w czasie praktyki oraz planować i realizować działania wychowawczo-dydaktyczne w przedszkolu i klasach I–III szkoły podstawowej, pod kierunkiem nauczyciela z odpowiednim doświadczeniem zawodowym;

J.2.U2. poddawać refleksji i identyfikować spontaniczne zachowania dzieci lub uczniów jako sytuacje wychowawczo-dydaktyczne i wykorzystywać je w czasie prowadzonych zajęć.

W zakresie kompetencji społecznych absolwent jest gotów do:

J.2.K1. rozwijania swojego przygotowania merytorycznego we współpracy z nauczycielami i specjalistami.

K. Metodologia badań naukowych

W zakresie wiedzy absolwent zna i rozumie:

K.W1. filozoficzne, metodologiczne i kulturowe podstawy badań społecznych i edukacyjnych, koncepcje wiedzy, pojęcie nauki i status wiedzy naukowej, społeczno-kulturowe uwarunkowania badań naukowych, nurty filozoficzne, paradygmaty badawcze i strategie badań naukowych, a także znaczenie i sposoby budowania teorii w badaniach naukowych;

K.W2. strukturę procesu badawczego w kontekście przyjętej strategii badań naukowych (strategie ilościowe, jakościowe i mieszane); pojęcie projektu badawczego, etapy badań naukowych, kryteria wyboru strategii badawczej, cele badań naukowych, problemy i hipotezy badawcze, zmienne i związki między zmiennymi, konceptualizację, operacjonalizację zmiennych, zasady tworzenia ram pojęciowych badania naukowego, strategie i techniki doboru próby badawczej, definiowanie przypadku badawczego, specyfikę badań w pedagogice przedszkolnej i wczesnoszkolnej, rodzaje i typy badań (opisowe, diagnostyczne, wyjaśniające, weryfikacyjne, projektujące, porównawcze, eksperymentalne i *quasi*--eksperymentalne, sondażowe – metody indeksacji, pomiaru i rodzaje skal pomiarowych, oraz badania: ewaluacyjne, panelowe, socjometryczne, porównawcze, terenowe, etnograficzne, performatywne, biograficzne, netnografia; metody gromadzenia i analizy danych); narzędzia badawcze – konstruowanie kwestionariuszy, skal pomiarowych i testów pedagogicznych, arkuszy obserwacji, narzędzi socjometrycznych; zasady tworzenia scenariuszy badawczych i dyspozycji do badań jakościowych;

K.W3. zasady przetwarzania i krytycznej analizy danych w kontekście przyjętej strategii badań naukowych i rodzaju danych; weryfikację, selekcję, kodowanie, klasyfikację, kwantyfikację i kategoryzację danych; podstawy analizy statystycznej (statystykę opisową, rozkłady częstości, miary tendencji centralnej i rozproszenia, analizę jedno- i dwuczynnikową, korelacje między zmiennymi, wnioskowanie statystyczne i testowanie hipotez oraz analizy porównawcze); selekcję i kodowanie danych jakościowych, wyłanianie kategorii analizy i analizę relacji między nimi, tworzenie winiet, sieci, matryc i map pojęciowych; programy komputerowe wspierające analizę danych ilościowych i jakościowych;

K.W4. zasady opracowywania wyników i raportu z badań naukowych; sposoby prezentacji wyników badań, zasady przygotowania i opracowania różnych rodzajów tekstów naukowych; warsztat pisarski, style i gatunki, język i sposób narracji;

K.W5. rolę jakości i rzetelności badań naukowych, różne kryteria jakości badań naukowych, w tym reprezentatywność, trafność, rzetelność, wiarygodność, transparentność, autentyczność, triangulację perspektyw teoretycznych, metod badawczych i źródła danych oraz możliwości uogólnienia i transferu rezultatów badawczych;

K.W6. sposoby wykorzystania wyników badań naukowych w praktyce społecznej i pedagogicznej, cele badawcze i typy badań w kontekście możliwości ich praktycznego zastosowania, sposoby praktycznego wykorzystania badań naukowych (analizę i diagnozę sytuacji, analizę problemów społecznych i pedagogicznych, określanie potrzeb i planowanie działań interwencyjnych, ewaluację osiągnięć), a także krytyczno-emancypacyjny i transformacyjny potencjał badań naukowych;

K.W7. etyczne aspekty prowadzenia i wykorzystywania badań naukowych w dziedzinie nauk społecznych, podstawowe zasady przeprowadzania tych badań, dylematy i

wybory etyczne na różnych etapach procesu badawczego, zaangażowanie uczestników badań, społeczno-polityczny kontekst badań, sposoby prezentacji wyników badań w przestrzeni publicznej; pojęcie plagiatu w pracy badawczej;

K.W8. cechy, styl i redagowanie tekstów naukowych, cel i strukturę pracy dyplomowej, wybór pola badawczego w kontekście wiedzy osobistej i naukowej, technikę pracy naukowej, dobór i selekcję literatury, formy analizy materiałów źródłowych, formy prezentacji wyników badań i doniesień naukowych z literatury, ocenę i krytykę dostępnych źródeł teoretycznych, znaczenie umiejętności wywodu i siły argumentacji, a także problemy etyczne w pisaniu pracy dyplomowej;

K.W9. metodologię prowadzenia badań naukowych oraz zasady zastosowania wiedzy i umiejętności metodologicznych we własnym projekcie badawczym, w tym wyboru strategii badawczej, sformułowania celu i przedmiotu badań, opracowania metod i techniki badań, sformułowania problematyki badań, przygotowania narzędzi badawczych, doboru próby badawczej, terenu i przebiegu badań, prowadzenia badań empirycznych, a także sposoby analizy wyników badań oraz prezentacji wyników badań oraz proces wnioskowania.

W zakresie umiejętności absolwent potrafi:

K.U1. zaprojektować proces badań oraz umiejętnie dobrać narzędzia badawcze;

K.U2. zebrać dane adekwatne do postawionego problemu badawczego;

K.U3. poprawnie przeprowadzić analizę danych;

K.U4. opracować raport z wyników badań;

K.U5. krytycznie przeanalizować raport z wyników badań;

K.U6. dobrać literaturę i materiały źródłowe adekwatne do problemu pracy dyplomowej;

K.U7. dobrać formę prezentacji zebranych danych oraz argumentację adekwatną do zaprezentowania problemu pracy dyplomowej.

W zakresie kompetencji społecznych absolwent jest gotów do:

K.K1. rzetelnego sprawozdania wyników swoich badań;

K.K2. przestrzegania zasad rzetelności intelektualnej i reguł własności intelektualnej;

K.K3. rzetelnego sprawozdania wyników badań zawartych w pracy dyplomowej.

IV. SPOSÓB WERYFIKACJI OSIĄGNIĘTYCH EFEKTÓW UCZENIA SIĘ

1. Weryfikacja osiągniętych efektów uczenia się wymaga zastosowania zróżnicowanych form sprawdzania, adekwatnych do kategorii wiedzy, umiejętności albo kompetencji społecznych, których dotyczą te efekty.

2. Osiągnięte efekty uczenia się w kategorii wiedzy można weryfikować za pomocą egzaminów pisemnych w formie zadań otwartych lub zamkniętych lub egzaminów ustnych, a także w oparciu o analizę opracowanych konspektów i obserwację ich praktycznej realizacji.

3. Egzamin pisemny lub ustny jest ukierunkowany na sprawdzenie wiedzy na poziomie wyższym niż sama znajomość zagadnień i nie może ograniczać się do znajomości faktów. Egzamin ustny w szczególności służy sprawdzeniu poziomu zrozumienia zagadnienia, umiejętności analizy i syntezy informacji oraz rozwiązywania problemów.

4. Weryfikacja osiągniętych efektów uczenia się w kategorii umiejętności wymaga bezpośredniej obserwacji studenta w czasie wykonywania działań właściwych dla danego zadania zawodowego (dydaktycznego, wychowawczego i opiekuńczego) wynikającego z roli nauczyciela.

Załącznik nr 3

STANDARD KSZTAŁCENIA PRZYGOTOWUJĄCEGO DO WYKONYWANIA ZAWODU NAUCZYCIELA PEDAGOGA SPECJALNEGO, NAUCZYCIELA LOGOPEDY I NAUCZYCIELA PROWADZĄCEGO ZAJĘCIA WCZESNEGO WSPOMAGANIA ROZWOJU DZIECKA

I. SPOSÓB ORGANIZACJI KSZTAŁCENIA

1. WYMAGANIA OGÓLNE

1.1. Standard ma zastosowanie do kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela pedagoga specjalnego, nauczyciela logopedy i nauczyciela prowadzącego zajęcia wczesnego wspomagania rozwoju dziecka:

1) w zakresie:

a) edukacji i rehabilitacji osób z niepełnosprawnością słuchową (surdopedagogiki),

b) edukacji i rehabilitacji osób z niepełnosprawnością wzrokową (tyflopedagogiki),

c) edukacji i rehabilitacji osób z niepełnosprawnością intelektualną,

d) pedagogiki leczniczo-terapeutycznej,

e) edukacji i terapii osób z zaburzeniami ze spektrum autyzmu,

f) edukacji włączającej,

2) w zakresie:

a) pedagogiki resocjalizacyjnej,

b) logopedii,

c) pedagogiki korekcyjnej (terapii pedagogicznej),

d) wczesnego wspomagania rozwoju dziecka

– zwanego dalej „zawodem nauczyciela”.

1.2. Kształcenie w zakresie, o którym mowa w ust. 1.1 pkt 1, jest prowadzone na jednolitych studiach magisterskich na kierunku pedagogika specjalna. Kształcenie w zakresie, o którym mowa w ust. 1.1 pkt 2, może być prowadzone na jednolitych studiach magisterskich na kierunku pedagogika specjalna lub studiach pierwszego i drugiego stopnia na kierunku innym niż pedagogika specjalna.

1.3. Stacjonarne jednolite studia magisterskie na kierunku pedagogika specjalna trwają nie krócej niż 9 semestrów.

1.4. Liczba godzin zajęć, w tym praktyk zawodowych, na kierunku pedagogika specjalna nie może być mniejsza niż 2690, a w przypadku kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela logopedy – 3090. Program studiów, w ramach których jest

realizowane kształcenie przygotowujące do wykonywania zawodu nauczyciela, może określać dla studiów prowadzonych w formie niestacjonarnej mniejszą liczbę godzin zajęć, jeżeli zapewnia osiągnięcie takich samych efektów uczenia się jak na studiach prowadzonych w formie stacjonarnej.

1.5. Liczba punktów ECTS konieczna do ukończenia studiów na kierunku pedagogika specjalna nie może być mniejsza niż 300, a w przypadku studiów trwających dłużej niż 10 semestrów – 360.

1.6. Kierunek pedagogika specjalna jest przyporządkowany do dyscypliny naukowej – pedagogika, jako dyscypliny wiodącej.

1.7. Kształcenie w zakresie, o którym mowa w ust. 1.1 pkt 2, prowadzone na studiach na kierunku innym niż pedagogika specjalna jest realizowane w grupach zajęć B oraz E.R, E.L lub E.WW.

1.8. Studia stacjonarne pierwszego stopnia trwają nie krócej niż 6 semestrów.

1.9. Studia stacjonarne drugiego stopnia trwają nie krócej niż 3 semestry.

1.10. Liczba punktów ECTS konieczna do ukończenia studiów nie może być mniejsza niż, w przypadku studiów:

1) pierwszego stopnia – 180;

2) drugiego stopnia – 90.

1.11. Studia niestacjonarne mogą trwać dłużej niż odpowiednie studia stacjonarne.

1.12. Liczbę semestrów, profil studiów, liczbę punktów ECTS konieczną do ukończenia studiów, liczbę godzin zajęć, w tym praktyk zawodowych, oraz dyscypliny naukowe lub artystyczne, do których jest przyporządkowany kierunek, ze wskazaniem dyscypliny wiodącej określa program studiów.

1.13. Kształcenie, o którym mowa w ust. 1.1, może być prowadzone również na studiach podyplomowych.

1.14. Studia podyplomowe trwają nie krócej niż 3 semestry.

2. ZAJĘCIA I GRUPY ZAJĘĆ

2.1. Proces kształcenia jest realizowany w postaci zajęć lub grup zajęć.

2.2. W przypadku studiów o profilu:

1) ogólnoakademickim – program studiów obejmuje zajęcia lub grupy zajęć, związane z prowadzoną w uczelni działalnością naukową w dyscyplinie naukowej lub artystycznej, do której jest przyporządkowany kierunek studiów, którym przypisano punkty ECTS w wymiarze większym niż 50% liczby punktów ECTS koniecznej do ukończenia studiów, i uwzględnia udział studentów w zajęciach przygotowujących do prowadzenia działalności naukowej lub udziału w tej działalności;

2) praktycznym – program studiów obejmuje zajęcia lub grupy zajęć kształtujące umiejętności praktyczne, którym przypisano punkty ECTS w wymiarze większym niż 50% liczby punktów ECTS koniecznej do ukończenia studiów.

2.3. Kształcenie na studiach przygotowujące do wykonywania zawodu nauczyciela obejmuje przygotowanie merytoryczne i przygotowanie pedagogiczne. Przygotowanie pedagogiczne obejmuje przygotowanie psychologiczno-pedagogiczne i przygotowanie dydaktyczne.

2.4. Kształcenie na studiach podyplomowych w zakresie pedagogiki specjalnej przygotowujące do wykonywania zawodu nauczyciela może być prowadzone dla osób, które:

1) posiadają kwalifikacje do nauczania przedmiotu lub prowadzenia zajęć, a nie posiadają przygotowania w zakresie pedagogiki specjalnej lub

2) posiadają przygotowanie w zakresie pedagogiki specjalnej i chcą uzyskać przygotowanie w dodatkowym zakresie pedagogiki specjalnej.

2.5. W przypadku osób, o których mowa w ust. 2.4 pkt 1, kształcenie przygotowujące do wykonywania zawodu nauczyciela w zakresie nauczania przedmiotu lub prowadzenia zajęć w szkołach i oddziałach specjalnych jest realizowane w grupach zajęć:

1) C – zajęcia C.5, C.6 i C.7;

2) E – zajęcia E.1, E.2 i E.3.

2.6. W przypadku osób, o których mowa w ust. 2.4 pkt 2, kształcenie przygotowujące do wykonywania zawodu nauczyciela w dodatkowym zakresie pedagogiki specjalnej jest realizowane w grupie zajęć E – zajęcia E.1, E.2 i E.3.

2.7. Kształcenie na studiach podyplomowych przygotowujące do wykonywania zawodu nauczyciela w zakresie edukacji włączającej jest realizowane w grupach zajęć:

1) C – zajęcia C.2, C.3, C.5 i C.6;

2) D – zajęcia D.1, D.2, D.3, D.4 i D.6.

3. MINIMALNA LICZBA GODZIN ZAJĘĆ ZORGANIZOWANYCH I PUNKTÓW ECTS

Grupy zajęć, w ramach których osiąga się szczegółowe efekty uczenia się	**Zajęcia**	**Liczba godzin**		**Liczba punktów ECTS**	
		studia	**studia podyp-lomowe**	**studia**	**studia podyp-lomowe**
A. Kształcenie ogólne	A.1. W zakresie filozofii, nauk socjologicznych i innych dyscyplin	90	–	12	–

	naukowych w dziedzinach nauk humanistycznych i nauk społecznych				
B. Przygotowanie psychologiczno-pedagogiczne	B.1. Ogólne przygotowanie psychologiczne	90	–	12	–
	B.2. Ogólne przygotowanie pedagogiczne	90	–	12	–
	B.3. Praktyki zawodowe	30	–	3	–
C. Kształcenie kierunkowe	C.1. Przygotowanie merytoryczne	400	–	50	–
	C.2. Przygotowanie psychologiczne do pracy z dziećmi i uczniami ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi	90	60	12	6
	C.3. Przygotowanie pedagogiczne do pracy z dziećmi i uczniami ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi	90	60	12	6
	C.4. Przygotowanie pedagogiczne do pracy z osobami dorosłymi z niepełnosprawnościami	90	–	12	–
	C.5. Dydaktyka specjalna	60	30	8	4
	C.6. Diagnostyka w pedagogice specjalnej	60	30	8	4
	C.7. Praktyki zawodowe	60	60	8	4
D. Edukacja włączająca	D.1. Teorie edukacji integracyjnej i włączającej	60	30	8	4
	D.2. Diagnoza specjalnych potrzeb edukacyjnych, planowanie, realizacja i monitoring działań wspierających	90	60	12	6
	D.3. Metodyka kształcenia w grupach zróżnicowanych	120	75	12	8
	D.4. Programy wychowawcze w edukacji integracyjnej i włączającej	60	30	6	4

	D.5. Organizacja edukacji włączającej	60	–	6	–
	D.6. Praktyki zawodowe	120	120	4	6
E. Przygotowanie w poszczególnych zakresach pedagogiki specjalnej: E.S. Edukacja i rehabilitacja osób z niepełnosprawnością słuchową (surdopedagogika) E.T. Edukacja i rehabilitacja osób z niepełnosprawnością wzrokową (tyflopedagogika) E.I. Edukacja i rehabilitacja osób z niepełnosprawnością intelektualną E.R. Pedagogika resocjalizacyjna E.L. Logopedia E.K. Pedagogika korekcyjna (terapia pedagogiczna) E.LT. Pedagogika leczniczo-terapeutyczna E.WW. Wczesne wspomaganie rozwoju dziecka E.A. Edukacja i terapia osób z zaburzeniami ze spektrum autyzmu	E.1. Przygotowanie merytoryczne	400, a w zakresie logopedii – 800	240	50	20
	E.2. Przygotowanie dydaktyczno-metodyczne	240	150	30	12
	E.3. Praktyki zawodowe	120	120	4	6
F. Wsparcie warsztatu pracy pedagoga specjalnego	F.1. Emisja głosu	15	–	1	–
	F.2. Kultura języka	30	–	2	–
	F.3. Pierwsza pomoc	15	–	1	–
	F.4. Technologie informacyjno-komunikacyjne	30	–	2	–
G. Metodologia badań naukowych	*	120	–	13	–
Razem		2630,	1065	300	90

	a w przypadku logopedii – 3030			

* Zajęcia określa uczelnia w programie studiów w sposób zapewniający przygotowanie merytoryczne i psychologiczno-pedagogiczne do wykonywania zawodu nauczyciela pedagoga specjalnego, nauczyciela logopedy lub nauczyciela prowadzącego zajęcia wczesnego wspomagania rozwoju dziecka.

3.1. Program studiów podyplomowych, w ramach których jest realizowane kształcenie przygotowujące do wykonywania zawodu nauczyciela w grupach zajęć, o których mowa w ust. 2.5–2.7, zapewnia osiągnięcie takich samych efektów uczenia się jak program studiów.

3.2. Program studiów umożliwia studentom wybór zajęć, którym przypisano punkty ECTS w wymiarze nie mniejszym niż 5% liczby punktów ECTS koniecznej do ukończenia studiów.

3.3. Zajęcia z wychowania fizycznego są zajęciami obowiązkowymi na studiach stacjonarnych, prowadzonymi w wymiarze nie mniejszym niż 60 godzin. Zajęciom z wychowania fizycznego nie przypisuje się punktów ECTS.

3.4. Liczba punktów ECTS, jaka może być uzyskana w ramach kształcenia z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość, nie może być większa niż 25% liczby punktów ECTS koniecznej do ukończenia studiów. Praktyki zawodowe nie mogą być prowadzone z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość.

4. PRAKTYKI ZAWODOWE

4.1. Praktyki zawodowe mają charakter w grupie zajęć:

1) B – obserwacyjny;

2) C – asystencki i odbywają się w oddziałach ogólnodostępnych i specjalnych;

3) D – asystencko-pedagogiczny i obejmują samodzielne prowadzenie zajęć.

5. INFRASTRUKTURA NIEZBĘDNA DO PROWADZENIA KSZTAŁCENIA

5.1. Proces kształcenia odbywa się z wykorzystaniem infrastruktury pozwalającej na osiągnięcie efektów uczenia się.

5.2. Praktyki zawodowe odbywają się w przedszkolach, szkołach i placówkach systemu oświaty, w których do zajmowania stanowiska nauczyciela są wymagane kwalifikacje określone w przepisach wydanych na podstawie art. 9 ust. 2 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. – Karta Nauczyciela, w szczególności w szkołach specjalnych i oddziałach specjalnych.

II. OSOBY PROWADZĄCE KSZTAŁCENIE

1. Kształcenie służące osiągnięciu efektów uczenia się jest prowadzone przez nauczycieli akademickich i inne osoby posiadające kompetencje zawodowe lub naukowe oraz doświadczenie w zakresie właściwym dla prowadzonych zajęć.

2. W kształceniu w grupach zajęć B–E bierze udział co najmniej jedna osoba prowadząca badania naukowe w dyscyplinie naukowej pedagogika, w zakresie pedagogiki specjalnej, lub w dyscyplinie naukowej psychologia.

3. W kształceniu prowadzonym na studiach podyplomowych biorą udział wyłącznie osoby uczestniczące w kształceniu przygotowującym do wykonywania zawodu nauczyciela, prowadzonym przez uczelnię w ramach studiów pierwszego lub drugiego stopnia lub jednolitych studiów magisterskich, na kierunku odpowiadającym zakresowi kształcenia na studiach podyplomowych.

III. EFEKTY UCZENIA SIĘ

1. OGÓLNE EFEKTY UCZENIA SIĘ

1.1. W zakresie wiedzy absolwent zna i rozumie:

1) podstawy filozofii wychowania i aksjologii pedagogicznej, specyfikę głównych środowisk wychowawczych i procesów w nich zachodzących;

2) klasyczne i współczesne teorie rozwoju człowieka, wychowania, uczenia się i nauczania lub kształcenia, socjalizacji oraz różnorodne uwarunkowania tych procesów;

3) źródła i miejsce pedagogiki specjalnej w nauce oraz jej przedmiotowe i metodologiczne powiązania z dziedzinami nauk społecznych, humanistycznych oraz medycznych i nauk o zdrowiu;

4) zakresy pedagogiki specjalnej;

5) koncepcje rehabilitacji, edukacji, resocjalizacji i terapii uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi oraz różnorodne uwarunkowania tych procesów;

6) metodologię badań naukowych stosowanych w dziedzinach nauk humanistycznych i nauk społecznych, w szczególności zasady projektowania i prowadzenia badań naukowych w zakresie pedagogiki specjalnej, oraz postulat wieloparadygmatyczności;

7) metodologiczne założenia i zasady oraz etyczne normy projektowania i realizacji badań naukowych w zakresie pedagogiki specjalnej;

8) zasady i normy etyczne obowiązujące w zakresie rehabilitacji, edukacji, terapii i resocjalizacji;

9) współczesne podejście do problemów uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi i wynikające z niego nowe formy edukacji, w tym integracyjna i włączająca;

10) system kształcenia specjalnego w kontekście systemu kształcenia powszechnego;

11) organizację i metodyki kształcenia uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi w systemie integracyjnym i włączającym, w szczególności modele współpracy pedagogów specjalnych z nauczycielami, specjalistami, rodzicami lub opiekunami, oraz modele indywidualizacji lekcji, efektywne strategie nauczania i uniwersalnego projektowania zajęć;

12) merytoryczne i metodyczne podstawy prowadzenia zajęć – zgodnie z wybranym zakresem pedagogiki specjalnej;

13) podstawy funkcjonowania i patologie aparatu mowy oraz zasady efektywnego posługiwania się narządem mowy;

14) procesy komunikowania interpersonalnego i społecznego oraz ich prawidłowości i zakłócenia;

15) zasady udzielania pierwszej pomocy;

16) zasady ochrony własności intelektualnej.

1.2. W zakresie umiejętności absolwent potrafi:

1) wykorzystywać i integrować wiedzę z zakresu pedagogiki specjalnej oraz powiązanych z nią dyscyplin naukowych w celu analizy problemów rehabilitacyjnych, edukacyjnych, terapeutycznych i resocjalizacyjnych;

2) rozpoznawać i interpretować zjawiska społeczne, ukazując ich powiązania z różnymi zakresami pedagogiki specjalnej, dziedzinami nauk społecznych, humanistycznych oraz medycznych i nauk o zdrowiu;

3) rozróżniać orientacje metodologiczne w badaniach naukowych w zakresie pedagogiki, formułować cele i problemy badawcze, stosować dobór adekwatnych metod i technik, konstruować narzędzia badawcze, opracowywać, prezentować i interpretować wyniki badań, wyciągać wnioski, wskazywać kierunki dalszych badań w obrębie wybranego zakresu pedagogiki specjalnej;

4) diagnozować złożone sytuacje rehabilitacyjne, edukacyjne, terapeutyczne i resocjalizacyjne, projektować i prowadzić zajęcia z uwzględnieniem specjalnych potrzeb edukacyjnych uczniów;

5) wykorzystywać aktualne koncepcje psychologiczne i pedagogiczne w planowaniu, realizacji, monitorowaniu i ewaluacji procesu wychowania i nauczania uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi;

6) wykorzystywać na podstawowym poziomie wiedzę psychologiczną i na poziomie rozszerzonym wiedzę pedagogiczną oraz pozyskiwać dane do analizowania zachowań, procesów i zjawisk w obszarze rehabilitacji, edukacji, terapii i resocjalizacji;

7) prowadzić zajęcia w grupie zróżnicowanej, indywidualizować zadania, dostosowywać metody i treści do potrzeb i możliwości uczniów, w tym uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, oraz wykorzystywać zasady i metody indywidualnego projektowania zajęć;

8) wdrażać efektywne programy zwiększające umiejętności poznawcze i kompetencje społeczne uczniów oraz programy poprawiające integrację rówieśniczą uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi;

9) pracować w zespole, pełniąc w nim różne role, podejmować i wyznaczać zadania, współpracować z nauczycielami, specjalistami, rodzicami i opiekunami uczniów;

10) analizować własne działania pedagogiczne, dydaktyczne, wychowawcze, opiekuńcze i rehabilitacyjne, wskazywać obszary wymagające modyfikacji, eksperymentowania i wdrażania działań innowacyjnych;

11) projektować i prowadzić zajęcia oraz dokonywać ich ewaluacji – zgodnie z wybranym zakresem pedagogiki specjalnej;

12) poprawnie posługiwać się językiem polskim oraz poprawnie i adekwatnie do wieku uczniów posługiwać się specjalistyczną terminologią;

13) posługiwać się aparatem mowy zgodnie z zasadami emisji głosu;

14) udzielać pierwszej pomocy;

15) współpracować z członkami zespołów badawczych na każdym etapie projektowania i realizacji badań naukowych;

16) samodzielne rozwijać wiedzę oraz umiejętności pedagogiczne z wykorzystaniem różnych źródeł, w tym obcojęzycznych, i technologii;

17) twórczo korzystać z teorii dotyczących rozwoju człowieka, socjalizacji, wychowania, nauczania-uczenia się oraz krytycznie je oceniać.

1.3. W zakresie kompetencji społecznych absolwent jest gotów do:

1) posługiwania się uniwersalnymi zasadami i normami etycznymi w działalności zawodowej, kierując się szacunkiem dla każdego człowieka;

2) budowania relacji opartej na wzajemnym zaufaniu między wszystkimi podmiotami procesu wychowania i kształcenia, w tym rodzicami lub opiekunami uczniów, oraz włączania ich w działania sprzyjające efektywności edukacyjnej;

3) komunikowania się i współpracy z otoczeniem oraz aktywnego uczestnictwa w grupach i organizacjach realizujących działania edukacyjne, rehabilitacyjne, terapeutyczne i resocjalizacyjne;

4) porozumiewania się z osobami pochodzącymi z różnych środowisk i o różnej kondycji emocjonalnej, dialogowego rozwiązywania konfliktów oraz tworzenia dobrej atmosfery dla komunikacji w klasie szkolnej i poza nią;

5) rozpoznawania specyfiki środowiska lokalnego i regionalnego oraz ich wpływu na funkcjonowanie uczniów, a także podejmowania współpracy na rzecz dobra uczniów i tych środowisk;

6) działania na rzecz poprawy jakości działania przedszkola, szkoły lub placówki systemu oświaty;

7) pracy w zespole, pełnienia w nim różnych ról oraz współpracy z nauczycielami, pedagogami, specjalistami, rodzicami lub opiekunami uczniów i innymi członkami społeczności szkolnej i lokalnej;

8) doceniania tradycji i dorobku badań naukowych w zakresie pedagogiki specjalnej oraz ich kontynuacji i poszerzania o nowe obszary i procedury badawcze.

2. SZCZEGÓŁOWE EFEKTY UCZENIA SIĘ

A. Kształcenie ogólne

A.1. Zajęcia w zakresie filozofii, nauk socjologicznych i innych dyscyplin naukowych w dziedzinach nauk humanistycznych i nauk społecznych

Efekty uczenia się w grupie zajęć A odpowiadają efektom uczenia się osiąganym w zakresie filozofii, nauk socjologicznych i innych dyscyplin naukowych w dziedzinach nauk humanistycznych i nauk społecznych. Efekty uczenia się określa uczelnia w programie studiów.

B. Przygotowanie psychologiczno-pedagogiczne

B.1. Ogólne przygotowanie psychologiczne

W zakresie wiedzy absolwent zna i rozumie:

B.1.W1. podstawowe pojęcia psychologii: procesy poznawcze, spostrzeganie, odbiór i przetwarzanie informacji, proces mowy, myślenie i rozumowanie, uczenie się i pamięć, rolę uwagi, emocje i motywacje w procesach regulacji zachowania, zdolności i uzdolnienia; psychologię różnic indywidualnych – różnice w zakresie inteligencji, temperamentu, osobowości i stylu poznawczego;

B.1.W2. proces rozwoju ucznia w okresie dzieciństwa, adolescencji i wczesnej dorosłości: rozwój fizyczny, motoryczny i psychoseksualny; rozwój procesów poznawczych (myślenia, mowy, spostrzegania, uwagi, pamięci); rozwój społeczno-emocjonalny i moralny; zmiany fizyczne i psychiczne w okresie dojrzewania; normę rozwojową; rozwój w kontekście wychowania; dysharmonie i zaburzenia rozwojowe u uczniów; zaburzenia zachowania; zagadnienia nieśmiałości i nadpobudliwości;

B.1.W3. teorię spostrzegania społecznego i komunikacji: zachowania społeczne i ich uwarunkowania, sytuację interpersonalną, zagadnienia empatii, zachowań asertywnych, agresywnych i uległych, postaw, stereotypów, uprzedzeń, stresu i radzenia sobie z nim, porozumiewania się ludzi w instytucjach; reguły współdziałania; procesy komunikowania się; style komunikowania się uczniów i nauczyciela; zasady porozumiewania się emocjonalnego w klasie i w sytuacjach konfliktowych; bariery w komunikowaniu się, w szczególności w klasie; różne formy komunikowania się − autoprezentację, aktywne słuchanie, efektywne nadawanie, komunikację niewerbalną; wpływ mediów na zmiany współczesnej komunikacji oraz na proces wychowawczy;

B.1.W4. proces uczenia się: modele uczenia się – koncepcje klasyczne i współczesne ujęcia, metody i techniki uczenia się, trudności w uczeniu się, ich przyczyny i strategie ich przezwyciężania, metody i techniki identyfikacji oraz wspomagania rozwoju uzdolnień i zainteresowań, techniki i metody usprawniania komunikacji z uczniem oraz między uczniami.

W zakresie umiejętności absolwent potrafi:

B.1.U1. obserwować procesy rozwojowe uczniów;

B.1.U2. obserwować zachowania społeczne i ich uwarunkowania;

B.1.U3. skutecznie i świadomie komunikować się;

B.1.U4. porozumieć się w sytuacji konfliktowej;

B.1.U5. rozpoznawać bariery i trudności uczniów w procesie uczenia się, komunikowania się oraz w funkcjonowaniu społecznym, w tym uwarunkowane czynnikami środowiskowymi;

B.1.U6. rozpoznawać potrzeby psychospołecznego wsparcia ucznia;

B.1.U7. identyfikować potrzeby ucznia w rozwoju uzdolnień i zainteresowań;

B.1.U8. radzić sobie ze stresem i stosować strategie radzenia sobie z trudnościami;

B.1.U9. zaplanować, na podstawie świadomej autorefleksji, działania na rzecz rozwoju zawodowego.

W zakresie kompetencji społecznych absolwent jest gotów do:

B.1.K1. ciągłego doskonalenia swojej wiedzy merytorycznej;

B.1.K2. poszukiwania nowych zasobów wzbogacających treści nauczania.

B.2. Ogólne przygotowanie pedagogiczne

W zakresie wiedzy absolwent zna i rozumie:

B.2.W1. pedagogikę jako dyscyplinę naukową: umiejscowienie pedagogiki wśród dziedzin nauk społecznych i humanistycznych, zakresy pedagogiki, paradygmaty pedagogiczne, podstawowe pojęcia pedagogiczne, w tym wychowania, kształcenia, edukacji i samowychowania;

B.2.W2. podstawowe teorie pedagogiczne, w tym nurty i kierunki, oraz konteksty normatywne, personalistyczne i społeczne w pedagogice; zagadnienia pedagogiki autorytarnej i nieautorytarnej, emancypacji i krytyczności w naukach o wychowaniu oraz antypedagogiki;

B.2.W3. uwarunkowania edukacji, miejsca powstawania relacji edukacyjnych, kultury, ideologii, zagadnienie ekonomii w kontekście edukacji, zmiany i wyzwania edukacyjne XXI wieku;

B.2.W4. funkcje wychowania, proces wychowania, jego strukturę, właściwości i dynamikę; zagadnienia przymusu i swobody w wychowaniu, wychowania jako wspomagania rozwoju, wychowania adaptacyjnego i emancypacyjnego, podmiotowości w wychowaniu; podstawowe środowiska wychowawcze: rodzinę, grupę rówieśniczą i szkołę; style i postawy wychowawcze; konteksty wychowania; źródła i przejawy kryzysu współczesnego wychowania; style wychowania;

B.2.W5. proces planowania pracy pedagogicznej: cel, formy, środki i metody kształcenia; sposoby konstruowania pracy pedagogicznej nakierowanej na cel; zagadnienie ukrytego programu szkoły;

B.2.W6. formy aktywności dziecka, w tym naukę i zabawę; zagadnienia rozwoju zainteresowań, poszerzania autonomii i samodzielności;

B.2.W7. zagadnienia związane ze szkołą jako instytucją wychowawczą: środowisko społeczne klasy i szkoły, autokratyzm i demokrację w szkole, ukryty program szkoły, postawy nauczycieli i uczniów, pracę z grupą rówieśniczą, tworzenie klimatu wychowawczego w klasie i w szkole, metody wychowawcze i ich skuteczność, problematykę umiejętności i trudności wychowawczych, konfliktów w klasie i w rodzinie, błędów wychowawczych, granic i mierników oddziaływań wychowawczych, kryzysu szkoły, zasad współpracy rodziny i szkoły oraz szkoły ze środowiskiem pozaszkolnym;

B.2.W8. zagadnienia związane z zawodem nauczyciela: role zawodowe nauczyciela, wzór osobowy, postawę i kunszt nauczycielski, powinności nauczyciela i rozwój zawodowy, program wewnętrzny nauczyciela, przygotowanie zawodowe nauczyciela, etykę nauczycielską, zasady odpowiedzialności prawnej opiekuna, nauczyciela i wychowawcy, konieczność dokształcania i doskonalenia zawodowego jako warunków awansu zawodowego, problem stresu i wypalenia zawodowego nauczycieli – przyczyny, symptomy, strategie zaradcze, choroby związane z wykonywaniem zawodu nauczyciela i profilaktykę w tym zakresie;

B.2.W9. działania profilaktyczne w szkole: konstruowanie klasowych i szkolnych programów wychowawczo-profilaktycznych, promocję i ochronę zdrowia uczniów; diagnozę nauczycielską w kontekście działań profilaktycznych; zagadnienie pomocy psychologiczno-pedagogicznej – regulacje prawne, formy i zasady udzielania wsparcia;

B.2.W10. proces adaptacji dziecka w przedszkolu i ucznia w szkole – rolę przedszkola, szkoły i rodziny; zagadnienia dojrzałości szkolnej, przygotowania dziecka do nauki w szkole oraz obowiązku szkolnego;

B.2.W11. rolę kontaktów społecznych ucznia, w tym w grupie rówieśniczej, koleżeństwa, przyjaźni i konfliktów wśród uczniów; rolę osób znaczących i autorytetów; zagadnienia zmiany autorytetów, kryzysu autorytetu nauczyciela, rodzica i opiekuna, buntu okresu dorastania i jego funkcji; zagrożenia w wychowaniu młodzieży; podkultury młodzieżowe;

B.2.W12. cel pracy opiekuńczo-wychowawczej z dziećmi w przedszkolu i uczniami w szkole na różnych etapach edukacyjnych; istotę programu wychowawczego; zagadnienia edukacji zdrowotnej, bezpieczeństwa dzieci w przedszkolu i uczniów w szkole oraz poza nimi (zajęcia terenowe, wycieczki); potrzebę ochrony zdrowia dziecka, w tym zdrowia psychicznego; znaczenie edukacji dla bezpieczeństwa i dbałości o bezpieczeństwo własne oraz innych;

B.2.W13. doradztwo zawodowe: proces wspomagania ucznia w projektowaniu ścieżki edukacyjno-zawodowej, metody i techniki określania potencjału ucznia; znaczenie przygotowania uczniów do samokształcenia, pracy nad własnym rozwojem oraz do aktywnego uczestnictwa w rynku pracy; pojęcia rynku edukacyjnego i rynku pracy, drogi rozwoju zawodowego; znaczenie uczenia się przez całe życie.

W zakresie umiejętności absolwent potrafi:

B.2.U1. rozpoznawać sytuacje zagrożeń w przedszkolu, szkole lub placówce systemu oświaty;

B.2.U2. rozpoznawać i identyfikować style i nurty wychowania w praktyce edukacyjnej i w działaniach opiekuńczo-wychowawczych;

B.2.U3. zaprojektować podstawowe zajęcia opiekuńczo-wychowawcze;

B.2.U4. zaprojektować działania profilaktyczne w przedszkolu, szkole lub placówce systemu oświaty;

B.2.U5. zaprojektować ścieżkę własnego rozwoju zawodowego;

B.2.U6. formułować oceny etyczne związane z wykonywaniem zawodu nauczyciela;

B.2.U7. nawiązywać współpracę z nauczycielami oraz ze środowiskiem pozaszkolnym.

W zakresie kompetencji społecznych absolwent jest gotów do:

B.2.K1. okazywania empatii dzieciom i uczniom potrzebującym wsparcia i pomocy;

B.2.K2. profesjonalnego rozwiązywania konfliktów w klasie szkolnej i grupie wychowawczej;

B.2.K3. samodzielnego pogłębiania wiedzy pedagogicznej;

B.2.K4. współpracy z nauczycielami w celu doskonalenia swojego warsztatu pracy.

B.3. Praktyki zawodowe

W zakresie wiedzy absolwent zna i rozumie:

B.3.W1. specyfikę przedszkola, szkoły lub placówki systemu oświaty, w której jest odbywana praktyka, w szczególności: zadania opiekuńczo-wychowawcze, organizację pracy, zakresy zadań pracowników, uczestników procesów pedagogicznych oraz rodzaj prowadzonej dokumentacji i program realizacji doradztwa zawodowego uwzględniający treści wynikające z przepisów dotyczących doradztwa zawodowego;

B.3.W2. zasady zapewniania bezpieczeństwa dzieciom w przedszkolu i uczniom w szkole lub placówce systemu oświaty i poza nimi.

W zakresie umiejętności absolwent potrafi:

B.3.U1. zaobserwować funkcjonowanie dziecka, ucznia i nauczyciela w życiu przedszkola, szkoły lub placówki systemu oświaty;

B.3.U2. dokonać analizy i interpretacji zaobserwowanych lub doświadczonych sytuacji i zdarzeń pedagogicznych.

W zakresie kompetencji społecznych absolwent jest gotów do:

B.3.K1. skutecznego współdziałania z opiekunem praktyk zawodowych i nauczycielami w celu poszerzania swojej wiedzy.

C. Kształcenie kierunkowe

C.1. Przygotowanie merytoryczne

Efekty uczenia się w zakresie przygotowania merytorycznego dla kierunku pedagogika specjalna ustala uczelnia w programie studiów.

C.2. Przygotowanie psychologiczne do pracy z dziećmi i uczniami ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi

W zakresie wiedzy absolwent zna i rozumie:

C.2.W1. psychologiczne uwarunkowania rozwoju dzieci i uczniów: środowisko rozwoju – strukturę i konsekwencje, czynniki zakłócające proces rozwoju, konsekwencje niepunktualności wydarzeń życiowych, mechanizm adaptacji i trudności przystosowawczych, zaburzenia i opóźnienia rozwojowe, wyzwania rozwojowe, koncepcje jakości życia i dobrostanu;

C.2.W2. psychologiczne uwarunkowania kształcenia dzieci i uczniów: proces uczenia się w kontekście specjalnych potrzeb edukacyjnych, uwarunkowania i konsekwencje motywacji do uczenia się i osiągnięć, powodzenia i niepowodzenia szkolne – przyczyny i skutki; koncepcję zrównoważonego rozwoju; sytuację szkolną ucznia ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi; psychologiczne mechanizmy przebiegu i oceny efektów procesu uczenia się uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi; sposoby identyfikacji uzdolnień ucznia; zagadnienie pomocy psychologicznej dla ucznia ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi; sposoby wspomagania osób pracujących z uczniem ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi;

C.2.W3. podstawy psychologii wychowawczej i psychoprofilaktyki: proces wychowawczy w kontekście wyzwań rozwojowych dzieci i uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, psychologiczne wymiary interakcji wychowawczej oraz strategii oddziaływań wychowawczych, wychowanie do wartości i odpowiedzialności, kształtowanie postaw prospołecznych, kompetencje emocjonalno-społeczne (rozwój, zakłócenia, diagnoza, warunki i możliwości kształtowania), źródła niedostosowania społecznego i diagnozę jego ryzyka, psychologiczne konsekwencje zaniedbań środowiskowych, trudności wychowawcze i adaptacyjne wynikające ze zmiany środowiska życia, założenia profilaktyki uniwersalnej i selektywnej, postawy i style wychowawcze;

C.2.W4. podstawy psychologii klinicznej dzieci i młodzieży: pojęcie normy, normalności i zdrowia, zaburzenia zdrowia psychicznego w okresie dzieciństwa i dorastania, specyfikę zaburzeń okresu dzieciństwa i adolescencji, w tym emocjonalnych i behawioralnych, całościowe zaburzenia rozwoju, uwarunkowania problemów klinicznych w rozwoju dzieci i młodzieży; problematykę stresu i sytuacji kryzysowych oraz sposoby radzenia sobie z nimi, psychologicznych następstw doświadczeń traumatycznych, w tym choroby przewlekłej lub niepełnosprawności, psychologicznych aspektów zaburzeń komunikacji językowej, psychologicznych metod diagnozy

problemów związanych ze zdrowiem, chorobą i niepełnosprawnością; formy pomocy psychologicznej w rozwiązywaniu problemów zdrowotnych;

C.2.W5. podstawy psychologii rehabilitacji: zagadnienia niepełnosprawności i rehabilitacji, niepełnosprawności w kontekście zdrowia, niepełnosprawności z perspektywy rozwojowej, potrzeb dzieci i młodzieży z niepełnosprawnościami i chorobami przewlekłymi, psychologicznych konsekwencji niepełnosprawności fizycznej i intelektualnej oraz choroby przewlekłej, problemów życiowych i możliwości rozwojowych dzieci i młodzieży z niepełnosprawnościami oraz z chorobami przewlekłymi; istotę i psychospołeczne konsekwencje widocznej i niewidocznej niepełnosprawności lub choroby przewlekłej; psychologiczne mechanizmy postrzegania własnej niepełnosprawności i choroby przewlekłej; zagadnienie niepełnosprawności i choroby przewlekłej w kontekście obrazu siebie i społecznego postrzegania dzieci i młodzieży; procesy stereotypizacji, stygmatyzacji i automarginalizacji; psychospołeczną adaptację do życia z niepełnosprawnością i chorobą przewlekłą – zmiany rozwojowe, istotę i uwarunkowania satysfakcjonującej jakości życia; pozytywne aspekty rozwojowe w kontekście niepełnosprawności i choroby przewlekłej; zewnętrzne i wewnętrzne zasoby w rozwijaniu potencjału dzieci i młodzieży z niepełnosprawnością lub chorobą przewlekłą; tradycyjne i współczesne podejścia w rehabilitacji osób z niepełnosprawnością i chorobą przewlekłą; znaczenie udziału w rehabilitacji osób z niepełnosprawnością – pojęcie samotroski i partnerstwa w procesie oddziaływań terapeutyczno-rehabilitacyjnych; formy wsparcia psychologicznego dzieci i młodzieży z niepełnosprawnościami i chorobami przewlekłymi; zasady wspomagania rozwoju twórczości i zainteresowań.

W zakresie umiejętności absolwent potrafi:

C.2.U1. analizować zjawiska, zależności, związki i problemy zachodzące w obszarze procesu nauczania-uczenia się dzieci i uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, odwołując się do wiedzy psychologicznej;

C.2.U2. omówić psychologiczny kontekst procesu wychowania dzieci i uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi;

C.2.U3. opisać przebieg procesu psychospołecznej adaptacji do życia z niepełnosprawnością i chorobą przewlekłą w kontekście uzyskania satysfakcjonującej jakości życia, odwołując się do wybranych koncepcji psychologicznych;

C.2.U4. identyfikować zewnętrzne i wewnętrzne zasoby kluczowe w rozwijaniu potencjału dzieci i uczniów z niepełnosprawnością lub chorobą przewlekłą.

W zakresie kompetencji społecznych absolwent jest gotów do:

C.2.K1. korzystania z wiedzy z zakresu psychologii rehabilitacji i niepełnosprawności w rozwiązywaniu problemów poznawczych i praktycznych oraz zasięgania opinii psychologów w przypadku trudności z samodzielnym rozwiązywaniem problemów;

C.2.K2. prezentowania właściwej postawy wobec dzieci i uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi.

C.3. Przygotowanie pedagogiczne do pracy z dziećmi i uczniami ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi

W zakresie wiedzy absolwent zna i rozumie:

C.3.W1. podstawowe problemy pedagogiki specjalnej jako nauki interdyscyplinarnej: pojęcia, cele, zadania, zasady i zakres, historyczny kontekst opieki i rehabilitacji osób z niepełnosprawnością i niedostosowanych społecznie w ujęciu historycznym; współczesne tendencje w pedagogice specjalnej; wspólne i swoiste problemy osób z różnymi niepełnosprawnościami (od mikrodeficytów centralnego układu nerwowego po całościowe zaburzenia w rozwoju), niedostosowanych społecznie lub uzdolnionych; skalę i dynamikę zjawiska niepełnosprawności w Polsce i na świecie; systemy kształcenia dzieci i uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi w Polsce i innych państwach; zasady wyrównywania szans edukacyjnych; system kształcenia pedagogów specjalnych;

C.3.W2. zakresy pedagogiki specjalnej: surdopedagogikę, tyflopedagogikę, edukację i rehabilitację osób z niepełnosprawnością intelektualną, pedagogikę resocjalizacyjną, pedagogikę korekcyjną (terapię pedagogiczną), pedagogikę leczniczo-terapeutyczną;

C.3.W3. regulacje prawne w zakresie kształcenia dzieci i uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi i zasady orzekania w tym zakresie; zasady organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej; aspekty klasyfikowania i oceniania uczniów;

C.3.W4. specyfikę pracy opiekuńczo-wychowawczej, rehabilitacyjnej, resocjalizacyjnej i socjoterapeutycznej: zasady, metody i formy opieki oraz wychowania; zasady działalności placówek rehabilitacyjnych, resocjalizacyjnych i socjoterapeutycznych z uwzględnieniem problemów związanych z ich funkcjonowaniem; zagadnienia poradnictwa edukacyjno-zawodowego, opieki zdrowotnej, edukacji zdrowotnej i seksualnej;

C.3.W5. sytuację rodziny dziecka i ucznia ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi: koncepcje adaptacji rodziny w kontekście niepełnosprawności lub choroby przewlekłej dziecka i ucznia, problemy adaptacji, utrudnienia życiowe, wsparcie społeczne; uwarunkowania specyfiki pracy z rodziną dziecka i ucznia ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, założenia i metody wspierania rodziny tego dziecka w całym cyklu jego życia; możliwości wspierania funkcjonowania dziecka i ucznia ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi w rodzinie; zagadnienia relacji między rodziną dziecka i ucznia ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi a specjalistami.

W zakresie umiejętności absolwent potrafi:

C.3.U1. identyfikować i interpretować złożone zjawiska i systemy wsparcia dzieci i uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, ukazując ich powiązania z różnymi zakresami pedagogiki specjalnej i dziedzinami nauk społecznych, humanistycznych, medycznych i nauk o zdrowiu;

C.3.U2. dokonać krytycznej analizy systemów wsparcia dzieci i uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, wykorzystując wybrane aktualne ujęcia koncepcyjne;

C.3.U3. poddać analizie zachowania, procesy i zjawiska dotyczące psychospołecznych potrzeb członków rodzin dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi;

C.3.U4. wyjaśnić i określić czynniki moderujące zróżnicowanie rodzin z dzieckiem ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi w zależności od rodzaju zaburzenia u dziecka lub ucznia i stylu radzenia sobie rodziców lub opiekunów z tymi zaburzeniami;

C.3.U5. rozpoznać i zinterpretować potrzeby rodziny z dzieckiem ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi w odniesieniu do konkretnych problemów rodziny;

C.3.U6. zaprojektować proces wspierania rodziny z dzieckiem ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi.

W zakresie kompetencji społecznych absolwent jest gotów do:

C.3.K1. organizowania kształcenia dzieci i uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi zgodnie z przepisami prawa;

C.3.K2. przestrzegania zasad etyki w pracy z dziećmi i uczniami ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi;

C.3.K3. ciągłego dokształcania zawodowego;

C.3.K4. przyjęcia odpowiedzialności za własne przygotowanie do pracy z rodziną dziecka ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi.

C.4. Przygotowanie pedagogiczne do pracy z osobami dorosłymi z niepełnosprawnościami

W zakresie wiedzy absolwent zna i rozumie:

C.4.W1. potrzeby człowieka dorosłego z niepełnosprawnością: wspólne i swoiste potrzeby osób z niepełnosprawnościami w zakresie opieki, pielęgnacji i wsparcia, możliwości i ograniczenia w realizacji autonomii, potrzeby psychoseksualne osób z niepełnosprawnościami – formy realizacji, indywidualne i społeczne uwarunkowania problemu, potrzeby zdrowotne osób z niepełnosprawnościami, w tym w zakresie zdrowia seksualnego, oraz osobowe i strukturalne uwarunkowania ich realizacji;

C.4.W2. instytucjonalne i pozainstytucjonalne formy opieki i wsparcia osób dorosłych z niepełnosprawnościami: instytucje opiekuńcze i alternatywne formy życia w Polsce i innych państwach (domy pomocy społecznej, mieszkalnictwo chronione, asysta osobista); przykładowe programy realizowane w Polsce i innych państwach ukierunkowane na realizację potrzeb osób dorosłych z niepełnosprawnościami; indywidualne i społeczne znaczenie normalizacji i społecznego uczestnictwa życia dorosłych z niepełnosprawnościami; zagrożenia procesu normalizacji z perspektywy osoby z niepełnosprawnością; rolę rodziny w realizacji specjalnych potrzeb wynikających z niepełnosprawności; potrzeby rodzin generacyjnych dorosłych osób z niepełnosprawnościami; uwarunkowania i znaczenie procesu planowania opieki w rodzinach generacyjnych; zadania realizowane przez główne stowarzyszenia i organizacje działające w Polsce i innych państwach na rzecz osób z niepełnosprawnościami;

C.4.W3. zagadnienie rodziny prokreacji osoby dorosłej z niepełnosprawnością: znaczenie rodziny prokreacji w kontekście normalizacji życia osoby z niepełnosprawnością; trudności i potrzeby wsparcia w zakresie realizacji funkcji i zadań; system wsparcia rodzin prokreacyjnych osób z niepełnosprawnościami; osobiste i społeczne uwarunkowania ról rodzicielskich i małżeńskich osób z niepełnosprawnościami;

C.4.W4. problematykę aktywności zawodowej osób dorosłych z niepełnosprawnościami: doradztwo zawodowe, system przygotowania do pracy osób dorosłych z niepełnosprawnościami, formy zatrudnienia tych osób w Polsce i innych państwach (zatrudnienie wspierane, chronione i socjalne), prawno-organizacyjne, środowiskowe i osobowe uwarunkowania aktywności zawodowej osób z niepełnosprawnościami, zakres, specyfikę i dynamikę zatrudniania osób z niepełnosprawnościami w Polsce i innych państwach, zagadnienie przeciwdziałania dyskryminacji osób z niepełnosprawnościami w sferze zatrudnienia;

C.4.W5. zagadnienia związane z aktywnością kulturalną i sportową osób dorosłych z niepełnosprawnościami: ich osiągnięcia w zakresie kultury, sztuki i sportu, rehabilitacyjne znaczenie udziału w kulturze, sztuce i sporcie, osobowe, środowiskowe i prawno-organizacyjne bariery w dostępie do udziału w kulturze, sztuce i sporcie;

C.4.W6. znaczenie udziału osób dorosłych z niepełnosprawnościami w życiu obywatelskim i projektowania przestrzeni informacyjnej i materialnej, z uwzględnieniem zróżnicowanych możliwości intelektualnych, sensorycznych i ruchowych odbiorców;

C.4.W7. proces starzenia się i starość w warunkach długotrwałej niepełnosprawności: specyfikę starzenia się na tle specjalnych potrzeb związanych z niepełnosprawnością intelektualną i fizyczną, osobowe i środowiskowe uwarunkowania pomyślnego starzenia się osób z długotrwałą niepełnosprawnością; instytucjonalne i pozainstytucjonalne wsparcie osób starzejących się i starych z niepełnosprawnościami w Polsce i innych państwach; system opieki i wsparcia osób starszych z niepełnosprawnościami;

C.4.W8. szczególne problemy osób dorosłych z niepełnosprawnościami i ich rodzin, w tym zagadnienie przemocy wobec osób dorosłych z niepełnosprawnościami; problem przemocy w kontekście formalnych i nieformalnych relacji opiekuńczych; koncepcję *vulnerability* oraz jej praktyczne implikacje w zakresie systemu edukacji, rehabilitacji i wsparcia osób z niepełnosprawnościami; zachowania dewiacyjne i pseudodewiacyjne w kontekście niepełnosprawności intelektualnej; problem marginalizacji i wykluczenia społecznego osób z niepełnosprawnościami i ich rodzin.

W zakresie umiejętności absolwent potrafi:

C.4.U1. rozpoznawać i interpretować złożone problemy społeczne dorosłych osób z niepełnosprawnościami, ukazując ich powiązania z różnymi obszarami andragogiki specjalnej;

C.4.U2. analizować procesy i zjawiska dotyczące funkcjonowania dorosłych i starszych osób z niepełnosprawnościami, wykorzystując aktualną wiedzę teoretyczną z zakresu andragogiki specjalnej;

C.4.U3. analizować własne działania pedagogiczne i wskazywać obszary wymagające modyfikacji oraz wdrażania działań innowacyjnych w pracy z dorosłymi i starszymi osobami z niepełnosprawnościami;

C.4.U4. zaprojektować program wsparcia dorosłych osób z niepełnosprawnościami.

W zakresie kompetencji społecznych absolwent jest gotów do:

C.4.K1. zachowania zasad etyki zawodowej;

C.4.K2. ciągłego poszerzania wiedzy w celu własnego rozwoju zawodowego.

C.5. Dydaktyka specjalna

W zakresie wiedzy absolwent zna i rozumie:

C.5.W1. dydaktykę specjalną jako naukę teoretyczną i empiryczną, klasyfikację dydaktyki specjalnej na dydaktyki szczegółowe; dydaktykę specjalną w kontekście porównawczym i interdyscyplinarnym;

C.5.W2. koncepcje i systemy dydaktyczne kształcenia specjalnego;

C.5.W3. organizację procesu kształcenia dzieci i uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi: zasady, metody, proces kształcenia w aspekcie trudności związanych ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi dzieci i uczniów z różnymi zaburzeniami w rozwoju, zasady ewaluacji i efektywność podejmowanych działań edukacyjnych.

W zakresie umiejętności absolwent potrafi:

C.5.U1. projektować zajęcia edukacyjne, stosować niestandardowe rozwiązania konkretnych problemów z zakresu dydaktyki specjalnej;

C.5.U2. indywidualizować zadania, dostosowywać metody i treści nauczania do potrzeb dzieci i uczniów, zwiększać umiejętności poznawcze, kompetencje społeczne i integrację rówieśniczą;

C.5.U3. pracować w zespole, pełniąc w nim różne role, podejmować i wyznaczać zadania, planować i realizować złożone działania pedagogiczne.

W zakresie kompetencji społecznych absolwent jest gotów do:

C.5.K1. odpowiedzialnego pełnienia roli zawodowej związanej z działalnością dydaktyczną;

C.5.K2. wykazywania cech refleksyjnego praktyka, świadomego znaczenia profesjonalizmu w pracy zawodowej;

C.5.K3. samodoskonalenia.

C.6. Diagnostyka w pedagogice specjalnej

W zakresie wiedzy absolwent zna i rozumie:

C.6.W1. podstawy, cele, założenia, obszary i cechy diagnozy;

C.6.W2. procedury badań diagnostycznych i eksperymentalnych w pedagogice specjalnej – analizy jakościowe i ilościowe;

C.6.W3. przydatność metod diagnostycznych w ocenie specyfiki zaburzeń w rozwoju;

C.6.W4. wybrane metody oceny funkcjonowania edukacyjnego, fizycznego, psychicznego i społecznego dzieci i uczniów oraz czynników środowiskowych wpływających na to funkcjonowanie;

C.6.W5. ocenę skuteczności stosowanych metod wychowania, kształcenia, rehabilitacji, resocjalizacji i socjoterapii;

C.6.W6. rolę i miejsce diagnostyki opiekuńczo-wychowawczej, rehabilitacyjnej, resocjalizacyjnej i socjoterapeutycznej w pracy różnych instytucji.

W zakresie umiejętności absolwent potrafi:

C.6.U1. analizować dokumenty i prace dziecka i ucznia pod kątem określenia jego możliwości i specjalnych potrzeb edukacyjnych oraz środowiskowych uwarunkowań jego funkcjonowania;

C.6.U2. interpretować wyniki diagnozy pedagogicznej;

C.6.U3. konstruować proste narzędzia do diagnozy pedagogicznej;

C.6.U4. planować ewaluacje procesu edukacyjno-terapeutycznego dzieci i uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi.

W zakresie kompetencji społecznych absolwent jest gotów do:

C.6.K1. przyjęcia odpowiedzialności za podejmowane decyzje związane z organizacją procesu diagnostycznego i postdiagnostycznego;

C.6.K2. podejmowania współpracy z nauczycielami, specjalistami, rodzicami lub opiekunami, dziećmi i uczniami w poszukiwaniu przyczyn trudności;

C.6.K3. dzielenia się wiedzą z nauczycielami prowadzącymi zajęcia z dzieckiem lub uczniem i jego rodzicami lub opiekunami na rzecz zapewniania mu optymalnych warunków rozwoju w środowisku włączającym.

C.7. Praktyki zawodowe

W zakresie wiedzy absolwent zna i rozumie:

C.7.W1. specyfikę funkcjonowania przedszkola, szkoły lub placówki systemu oświaty, w których jest odbywana praktyka, w szczególności: zadania opiekuńczo-wychowawcze, organizację pracy, zakresy zadań pracowników, uczestników procesów pedagogicznych oraz rodzaj prowadzonej dokumentacji;

C.7.W2. zasady zapewniania bezpieczeństwa dzieciom w przedszkolu i uczniom w szkole lub placówce systemu oświaty i poza nimi.

W zakresie umiejętności absolwent potrafi:

C.7.U1. zaobserwować funkcjonowanie dziecka lub ucznia oraz nauczyciela w życiu przedszkola lub szkoły;

C.7.U2. dokonać analizy i interpretacji zaobserwowanych lub doświadczonych sytuacji i zdarzeń pedagogicznych.

W zakresie kompetencji społecznych absolwent jest gotów do:

C.7.K1. skutecznego współdziałania z opiekunem praktyk zawodowych oraz z nauczycielami w celu poszerzania swojej wiedzy.

D. Edukacja włączająca

D.1. Teorie edukacji integracyjnej i włączającej

W zakresie wiedzy absolwent zna i rozumie:

D.1.W1. pojęcia edukacji włączającej, integracyjnej i ogólnodostępnej; specjalne potrzeby edukacyjne;

D.1.W2. podstawy i konsekwencje procesu wykluczania; zagadnienie grup defaworyzowanych; zagrożenia wykluczeniem;

D.1.W3. postawy społeczne – stereotypy, stygmaty, piętna; strategie przeciwdziałania postawom dyskryminacyjnym;

D.1.W4. teoretyczne podstawy edukacji włączającej; genezę edukacji włączającej w Polsce i na świecie; rozwój edukacji włączającej w międzynarodowym ujęciu porównawczym; społeczny, psychologiczny i prawny wymiar edukacji włączającej;

D.1.W5. koncepcję wspólnych i swoistych potrzeb dzieci i uczniów i jej konsekwencje dla procesu edukacji;

D.1.W6. polskie i międzynarodowe regulacje prawne związane z problematyką inkluzji społecznej, w tym edukacyjnej; system edukacji włączającej w Polsce; typy szkół i ich charakterystykę; organizację wsparcia edukacji włączającej; zasady finansowania edukacji uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi w Polsce;

D.1.W7. zasady orzekania o potrzebie kształcenia specjalnego w Polsce;

D.1.W8. zasady kształcenia kadr w zakresie edukacji włączającej; obszary kompetencji nauczycieli w edukacji włączającej; system wsparcia i doskonalenia zawodowego nauczycieli.

W zakresie umiejętności absolwent potrafi:

D.1.U1. identyfikować obszary wykluczenia społecznego oraz wskazywać jego przyczyny i symptomy w powiązaniu z różnymi zakresami pedagogiki specjalnej i dziedziną nauk społecznych;

D.1.U2. wyjaśnić proces wykluczenia społecznego oraz wskazać jego konsekwencje, wykorzystując aktualną wiedzę teoretyczną z zakresu pedagogiki specjalnej w powiązaniu z dziedzinami nauk społecznych i humanistycznych;

D.1.U3. zaprojektować badania efektywności modelu edukacji włączającej.

W zakresie kompetencji społecznych absolwent jest gotów do:

D.1.K1. poszerzania wiedzy w celu własnego rozwoju zawodowego;

D.1.K2. świadomego podejmowania zobowiązań społecznych związanych z realizacją zadań zawodowych pedagoga specjalnego.

D.2. Diagnoza specjalnych potrzeb edukacyjnych, planowanie, realizacja i monitoring działań wspierających

W zakresie wiedzy absolwent zna i rozumie:

D.2.W1. pojęcie i proces diagnozowania specjalnych potrzeb edukacyjnych; założenia różnicowej i funkcjonalnej diagnozy; kryteria diagnostyczne (ICD, DSM, ICF); wybrane narzędzia diagnozy potrzeb edukacyjnych;

D.2.W2. założenia i zasady konstruowania indywidualnych programów edukacyjno--terapeutycznych oraz zasady i metody ich ewaluacji.

W zakresie umiejętności absolwent potrafi:

D.2.U1. dokonać funkcjonalnej charakterystyki dziecka i ucznia ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi; określić potrzeby edukacyjne i uwarunkowania kształcenia dzieci i uczniów: z niepełnosprawnością intelektualną, dysfunkcją wzroku, dysfunkcją słuchu, chorobą przewlekłą, w tym psychiczną, niedostosowanych społecznie, zagrożonych niedostosowaniem społecznym, z zaburzeniami zachowania i emocji, całościowym zaburzeniem rozwoju, zaburzeniami ruchu, niepowodzeniami szkolnymi wynikającymi ze specyficznych trudności w uczeniu się, zaburzeniami komunikacji i sprawności językowych, trudnościami adaptacyjnymi związanymi z doświadczeniem migracyjnym, trudnościami adaptacyjnymi związanymi z różnicami kulturowymi i wyznaniowymi oraz uczniów uzdolnionych;

D.2.U2. przeprowadzić diagnozę edukacyjnych potrzeb dziecka i ucznia oraz diagnozę relacji społecznych w grupie rówieśniczej;

D.2.U3. określić obszary i wskazania terapeutyczne dla dziecka i ucznia ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi;

D.2.U4. zaprojektować proces ewaluacji indywidualnych programów edukacyjnych.

W zakresie kompetencji społecznych absolwent jest gotów do:

D.2.K1. przyjęcia odpowiedzialności za podejmowane decyzje związane z organizacją procesu edukacyjno-terapeutycznego w edukacji włączającej;

D.2.K2. postępowania zgodnego z zasadami etyki zawodowej w procesie rozpoznawania specjalnych potrzeb edukacyjnych i określania wskazań terapeutycznych.

D.3. Metodyka kształcenia w grupach zróżnicowanych

W zakresie wiedzy absolwent zna i rozumie:

D.3.W1. istotę i zalety nauczania otwartego w edukacji włączającej; specyfikę pracy w grupie zróżnicowanej, zasady projektowania przestrzeni klasy szkolnej; style poznawcze i strategie uczenia się oraz style nauczania w kontekście grupy heterogenicznej;

D.3.W2. metodykę wdrażania nauczania otwartego; modele nauczania indywidualizującego;

D.3.W3. pojęcie i zasady uniwersalnego projektowania zajęć;

D.3.W4. rolę nowych technologii w dostosowaniu nauczania do potrzeb dzieci i uczniów;

D.3.W5. metody nauczania (konwencjonalne i niekonwencjonalne metody nauczania i ich adaptację do zróżnicowanych potrzeb dzieci i uczniów, metody aktywizujące, metodę projektów, pracę badawczą dziecka i ucznia), alternatywne sposoby uczenia się i elastycznego nauczania;

D.3.W6. formy organizacyjne pracy na lekcji (pracę zbiorową, grupową, indywidualną, tutoring uczniowski w klasach włączających); modele nauczania w małych grupach w klasach włączających;

D.3.W7. modele współpracy nauczycieli i specjalistów oraz ich konsekwencje dla organizacji zajęć edukacyjnych;

D.3.W8. sposoby i zasady kontroli postępów i oceniania w klasach włączających; znaczenie i sposoby udzielania informacji zwrotnej uczniom w klasach włączających; ocenianie wspierające uczenie się.

W zakresie umiejętności absolwent potrafi:

D.3.U1. projektować zajęcia dla zróżnicowanych grup dzieci i uczniów;

D.3.U2. dobierać i adaptować środki dydaktyczne do potrzeb dziecka i ucznia; opracowywać materiały dydaktyczne zgodnie z zasadami uniwersalnego projektowania zajęć; dostosować treści i formy sprawdzianów do możliwości uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi;

D.3.U3. motywować dziecko i ucznia ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi; rozwijać jego ciekawość, aktywność i samodzielność, wspierać motywację do uczenia się;

D.3.U4. stosować ocenianie wspierające uczenie się.

W zakresie kompetencji społecznych absolwent jest gotów do:

D.3.K1. podjęcia odpowiedzialności za podejmowane decyzje w edukacji włączającej.

D.4. Programy wychowawcze w edukacji integracyjnej i włączającej

W zakresie wiedzy absolwent zna i rozumie:

D.4.W1. pojęcia wychowania i rozwoju: funkcje wychowania, style wychowania, zagadnienia przymusu i swobody w wychowaniu, wychowania adaptacyjnego i emancypacyjnego; zagadnienie wychowania w kontekście manipulacji; problematykę podmiotowości w wychowaniu;

D.4.W2. zasady współpracy środowisk wychowawczych w procesie wychowania;

D.4.W3. konteksty wychowania: kulturę i współczesne media;

D.4.W4. istotę programu wychowawczego szkoły;

D.4.W5. uwarunkowania agresji i przemocy w szkole; pojęcia przemocy symbolicznej, przemocy dorosłych i przemocy rówieśniczej;

D.4.W6. miejsce przedszkola i szkoły jako instytucji wychowawczej;

D.4.W7. pojęcia stylów i postaw wychowawczych w przedszkolu i szkole, postaw nauczycieli, dzieci i uczniów;

D.4.W8. cechy środowiska kształcenia i wychowania;

D.4.W9. zasady życia społecznego i wychowania;

D.4.W10. zachowania ryzykowne (tradycyjne i nowoczesne), uwarunkowania podejmowania tych zachowań oraz zachowania ryzykowne *online* i *offline*;

D.4.W11. problematykę uzależnienia i zagrożenia uzależnieniem;

D.4.W12. przesłanki teoretyczne programów profilaktycznych uzależnień oraz programów zapobiegania samobójstwom dzieci i młodzieży;

D.4.W13. metodykę wykorzystywania konstruowanych programów wychowawczych, ich założenia teoretyczne oraz klasyfikacje programów kształtowania postaw wobec dzieci i uczniów z niepełnosprawnościami i relacji w grupach rówieśniczych.

W zakresie umiejętności absolwent potrafi:

D.4.U1. rozpoznać relacje społeczne w przedszkolu i grupie przedszkolnej lub w szkole i klasie szkolnej;

D.4.U2. diagnozować potrzeby, oczekiwania i zasoby podmiotów życia przedszkolnego i szkolnego;

D.4.U3. projektować zajęcia dla zróżnicowanych grup dzieci i uczniów;

D.4.U4. określić cele podejmowanych działań wychowawczych w grupie przedszkolnej i klasie szkolnej, konstruować programy wychowawcze oraz dokonywać ich ewaluacji;

D.4.U5. diagnozować zachowania świadczące o wystąpieniu konfliktu w grupie zróżnicowanej;

D.4.U6. rozpoznać przyczyny agresji i przemocy w przedszkolu i szkole oraz podejmować działania profilaktyczne;

D.4.U7. odróżnić sprawcę od ofiary przemocy;

D.4.U8. tworzyć programy kształtujące kompetencje społeczno-emocjonalne dzieci i uczniów z niepełnosprawnościami i stosować te programy w grupach przedszkolnych i klasach włączających;

D.4.U9. ocenić efektywność programów rozwijających kompetencje społeczno-emocjonalne dzieci i uczniów z niepełnosprawnościami;

D.4.U10. budować programy kształtowania postaw wobec dzieci i uczniów z niepełnosprawnościami i relacji rówieśniczych w grupach integracyjnych.

W zakresie kompetencji społecznych absolwent jest gotów do:

D.4.K1. przyjęcia odpowiedzialności za podejmowane decyzje związane z organizacją procesu edukacyjno-terapeutycznego w przedszkolu i grupie przedszkolnej lub w szkole i klasie szkolnej;

D.4.K2. postępowania zgodnego z zasadami etyki zawodowej w procesie rozpoznawania zachowań świadczących o wystąpieniu konfliktu lub stosowaniu przemocy i określania działań interwencyjnych, w tym wskazań terapeutycznych.

D.5. Organizacja edukacji włączającej

W zakresie wiedzy absolwent zna i rozumie:

D.5.W1. pojęcia procesu i wzorców komunikowania się w przedszkolu, szkole lub placówce systemu oświaty;

D.5.W2. zagadnienie barier w komunikacji;

D.5.W3. zasady aktywnego słuchania i nadawania komunikatów;

D.5.W4. pojęcia komunikacji niewerbalnej, stylów komunikowania się dzieci i uczniów oraz nauczyciela, komunikacji wspomagającej i alternatywnej;

D.5.W5. pojęcie kultury organizacyjnej przedszkola, szkoły lub placówki systemu oświaty;

D.5.W6. rozwój kultury włączającej przedszkola, szkoły lub placówki systemu oświaty i przywódczą rolę dyrektora;

D.5.W7. założenia teoretyczne, budowę i metodykę stosowania indeksu włączania oraz inne narzędzia wspomagające rozwój edukacji włączającej w przedszkolu i szkole;

D.5.W8. rolę i organizację wewnątrzszkolnych systemów doskonalenia zawodowego nauczycieli.

W zakresie umiejętności absolwent potrafi:

D.5.U1. aktywnie słuchać;

D.5.U2. porozumiewać się w sytuacjach konfliktowych;

D.5.U3. podjąć współpracę z nauczycielami, specjalistami, kadrą pomocniczą, rodzicami lub opiekunami dzieci i uczniów oraz ze środowiskiem lokalnym;

D.5.U4. tworzyć szkolne bazy zasobów metodycznych dla edukacji włączającej;

D.5.U5. dbać o miejsce i rangę przedszkola, szkoły lub placówki systemu oświaty w środowisku lokalnym.

W zakresie kompetencji społecznych absolwent jest gotów do:

D.5.K1. angażowania się w życie szkoły i klasy;

D.5.K2. podejmowania działań na rzecz przedszkola, szkoły lub placówki systemu oświaty;

D.5.K3. współpracy z nauczycielami, specjalistami, kadrą pomocniczą, rodzicami lub opiekunami dzieci i uczniów oraz ze środowiskiem lokalnym;

D.5.K4. kształtowania postaw społecznych wobec dzieci i uczniów z niepełnosprawnościami.

D.6. Praktyki zawodowe

W zakresie wiedzy absolwent zna i rozumie:

D.6.W1. specyfikę przedszkola, szkoły lub placówki systemu oświaty, w której jest realizowana praktyka, w szczególności działania edukacyjne, terapeutyczne i opiekuńczo-wychowawcze, organizację pracy, zakresy zadań pracowników, uczestników procesów pedagogicznych oraz rodzaj prowadzonej dokumentacji;

D.6.W2. specyfikę edukacji włączającej dzieci i uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi;

D.6.W3. zasady zapewniania bezpieczeństwa dzieciom w przedszkolu i uczniom w szkole lub placówce systemu oświaty i poza nimi.

W zakresie umiejętności absolwent potrafi:

D.6.U1. zaobserwować funkcjonowanie dziecka i ucznia ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi i nauczyciela w przedszkolu, szkole lub placówce systemu oświaty;

D.6.U2. dokonać analizy i interpretacji zaobserwowanych lub doświadczonych sytuacji i zdarzeń pedagogicznych.

W zakresie kompetencji społecznych absolwent jest gotów do:

D.6.K1. skutecznego współdziałania z opiekunem praktyk zawodowych oraz z nauczycielami w celu poszerzania swojej wiedzy.

E. Przygotowanie w poszczególnych zakresach pedagogiki specjalnej

E.S. Edukacja i rehabilitacja osób z niepełnosprawnością słuchową (surdopedagogika)

E.1S. Przygotowanie merytoryczne

W zakresie wiedzy absolwent zna i rozumie:

E.1S.W1. medyczne podstawy edukacji i rehabilitacji osób z niepełnosprawnością słuchową; anatomię i fizjologię narządu słuchu; schorzenia narządu słuchu oraz wady słuchu; elementy audiologii, audiometrii, laryngologii, otolaryngologii, foniatrii i audioprotetyki; działanie i zastosowanie protez słuchowych;

E.1S.W2. elementy surdopsychologii; miejsce surdopsychologii w psychologii klinicznej; problematykę badań naukowych w zakresie surdopsychologii i ich zastosowania w diagnozie, rehabilitacji i profilaktyce; psychologiczne aspekty rozwoju i społecznego funkcjonowania osób niesłyszących, słabosłyszących oraz ze sprzężoną niepełnosprawnością słuchową w późniejszym okresie życia; diagnostykę surdopsychologiczną; rolę surdopsychologii we wspomaganiu rehabilitacji, edukacji, socjalizacji i aktywizacji życiowej tych osób;

E.1S.W3. elementy lingwistyki edukacyjnej i psycholingwistyki rozwojowej; problematykę badań naukowych nad rozwojem mowy i nabywaniem języka przez dziecko (przyswajaniem i uczeniem się) oraz profilaktyką zaburzeń rozwoju językowego; lingwistyczne podstawy wychowania językowego dzieci z ograniczeniami słyszenia dźwięków mowy (afonemią i dysfonemią); zasady, metody i wybrane programy wychowania językowego dziecka z dysfunkcją słuchową; zasady i metody programowania języka;

E.1S.W4. aktualne problemy surdopedagogiki; specyfikę rozwoju dzieci, uczniów, osób dorosłych w kontekście potrzeb rozwojowych, edukacyjnych, prorozwojowego i psychopedagogicznego wsparcia; zagadnienia kompensacji zmysłów, komunikacji werbalnej, pozawerbalnej, sprawności intelektualnej, specyfiki uczenia się, rozwoju kompetencji życiowych i kontaktów społecznych; wychowania, wspomagania rozwoju, edukacji, terapii, rehabilitacji i socjalizacji, systemów kształcenia tych osób w Polsce i innych państwach; problemy emancypacji i tożsamości społeczno-kulturowej osób głuchych;

E.1S.W5. aktualne problemy edukacji i rehabilitacji osób ze sprzężoną niepełnosprawnością słuchową oraz ich specyfikę; potrzeby rozwojowe i edukacyjne tych osób; pojęcia komunikacji werbalnej i pozawerbalnej, sprawności intelektualnej, rozwoju kompetencji życiowych; zagadnienia wychowania, edukacji, terapii, rehabilitacji i systemy kształcenia tych osób w Polsce i innych państwach;

E.1S.W6. diagnostykę surdopedagogiczną; procedury badań diagnostycznych i eksperymentalnych; przydatność metod diagnostycznych w ocenie specyfiki zaburzeń w rozwoju; pedagogiczne metody oceny funkcjonowania językowego, edukacyjnego, fizycznego, psychicznego i społecznego; diagnozę na użytek działań rehabilitacyjnych i edukacyjnych; ocenę skuteczności stosowanych metod wychowania, nauczania specjalnego i rehabilitacji;

E.1S.W7. metody wspomagania oraz terapii dzieci, młodzieży i osób dorosłych z niepełnosprawnością słuchową; metody terapii w aspekcie historycznym i współczesnym; wybrane metody i programy wspomagania; metody wsparcia technicznego;

E.1S.W8. zagadnienia wczesnej interwencji, wczesnego wspomagania rozwoju i wczesnej edukacji dziecka z niepełnosprawnością słuchową – ukierunkowanie, oczekiwaną efektywność, uwarunkowania i ewaluację; wybrane metody diagnozy i programy stymulacji; zagadnienie wczesnej diagnostyki – metody, techniki, narzędzia; rolę zabawy, zasady współpracy z rodziną i specjalistami, rolę rodziny we wspomaganiu rozwoju dziecka, system wczesnego wspomagania rozwoju dziecka w Polsce i innych państwach;

E.1S.W9. zasady rehabilitacji i edukacji osób dorosłych z niepełnosprawnością słuchową, specyfikę ich funkcjonowania, potrzeby edukacyjne i rozwojowe, problematykę aktywizacji indywidualnej i społeczno-zawodowej, w tym rolę środowiska rodzinnego, instytucji i organizacji społecznych w aktywizacji i wspomaganiu, doradztwo społeczno-zawodowe, psychoterapię, terapię zajęciową, preorientację społeczno--zawodową, organizację edukacji, rehabilitacji i wsparcia społecznego w Polsce i innych państwach;

E.1S.W10. metody komunikacji wspomagającej i alternatywnej oraz oczekiwaną efektywność proponowanych działań; zasady diagnozy potrzeb i możliwości komunikacyjnych w zakresie wspomagającej i alternatywnej komunikacji; metodykę wprowadzania metody lub metod komunikacji wspomagającej i alternatywnej oraz pomoce techniczne w tym zakresie;

E.1S.W11. sytuację rodziny z dzieckiem oraz osobą dorosłą z niepełnosprawnością słuchową, w tym problemy akceptacji niepełnosprawności, utrudnienia życiowe, rolę wsparcia społecznego, wpływ zaburzeń słuchu na funkcjonowanie rodziny i relacje wewnątrzrodzinne; metody wspierania rodziny; sytuację rodziny osób dorosłych z niepełnosprawnością słuchową posiadających dziecko pełnosprawne lub z niepełnosprawnością słuchową; zagadnienie słyszących dzieci niesłyszących rodziców (CODA);

E.1S.W12. pedeutologię surdopedagogiczną; zagadnienia związane z pracą surdopedagoga – zadania, zakres działalności, wymagane kompetencje, predyspozycje, rolę surdopedagoga w relacjach z dziećmi, młodzieżą, osobami dorosłymi, ich rodzinami, specjalistami i społeczeństwem, zasady etyczne, utrudnienia w pracy;

E.1S.W13. zasady wspierania rozwoju i uczenia się dzieci i uczniów z niepełnosprawnością słuchową w edukacji włączającej.

W zakresie umiejętności absolwent potrafi:

E.1S.U1. analizować medyczne podstawy edukacji i rehabilitacji osób z niepełnosprawnością słuchową; opisywać anatomię i fizjologię narządu słuchu, schorzenia narządu słuchu i wady słuchu oraz analizować elementy laryngologii, otolaryngologii i foniatrii;

E.1S.U2. analizować elementy surdopsychologii i określać jej miejsce w psychologii klinicznej, charakteryzować problematykę badań naukowych w zakresie surdopsychologii i ich zastosowania w diagnozie, rehabilitacji i profilaktyce, a także psychologiczne aspekty rozwoju oraz psychospołecznego funkcjonowania osób niesłyszących, słabosłyszących i ze sprzężoną niepełnosprawnością słuchową; stosować diagnostykę surdopsychologiczną; określać rolę surdopsychologii we wspomaganiu rehabilitacji, edukacji, socjalizacji i aktywizacji życiowej tych osób;

E.1S.U3. określać aktualne problemy surdopedagogiki; opisywać specyfikę rozwoju dzieci, młodzieży, osób dorosłych w kontekście potrzeb rozwojowych, edukacyjnych, prorozwojowego i psychopedagogicznego wsparcia, kompensację zmysłów, komunikację werbalną, pozawerbalną, sprawność intelektualną, rozwój kompetencji życiowych i kontaktów społecznych; analizować wspomaganie rozwoju, edukacji, terapii, rehabilitacji i socjalizacji; scharakteryzować systemy kształcenia tych osób w Polsce i innych państwach; wymienić problemy emancypacji i tożsamości społeczno-kulturowej osób głuchych;

E.1S.U4. analizować aktualne problemy edukacji i rehabilitacji osób ze sprzężoną niepełnosprawnością słuchową; opisywać specyfikę rozwoju osób z poszczególnymi rodzajami sprzężonej niepełnosprawności słuchowej; rozpoznać potrzeby rozwojowe i edukacyjne tych osób oraz opisać rozwój ich kompetencji życiowych i kontaktów społecznych, wychowanie, edukację, rehabilitację, terapię; scharakteryzować systemy kształcenia tych osób w Polsce i innych państwach;

E.1S.U5. stosować diagnostykę surdopedagogiczną; określać i analizować procedury badań diagnostycznych i eksperymentalnych oraz analizować przydatność metod diagnostycznych w ocenie specyfiki zaburzeń w rozwoju; stosować pedagogiczne metody oceny funkcjonowania edukacyjnego, fizycznego, psychicznego i społecznego; przeprowadzać diagnozę na użytek działań rehabilitacyjnych i edukacyjnych; oceniać skuteczność stosowanych metod wychowania, nauczania specjalnego i rehabilitacji;

E.1S.U6. opisać i zinterpretować wyniki diagnozy audiologicznej, opisać cele protezowania narządu słuchu oraz działanie i zastosowanie protez słuchowych;

E.1S.U7. stosować metody wspomagania oraz terapii dzieci, młodzieży i osób dorosłych z niepełnosprawnością słuchową; opisywać rodzaje oraz charakteryzować metody terapii w aspekcie historycznym i współczesnym; stosować wybrane metody i programy terapii słuchu; identyfikować wsparcie techniczne;

E.1S.U8. scharakteryzować wczesną interwencję i wczesne wspomaganie rozwoju dziecka z niepełnosprawnością słuchową, ich ukierunkowanie, oczekiwaną efektywność oraz uwarunkowania; stosować wczesną diagnostykę – metody, techniki i narzędzia; wykorzystywać wybrane programy diagnozy możliwości rozwojowych i wczesnego wspomagania rozwoju dzieci z dysfunkcją słuchu; opisywać system wczesnego wspomagania rozwoju w Polsce i innych państwach;

E.1S.U9. planować rehabilitację i edukację osób dorosłych z niepełnosprawnością słuchową, analizować specyfikę ich funkcjonowania, potrzeby edukacyjne i rozwojowe oraz planować aktywizację indywidualną i społeczno-zawodową, w tym określać rolę środowiska rodzinnego, instytucji, organizacji społecznych w aktywizacji i wspomaganiu, doradztwa społeczno-zawodowego, psychoterapii, terapii zajęciowej, preorientacji społeczno-zawodowej; analizować organizację edukacji, rehabilitacji i wsparcia społecznego w Polsce i innych państwach;

E.1S.U10. opisywać elementy lingwistyki edukacyjnej i psycholingwistyki rozwojowej oraz zastosowanie wyników badań naukowych nad rozwojem mowy i nabywaniem języka przez dziecko (przyswajaniem i uczeniem się) w programach profilaktyki zaburzeń rozwoju językowego i wychowania językowego dzieci z dysfunkcją słuchową; przeanalizować lingwistyczne podstawy wychowania językowego dzieci z ograniczeniami słyszenia dźwięków mowy (afonemią i dysfonemią); opisywać zasady, metody i wybrane programy wychowania językowego dziecka z dysfunkcją słuchową; opisywać zasady i metody programowania języka;

E.1S.U11. stosować wspomagające i alternatywne metody komunikacji; opisywać wybrane metody komunikacji wspomagającej i alternatywnej oraz oczekiwaną efektywność proponowanych działań; przeprowadzać diagnozę potrzeb i możliwości komunikacyjnych w zakresie wspomagającej i alternatywnej komunikacji; stosować metodykę wprowadzania metody lub metod komunikacji wspomagającej i alternatywnej oraz pomoce techniczne;

E.1S.U12. analizować sytuację rodziny z dzieckiem oraz osobą dorosłą z niepełnosprawnością słuchową; określać problemy akceptacji niepełnosprawności, utrudnienia życiowe i wsparcie społeczne; oceniać wpływ zaburzeń słuchu na funkcjonowanie rodziny; analizować relacje wewnątrzrodzinne; stosować metody wspierania rodziny; analizować sytuację rodziny osób dorosłych z niepełnosprawnością słuchową posiadających dziecko pełnosprawne lub z niepełnosprawnością słuchową; opisać zagadnienie dorosłych dzieci słyszących niesłyszących rodziców (CODA);

E.1S.U13. analizować pedeutologię surdopedagogiczną; przedstawiać rolę surdopedagoga w relacjach z dziećmi, młodzieżą, osobami dorosłymi, ich rodzinami, specjalistami i społeczeństwem; stosować zasady etyczne; oceniać efektywność działalności zawodowej; analizować utrudnienia w pracy surdopedagogów.

W zakresie kompetencji społecznych absolwent jest gotów do:

E.1S.K1. autorefleksji nad własnym rozwojem zawodowym;

E.1S.K2. wykorzystania zdobytej wiedzy do analizy zdarzeń pedagogicznych.

E.2S. Przygotowanie dydaktyczno-metodyczne

W zakresie wiedzy absolwent zna i rozumie:

E.2S.W1. metodykę nauczania w edukacji przedszkolnej i wczesnoszkolnej dzieci i uczniów z niepełnosprawnością słuchową lub sprzężoną niepełnosprawnością słuchową; organizację i specyfikę kształcenia dzieci i uczniów; podstawę programową wychowania przedszkolnego oraz podstawę programową kształcenia ogólnego w szkole podstawowej (klasy I–III) oraz ich adaptację i realizację w stosunku do dziecka i ucznia niesłyszącego; komunikację językową i manualną w nauczaniu; potrzebę organizowania przestrzeni przedszkolnej i szkolnej oraz optymalnego stanowiska pracy, doboru pomocy dydaktycznych i środków technicznych, znaczenie współpracy z rodziną, nauczycielami i specjalistami;

E.2S.W2. zasady rehabilitacji resztek słuchowych – wybrane metody i programy rehabilitacji; metodykę rehabilitacji słuchu i możliwości oceny uzyskanych wyników; cele wychowania słuchowego; różnice między wychowaniem słuchowym a wychowaniem językowym;

E.2S.W3. podstawy metodyki wychowania językowego i nauczania języka fonicznego; metody rozwijania wielozmysłowej percepcji sygnałów mowy; metody wizualizacji ciągu mowy i rozwijanie umiejętności słuchania wizualnego i mówienia wspomaganego; metodę fonogestowej wizualizacji mowy (*Cued Speech*); metody wczesnego nauczania czytania i stosowania technik szybkiego pisania (*speech to text*); metody programowania języka; programy wychowania językowego i nauczania języka polskiego; metody rozwijania sprawności językowych;

E.2S.W4. zasady dobierania metod komunikowania się i metod wychowania językowego do specjalnych potrzeb dzieci i uczniów z dysfunkcjami słuchu;

E.2S.W5. podstawy języka migowego; system językowo-migowy (SJM) w kontekście polskiego języka migowego (PJM); daktylografię i ideografię (minimum 200 znaków, obejmujących pojęcia związane z nauczaniem i uczeniem się, przedszkolem, szkołą lub placówką systemu oświaty, opieką i wychowaniem);

E.2S.W6. zasady pracy opiekuńczo-wychowawczej w przedszkolu, szkole i placówce systemu oświaty, jej formy, zakresy zadań pracowników, metody organizacji aktywności w placówce i poza nią.

W zakresie umiejętności absolwent potrafi:

E.2S.U1. analizować metodykę nauczania w edukacji przedszkolnej i wczesnoszkolnej dzieci i uczniów z niepełnosprawnością słuchową lub sprzężoną niepełnosprawnością słuchową; określać organizację i specyfikę kształcenia dzieci i uczniów z dysfunkcją słuchu; analizować podstawę programową wychowania przedszkolnego oraz podstawę programową kształcenia ogólnego w szkole podstawowej (klasy I–III), a także dokonywać ich adaptacji i realizacji w stosunku do dziecka i ucznia niesłyszącego; stosować komunikację językową i manualną w nauczaniu; organizować przestrzeń

przedszkolną i szkolną oraz optymalne stanowiska pracy; dobierać pomoce dydaktyczne i środki techniczne; współpracować z rodziną lub opiekunami dziecka i ucznia, nauczycielami i specjalistami;

E.2S.U2. analizować przebieg rehabilitacji resztek słuchowych; stosować wybrane metody i programy rehabilitacji; określać cele wychowania słuchowego; analizować metodykę rehabilitacji słuchu; definiować różnicę między wychowaniem słuchowym a wychowaniem językowym;

E.2S.U3. stosować metody wychowania językowego i nauczania języka fonicznego; metody rozwijania wielozmysłowej percepcji sygnałów mowy; metody wizualizacji ciągu mowy i rozwijania umiejętności słuchania wizualnego i mówienia wspomaganego; metodę fonogestowej wizualizacji mowy (*Cued Speech*); metody wczesnego nauczania czytania i stosowania technik szybkiego pisania (*speech to text*); metody programowania języka; programy wychowania językowego i nauczania języka polskiego; metody rozwijania sprawności językowych;

E.2S.U4. dobierać metody komunikowania się i wychowania językowego do specjalnych potrzeb dzieci i uczniów z dysfunkcjami słuchu;

E.2S.U5. stosować strategie, metody i formy wspierania nauczycieli pracujących z dziećmi i uczniami z niepełnosprawnością słuchową w edukacji włączającej;

E.2S.U6. stosować podstawy języka migowego oraz odróżniać system językowo-migowy (SJM) od polskiego języka migowego (PJM); używać daktylografii i ideografii (minimum 200 znaków, obejmujących pojęcia związane z nauczaniem i uczeniem się, przedszkolem, szkołą lub placówką systemu oświaty, opieką i wychowaniem);

E.2S.U7. analizować pracę opiekuńczo-wychowawczą w przedszkolu, szkole lub placówce systemu oświaty oraz stosować formy, zasady, metody organizacji aktywności w przedszkolu, szkole lub placówce systemu oświaty i poza nimi; określić zakres zadań pracowników.

W zakresie kompetencji społecznych absolwent jest gotów do:

E.2S.K1. okazywania empatii dzieciom i uczniom potrzebującym wsparcia i pomocy;

E.2S.K2. profesjonalnego rozwiązywania konfliktów w klasie szkolnej i grupie wychowawczej;

E.2S.K3. samodzielnego pogłębiania wiedzy pedagogicznej;

E.2S.K4. współpracy z nauczycielami i specjalistami w celu doskonalenia swojego warsztatu pracy.

E.3S. Praktyki zawodowe

W zakresie wiedzy absolwent zna i rozumie:

E.3S.W1. zadania charakterystyczne dla przedszkola, szkoły lub placówki systemu oświaty oraz środowisko, w jakim one działają;

E.3S.W2. organizację, statut i plan pracy przedszkola, szkoły lub placówki systemu oświaty oraz program wychowawczo-profilaktyczny;

E.3S.W3. zasady zapewniania bezpieczeństwa dzieciom w przedszkolu, uczniom w szkole lub placówce systemu oświaty i poza nimi.

W zakresie umiejętności absolwent potrafi:

E.3S.U1. wyciągać wnioski z obserwacji pracy nauczycieli, ich interakcji z dziećmi i uczniami oraz sposobu, w jaki planują i przeprowadzają zajęcia dydaktyczne, wychowawcze i opiekuńcze;

E.3S.U2. wyciągać wnioski z obserwacji sposobu integracji działań opiekuńczo-wychowawczych i dydaktycznych przez nauczycieli;

E.3S.U3. wyciągać wnioski z bezpośredniej obserwacji pozalekcyjnych działań opiekuńczo-wychowawczych nauczycieli, w tym podczas dyżurów na przerwach międzylekcyjnych i zorganizowanych wyjść grup uczniowskich;

E.3S.U4. zaplanować i przeprowadzić zajęcia pod nadzorem opiekuna praktyk zawodowych;

E.3S.U5. analizować, przy pomocy opiekuna praktyk zawodowych oraz nauczycieli akademickich prowadzących zajęcia w zakresie przygotowania psychologiczno-pedagogicznego, sytuacje i zdarzenia pedagogiczne zaobserwowane lub doświadczone w czasie praktyk.

W zakresie kompetencji społecznych absolwent jest gotów do:

E.3S.K1. skutecznego współdziałania z opiekunem praktyk zawodowych oraz z nauczycielami w celu poszerzania swojej wiedzy.

E.T. Edukacja i rehabilitacja osób z niepełnosprawnością wzrokową (tyflopedagogika)

E.1T. Przygotowanie merytoryczne

W zakresie wiedzy absolwent zna i rozumie:

E.1T.W1. medyczne podstawy edukacji i rehabilitacji osób z niepełnosprawnością wzrokową; anatomię i fizjologię narządu wzroku, wady wzroku oraz elementy okulistyki i optometrii;

E.1T.W2. elementy tyflopsychologii; miejsce tyflopsychologii w psychologii klinicznej; problematykę badań naukowych w zakresie tyflopsychologii i ich zastosowania w diagnozie, rehabilitacji i profilaktyce; psychologiczne aspekty rozwoju oraz społecznego funkcjonowania osób niewidzących, słabowidzących oraz z uszkodzeniem wzroku w późniejszym okresie życia; diagnostykę tyflopsychologiczną; rolę tyflopsychologii we wspomaganiu rehabilitacji, edukacji, socjalizacji i aktywizacji życiowej tych osób;

E.1T.W3. aktualne problemy tyflopedagogiki; specyfikę rozwoju dzieci, młodzieży, osób dorosłych w kontekście potrzeb rozwojowych, edukacyjnych, prorozwojowego i psychopedagogicznego wsparcia; zagadnienia kompensacji zmysłów, komunikacji

werbalnej, pozawerbalnej, orientacji i przemieszczania w przestrzeni, sprawności intelektualnej, dostępu do wiedzy i informacji, wychowania, specyfiki uczenia się, rozwoju kompetencji życiowych i kontaktów społecznych, wspomagania rozwoju, edukacji, terapii, rehabilitacji i socjalizacji; systemy kształcenia tych osób w Polsce i innych państwach;

E.1T.W4. aktualne problemy edukacji i rehabilitacji osób ze sprzężoną niepełnosprawnością wzrokową oraz ich specyfikę; potrzeby rozwojowe i edukacyjne tych osób; zasady samodzielnego przemieszczania się i założenia orientacji w przestrzeni; czynności samoobsługowe, motorykę dużą i małą; pojęcia osobowości, komunikacji werbalnej i pozawerbalnej, sprawności intelektualnej, dostępu do wiedzy i informacji, rozwoju kompetencji życiowych; zagadnienia wychowania, edukacji, terapii, rehabilitacji i systemy kształcenia tych osób w Polsce i innych państwach;

E.1T.W5. diagnostykę tyflopedagogiczną; procedury badań diagnostycznych i eksperymentalnych; przydatność metod diagnostycznych w ocenie specyfiki zaburzeń w rozwoju; pedagogiczne metody oceny funkcjonowania edukacyjnego, fizycznego, psychicznego i społecznego; diagnozę na użytek działań rehabilitacyjnych i edukacyjnych; ocenę skuteczności stosowanych metod wychowania, nauczania specjalnego i rehabilitacji;

E.1T.W6. metody wspomagania oraz terapii dzieci, młodzieży i osób dorosłych z niepełnosprawnością wzrokową; metody terapii w aspekcie historycznym i współczesnym; wybrane metody i programy wspomagania; metody wsparcia technicznego;

E.1T.W7. zagadnienia wczesnej interwencji, wczesnego wspomagania rozwoju i wczesnej edukacji dziecka z niepełnosprawnością wzrokową – ukierunkowanie, oczekiwaną efektywność, uwarunkowania i ewaluację, wybrane metody diagnozy i programy stymulacji, rolę zabawy, zasady współpracy z rodziną i specjalistami, rolę rodziny we wspomaganiu rozwoju dziecka, system wczesnego wspomagania rozwoju dziecka w Polsce i innych państwach;

E.1T.W8. zasady rehabilitacji i edukacji osób dorosłych z niepełnosprawnością wzrokową, specyfikę ich funkcjonowania, potrzeby edukacyjne i rozwojowe, problematykę aktywizacji indywidualnej i społeczno-zawodowej, w tym rolę środowiska rodzinnego, instytucji i organizacji społecznych w aktywizacji i wspomaganiu, doradztwa społeczno-zawodowego, psychoterapii, terapii zajęciowej, preorientacji społeczno-zawodowej, organizacji edukacji, rehabilitacji i wsparcia społecznego w Polsce i innych państwach;

E.1T.W9. metody komunikacji wspomagającej i alternatywnej; wybrane metody komunikacji z osobami niewidomymi i głuchoniewidomymi, w tym alfabet Braille'a i alfabet Lorma, oraz oczekiwaną efektywność proponowanych działań; zasady diagnozy potrzeb i możliwości komunikacyjnych w zakresie wspomagającej i alternatywnej komunikacji; metodykę wprowadzania metody lub metod komunikacji wspomagającej i alternatywnej oraz pomoce techniczne w tym zakresie;

E.1T.W10. sytuację rodziny z dzieckiem oraz osobą dorosłą z niepełnosprawnością wzrokową, w tym problemy akceptacji niepełnosprawności, utrudnienia życiowe, rolę wsparcia społecznego, wpływ zaburzeń wzroku na funkcjonowanie rodziny i relacje wewnątrzrodzinne; metody wspierania rodziny;

E.1T.W11. pedeutologię tyflopedagogiczną; zagadnienia związane z pracą tyflopedagoga – zadania, zakres działalności, wymagane kompetencje, predyspozycje, rolę tyflopedagoga w relacjach z dziećmi, młodzieżą, osobami dorosłymi, ich rodzinami, specjalistami i społeczeństwem, zasady etyczne, utrudnienia w pracy.

W zakresie umiejętności absolwent potrafi:

E.1T.U1. analizować medyczne podstawy edukacji i rehabilitacji osób z niepełnosprawnością wzrokową; opisywać anatomię i fizjologię narządu wzroku i wady wzroku oraz analizować elementy okulistyki i optometrii;

E.1T.U2. analizować elementy tyflopsychologii i określać jej miejsce w psychologii klinicznej; charakteryzować problematykę badań naukowych w zakresie tyflopsychologii i ich zastosowania w diagnozie, rehabilitacji i profilaktyce, a także psychologiczne aspekty rozwoju oraz psychospołecznego funkcjonowania osób niewidzących, słabowidzących oraz z uszkodzeniem wzroku w późniejszym okresie życia; stosować diagnostykę tyflopsychologiczną; określać rolę tyflopsychologii we wspomaganiu rehabilitacji, edukacji, socjalizacji i aktywizacji życiowej tych osób;

E.1T.U3. określać aktualne problemy tyflopedagogiki; opisywać specyfikę rozwoju dzieci, młodzieży, osób dorosłych w kontekście potrzeb rozwojowych, edukacyjnych prorozwojowego i psychopedagogicznego wsparcia, kompensację zmysłów, komunikację werbalną, pozawerbalną, sprawność intelektualną, orientację i przemieszczanie w przestrzeni; analizować dostęp do wiedzy i informacji, specyfikę uczenia się, rozwój kompetencji życiowych i kontaktów społecznych; analizować wspomaganie rozwoju, wychowania, edukacji, terapii, rehabilitacji i socjalizacji; scharakteryzować systemy kształcenia tych osób w Polsce i innych państwach;

E.1T.U4. analizować aktualne problemy edukacji i rehabilitacji osób ze sprzężoną niepełnosprawnością wzrokową, ich specyfikę, potrzeby rozwojowe i edukacyjne, czynności samoobsługowe, motorykę dużą i małą, osobowość, komunikację werbalną i pozawerbalną oraz sprawność intelektualną; określać zasady samodzielnego przemieszczania się, założenia orientacji w przestrzeni, dostępu do wiedzy i informacji; analizować i intepretować rozwój kompetencji życiowych; określać rolę wychowania, edukacji, terapii i rehabilitacji; scharakteryzować systemy kształcenia tych osób w Polsce i innych państwach;

E.1T.U5. stosować diagnostykę tyflopedagogiczną; określać i analizować procedury badań diagnostycznych i eksperymentalnych oraz analizować przydatność metod diagnostycznych w ocenie specyfiki zaburzeń w rozwoju; stosować pedagogiczne metody oceny funkcjonowania edukacyjnego, fizycznego, psychicznego i społecznego; przeprowadzać diagnozę na użytek działań rehabilitacyjnych i edukacyjnych; oceniać skuteczność stosowanych metod wychowania, nauczania specjalnego i rehabilitacji;

E.1T.U6. stosować metody wspomagania oraz terapii dzieci, młodzieży i osób dorosłych z niepełnosprawnością wzrokową; analizować i oceniać metody terapii w aspekcie historycznym i współczesnym, a także stosować wybrane metody i programy wspomagania i oceniać wsparcie techniczne;

E.1T.U7. analizować wczesną interwencję i wczesne wspomaganie rozwoju dziecka z niepełnosprawnością wzrokową, ich ukierunkowanie, oczekiwaną efektywność, uwarunkowania i ewaluację; stosować wybrane metody diagnozy i programy stymulacji; opisywać rolę zabawy; planować współpracę z rodziną i specjalistami; określać rolę rodziny we wspomaganiu rozwoju dziecka; analizować system wczesnego wspomagania rozwoju w Polsce i innych państwach;

E.1T.U8. planować rehabilitację i edukację osób dorosłych z niepełnosprawnością wzrokową, analizować specyfikę ich funkcjonowania, potrzeby edukacyjne i rozwojowe oraz planować aktywizację indywidualną i społeczno-zawodową, w tym określać rolę środowiska rodzinnego, instytucji, organizacji społecznych w aktywizacji i wspomaganiu, doradztwa społeczno-zawodowego, psychoterapii, terapii zajęciowej, preorientacji społeczno-zawodowej; analizować organizację edukacji, rehabilitacji, wsparcia społecznego w Polsce i innych państwach;

E.1T.U9. analizować komunikację wspomagającą i alternatywną, a także oceniać skuteczność wybranych metod komunikacji z osobami niewidomymi i głuchoniewidomymi, w tym alfabetu Braille'a i alfabetu Lorma; przeprowadzać diagnozę potrzeb i możliwości komunikacyjnych w zakresie wspomagającej i alternatywnej komunikacji; stosować metodykę wprowadzania metody lub metod komunikacji wspomagającej i alternatywnej oraz wsparcie techniczne;

E.1T.U10. analizować sytuację rodziny z dzieckiem oraz osobą dorosłą z niepełnosprawnością wzrokową; określać problemy akceptacji niepełnosprawności, utrudnienia życiowe i wsparcie społeczne; oceniać wpływ zaburzeń wzroku na funkcjonowanie rodziny; analizować relacje wewnątrzrodzinne; stosować metody wspierania rodziny; analizować sytuację rodziny osób dorosłych z niepełnosprawnością wzrokową;

E.1T.U11. analizować pedeutologię tyflopedagogiczną; przedstawiać rolę tyflopedagoga w relacjach z dziećmi, młodzieżą, osobami dorosłymi, ich rodzinami, specjalistami i społeczeństwem; stosować zasady etyczne; oceniać efektywność działalności zawodowej; analizować utrudnienia w pracy tyflopedagogów.

W zakresie kompetencji społecznych absolwent jest gotów do:

E.1T.K1. autorefleksji nad własnym rozwojem zawodowym;

E.1T.K2. wykorzystania zdobytej wiedzy do analizy zdarzeń pedagogicznych.

E.2T. Przygotowanie dydaktyczno-metodyczne

W zakresie wiedzy absolwent zna i rozumie:

E.2T.W1. metodykę nauczania w edukacji przedszkolnej i wczesnoszkolnej dzieci i uczniów z niepełnosprawnością wzrokową lub sprzężoną niepełnosprawnością wzrokową; organizację i specyfikę kształcenia dzieci i uczniów; podstawę programową wychowania przedszkolnego oraz podstawę programową kształcenia ogólnego w szkole podstawowej (klasy I–III) oraz ich adaptację i realizację w stosunku do dziecka i ucznia niewidomego, słabowidzącego oraz dziecka i ucznia ze sprzężoną niepełnosprawnością wzrokową; komunikację językową w nauczaniu; potrzebę organizowania przestrzeni przedszkolnej i szkolnej oraz optymalnego stanowiska pracy, doboru pomocy dydaktycznych i środków tyflotechnicznych, znaczenie współpracy z rodziną, nauczycielami i specjalistami;

E.2T.W2. zasady rehabilitacji widzenia – wybrane metody i programy rehabilitacji; metodykę rehabilitacji wzroku i możliwości oceny uzyskanych wyników;

E.2T.W3. zasady orientacji przestrzennej i przemieszczania w przestrzeni; specyfikę potrzeb w zależności od stopnia niepełnosprawności wzrokowej; rolę sprawności ruchowej, mechanizmów kompensacji, punktów orientacyjnych, mechanizmów wewnątrzsterownych i autorehabilitacji; techniki przemieszczania się w przestrzeni; zasady kształtowania umiejętności orientacji i przemieszczania w przestrzeni, a także środki techniczne i rolę przewodnika;

E.2T.W4. metodykę nauczania alfabetu Braille'a i zasady pisania na maszynie brajlowskiej; obrazki, schematy, wykresy, plany wypukłe, zapis symboli matematycznych, muzycznych i chemicznych;

E.2T.W5. zasady pracy opiekuńczo-wychowawczej w przedszkolu, szkole i placówce systemu oświaty, jej formy, zakresy zadań pracowników, metody organizacji aktywności w placówce i poza nią.

W zakresie umiejętności absolwent potrafi:

E.2T.U1. analizować metodykę nauczania w edukacji przedszkolnej i wczesnoszkolnej dzieci i uczniów z niepełnosprawnością wzrokową lub sprzężoną niepełnosprawnością wzrokową; określać organizację i specyfikę kształcenia dzieci i uczniów z dysfunkcją wzroku; analizować podstawę programową wychowania przedszkolnego oraz podstawę programową kształcenia ogólnego w szkole podstawowej (klasy I–III), a także dokonywać ich adaptacji i realizacji w stosunku do dziecka lub ucznia niewidomego, słabowidzącego lub ze sprzężoną niepełnosprawnością wzrokową; stosować komunikację językową w nauczaniu; organizować przestrzeń przedszkolną i szkolną oraz optymalne stanowiska pracy; dobierać pomoce dydaktyczne i środki tyflotechniczne; współpracować z rodziną lub opiekunami dziecka i ucznia, nauczycielami i specjalistami;

E.2T.U2. prowadzić rehabilitację widzenia, analizować i stosować wybrane metody i programy rehabilitacji wzroku, wykorzystywać metodykę rehabilitacji wzroku i oceniać uzyskane wyniki;

E.2T.U3. analizować orientację przestrzenną i przemieszczanie w przestrzeni, sprawność ruchową, mechanizmy kompensacji, punkty orientacyjne, mechanizmy wewnątrzsterowne i autorehabilitacji; określać specyfikę potrzeb w zależności od stopnia niepełnosprawności wzrokowej; stosować techniki przemieszczania się w przestrzeni, kształtować i rozwijać umiejętności orientacji i przemieszczania się w przestrzeni, stosować środki techniczne oraz pełnić rolę przewodnika;

E.2T.U4. analizować i wykorzystywać metodykę nauczania alfabetu Braille'a; kształtować i rozwijać umiejętność pisania na maszynie brajlowskiej oraz korzystania ze specjalistycznego sprzętu i oprogramowania; stosować obrazki, schematy, wykresy, plany wypukłe, zapis symboli matematycznych, muzycznych i chemicznych;

E.2T.U5. analizować pracę opiekuńczo-wychowawczą w przedszkolu, szkole lub placówce systemu oświaty oraz stosować formy, zasady, metody organizacji aktywności w przedszkolu, szkole lub placówce systemu oświaty i poza nimi; określić zakres zadań pracowników.

W zakresie kompetencji społecznych absolwent jest gotów do:

E.2T.K1. okazywania empatii uczniom potrzebującym wsparcia i pomocy;

E.2T.K2. profesjonalnego rozwiązywania konfliktów w klasie szkolnej i grupie wychowawczej;

E.2T.K3. samodzielnego pogłębiania wiedzy pedagogicznej;

E.2T.K4. współpracy z nauczycielami i specjalistami w celu doskonalenia swojego warsztatu pracy.

E.3T. Praktyki zawodowe

W zakresie wiedzy absolwent zna i rozumie:

E.3T.W1. zadania charakterystyczne dla przedszkola, szkoły lub placówki systemu oświaty oraz środowisko, w jakim one działają;

E.3T.W2. organizację, statut i plan pracy przedszkola, szkoły lub placówki systemu oświaty oraz program wychowawczo-profilaktyczny;

E.3T.W3. zasady zapewniania bezpieczeństwa dzieciom w przedszkolu, uczniom w szkole i placówce systemu oświaty i poza nimi.

W zakresie umiejętności absolwent potrafi:

E.3T.U1. wyciągać wnioski z obserwacji pracy nauczycieli, ich interakcji z dziećmi i uczniami oraz sposobu, w jaki planują i przeprowadzają zajęcia dydaktyczne, wychowawcze i opiekuńcze;

E.3T.U2. wyciągać wnioski z obserwacji sposobu integracji działań opiekuńczo-wychowawczych i dydaktycznych przez nauczycieli;

E.3T.U3. wyciągać wnioski z bezpośredniej obserwacji pozalekcyjnych działań opiekuńczo-wychowawczych nauczycieli, w tym podczas dyżurów na przerwach międzylekcyjnych i zorganizowanych wyjść grup uczniowskich;

E.3T.U4. zaplanować i przeprowadzić zajęcia pod nadzorem opiekuna praktyk zawodowych;

E.3T.U5. analizować, przy pomocy opiekuna praktyk zawodowych oraz nauczycieli akademickich prowadzących zajęcia w zakresie przygotowania psychologiczno-pedagogicznego, sytuacje i zdarzenia pedagogiczne zaobserwowane lub doświadczone w czasie praktyk.

W zakresie kompetencji społecznych absolwent jest gotów do:

E.3T.K1. skutecznego współdziałania z opiekunem praktyk zawodowych oraz z nauczycielami w celu poszerzania swojej wiedzy.

E.I. Edukacja i rehabilitacja osób z niepełnosprawnością intelektualną

E.1I. Przygotowanie merytoryczne

W zakresie wiedzy absolwent zna i rozumie:

E.1I.W1. podstawy edukacji i rehabilitacji osób z niepełnosprawnością intelektualną; cele, zadania, przedmiot pedagogiki osób z niepełnosprawnością intelektualną – ujęcie historyczne; koncepcje, modele i definicje niepełnosprawności intelektualnej; miejsce ucznia z niepełnosprawnością intelektualną w systemach edukacji w Polsce i innych państwach; zagadnienie osobowości i zakres kompetencji nauczyciela (wychowawcy); potrzeby i zadania rozwojowe osób z niepełnosprawnością intelektualną w różnych okresach życia; zagadnienia wczesnego wspomagania rozwoju dziecka z niepełnosprawnością intelektualną, rolę rodziny tego dziecka oraz systemy wsparcia społecznego;

E.1I.W2. medyczne aspekty edukacji i rehabilitacji osób z niepełnosprawnością intelektualną; etiologię niepełnosprawności intelektualnej; obrazy kliniczne jednostek chorobowych, w tym genowych i chromosomowych, związanych z niepełnosprawnością intelektualną; współczesne teorie interwencji i rehabilitacji medycznej oraz medyczne aspekty niepełnosprawności sprzężonej;

E.1I.W3. psychologiczne aspekty edukacji i rehabilitacji osób z niepełnosprawnością intelektualną; kryteria definiowania niepełnosprawności intelektualnej w psychologii klinicznej; genezę niepełnosprawności intelektualnej; podstawy diagnostyki; psychologiczne podstawy terapii osób z niepełnosprawnością intelektualną; wybrane metody, techniki i programy rehabilitacji psychologicznej;

E.1I.W4. kulturowe i społeczne aspekty niepełnosprawności intelektualnej; uwarunkowania jakości życia osób z niepełnosprawnością intelektualną – rolę czynników społeczno-kulturowych; strategie destygmatyzacji i destereotypizacji osób z niepełnosprawnością intelektualną w kontekście rozwiązań rehabilitacyjnych, edukacyjnych, terapeutycznych; zasady partycypacji społecznej jako legitymizacji praw osób z niepełnosprawnością intelektualną;

E.1I.W5. prawne aspekty funkcjonowania osób z niepełnosprawnością intelektualną: zasady orzekania o niepełnosprawności, zagadnienie ubezwłasnowolnienia, rolę ulg i udogodnień, regulacje w zakresie organizacji edukacji i wsparcia społecznego tych osób.

W zakresie umiejętności absolwent potrafi:

E.1I.U1. analizować podstawy edukacji i rehabilitacji osób z niepełnosprawnością intelektualną, cele pedagogiki tych osób i jej zadania – ujęcie historyczne, koncepcje, modele i definicje niepełnosprawności intelektualnej; określać miejsce ucznia z niepełnosprawnością intelektualną w systemach edukacji w Polsce i innych państwach; definiować osobowość i kompetencje nauczyciela (wychowawcy); analizować i określać potrzeby i zadania rozwojowe osób z niepełnosprawnością intelektualną w różnych okresach życia; uzasadniać rolę wczesnego wspomagania rozwoju dziecka z niepełnosprawnością intelektualną; charakteryzować rolę rodziny osoby z niepełnosprawnością i analizować oraz określać systemy wsparcia społecznego;

E.1I.U2. analizować medyczne aspekty edukacji i rehabilitacji osób z niepełnosprawnością intelektualną; określać etiologię niepełnosprawności intelektualnej; przedstawiać obrazy kliniczne jednostek chorobowych, w tym genowych i chromosomowych, związanych z niepełnosprawnością intelektualną; analizować i wykorzystywać współczesne teorie interwencji i rehabilitacji medycznej; określać medyczne aspekty niepełnosprawności sprzężonej;

E.1I.U3. analizować psychologiczne aspekty edukacji i rehabilitacji osób z niepełnosprawnością intelektualną; prezentować kryteria definiowania niepełnosprawności intelektualnej w psychologii klinicznej; określać genezę niepełnosprawności intelektualnej; stosować podstawy diagnostyki; analizować i stosować psychologiczne podstawy terapii osób z niepełnosprawnością intelektualną; stosować wybrane metody, techniki i programy rehabilitacji psychologicznej;

E.1I.U4. analizować kulturowe i społeczne aspekty niepełnosprawności intelektualnej; określać jakość życia osób z niepełnosprawnością intelektualną, w tym rolę czynników społeczno-kulturowych; prezentować strategie destygmatyzacji i destereotypizacji osób z niepełnosprawnością intelektualną w kontekście rozwiązań rehabilitacyjnych, edukacyjnych, terapeutycznych; analizować partycypację społeczną jako legitymizację praw osób z niepełnosprawnością intelektualną;

E.1I.U5. analizować prawne aspekty funkcjonowania osób z niepełnosprawnością intelektualną i zasady orzekania w tym zakresie; ocenić konsekwencje ubezwłasnowolnienia; wskazać ulgi i udogodnienia; oceniać organizację edukacji i wsparcia społecznego osób z niepełnosprawnością intelektualną.

W zakresie kompetencji społecznych absolwent jest gotów do:

E.1I.K1. autorefleksji nad rozwojem zawodowym;

E.1I.K2. wykorzystania zdobytej wiedzy do analizy zdarzeń pedagogicznych.

E.2I. Przygotowanie dydaktyczno-metodyczne

W zakresie wiedzy absolwent zna i rozumie:

E.2I.W1. metodykę nauczania uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim w edukacji wczesnoszkolnej; podstawę programową kształcenia ogólnego w szkole podstawowej (klasy I–III), adaptację treści nauczania i ich realizację w stosunku do dziecka z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim; paradygmat konstruktywistyczny; metodykę nauczania wczesnoszkolnego w zakresie różnych obszarów edukacji; specjalistyczne rozwiązania, ze szczególnym uwzględnieniem nauki czytania i pisania oraz edukacji matematycznej; metodę ośrodków pracy jako propozycję pracy z uczniami z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim na I etapie edukacyjnym; konstruowanie i ewaluowanie indywidualnych programów edukacyjno-terapeutycznych na I etapie edukacyjnym;

E.2I.W2. organizację i specyfikę kształcenia uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim na II i III etapie edukacyjnym; zadania nauczyciela – wychowawcy na rożnych etapach edukacyjnych; zasady i reguły pracy dydaktyczno-wychowawczej; cele, treści kształcenia, środki dydaktyczne, metody kształcenia, formy organizacji zajęć, zajęcia pozalekcyjne, wsparcie metodyczne nauczyciela, strategie organizowania zajęć w różnych formach edukacji uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim, w tym z dodatkowymi sprzężonymi zaburzeniami; metodyczne aspekty błędów wychowawczych oraz współpracy z rodzicami lub opiekunami uczniów i specjalistami;

E.2I.W3. metodykę wychowania i kształcenia uczniów z umiarkowaną i znaczną niepełnosprawnością intelektualną w różnych typach placówek systemu oświaty, na różnych etapach edukacyjnych; podstawę programową kształcenia ogólnego dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym w szkołach podstawowych oraz kształcenia ogólnego dla szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy; wielospecjalistyczną ocenę poziomu funkcjonowania ucznia i opracowywanie oraz modyfikowanie indywidualnego programu edukacyjno-terapeutycznego; specjalistyczne metody rozwijania kompetencji osobistych, komunikacyjnych i społecznych; zasady organizowania przestrzeni szkolnej oraz optymalnego stanowiska pracy; rolę współpracy z rodziną, nauczycielami i specjalistami;

E.2I.W4. metodykę pracy rewalidacyjno-wychowawczej z osobami ze sprzężoną i znaczną niepełnosprawnością intelektualną; metody pracy z osobami z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu znacznym; organizację i metodykę zajęć rewalidacyjno-wychowawczych; zasady konstruowania indywidualnego programu zajęć rewalidacyjno-wychowawczych oraz współpracy ze środowiskiem rodzinnym lub personelem opiekuńczym placówek pobytu stałego.

W zakresie umiejętności absolwent potrafi:

E.2I.U1. analizować metodykę nauczania uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim w edukacji wczesnoszkolnej; analizować i realizować podstawę programową kształcenia ogólnego w szkole podstawowej (klasy I–III), dokonywać adaptacji treści nauczania i ich realizacji w stosunku do dziecka z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim; analizować paradygmat konstruktywistyczny; analizować metodykę nauczania wczesnoszkolnego w zakresie różnych obszarów edukacji; analizować i stosować specjalistyczne rozwiązania, ze szczególnym uwzględnieniem nauki czytania i pisania oraz edukacji matematycznej; stosować metodę ośrodków pracy jako propozycję pracy z uczniami z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim na I etapie edukacyjnym; konstruować i ewaluować indywidualne programy edukacyjno-terapeutyczne na I etapie edukacyjnym;

E.2I.U2. analizować organizację i specyfikę kształcenia uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim na II i III etapie edukacyjnym; realizować zadania nauczyciela – wychowawcy na rożnych etapach edukacyjnych; przestrzegać zasad i reguł pracy dydaktyczno-wychowawczej; określać cele, treści kształcenia, środki dydaktyczne, metody kształcenia, formy organizacji zajęć, planować zajęcia pozalekcyjne, prezentować wsparcie metodyczne nauczyciela; analizować i stosować strategie organizowania zajęć w różnych formach edukacji uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim, w tym z dodatkowymi sprzężonymi zaburzeniami; analizować metodyczne aspekty błędów wychowawczych; prezentować metodyczne aspekty współpracy z rodzicami lub opiekunami uczniów oraz specjalistami;

E.2I.U3. analizować metodykę wychowania i kształcenia uczniów z umiarkowaną i znaczną niepełnosprawnością intelektualną w różnych typach placówek systemu oświaty, na różnych etapach edukacyjnych; realizować podstawę programową kształcenia ogólnego dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym w szkołach podstawowych oraz kształcenia ogólnego dla szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy; dokonywać wielospecjalistycznej oceny poziomu funkcjonowania ucznia i opracowywać oraz modyfikować indywidualne programy edukacyjno-terapeutyczne; analizować i stosować specjalistyczne metody rozwijania kompetencji osobistych, komunikacyjnych i społecznych; organizować przestrzeń szkolną oraz optymalne stanowisko pracy; współpracować z rodzinami uczniów, nauczycielami i specjalistami;

E.2I.U4. analizować metodykę pracy rewalidacyjno-wychowawczej z osobami ze sprzężoną i znaczną niepełnosprawnością intelektualną; analizować i stosować metody pracy z osobami z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu znacznym; analizować organizację i metodyki zajęć rewalidacyjno-wychowawczych; konstruować indywidualne programy zajęć rewalidacyjno-wychowawczych; współpracować ze środowiskiem rodzinnym lub personelem opiekuńczym placówek pobytu stałego.

W zakresie kompetencji społecznych absolwent jest gotów do:

E.2I.K1. okazywania empatii dzieciom i uczniom potrzebującym wsparcia i pomocy;
E.2I.K2. profesjonalnego rozwiązywania konfliktów w klasie szkolnej i grupie wychowawczej;
E.2I.K3. samodzielnego pogłębiania wiedzy pedagogicznej;
E.2I.K4. współpracy z nauczycielami i specjalistami w celu doskonalenia swojego warsztatu pracy.

E.3I. Praktyki zawodowe

W zakresie wiedzy absolwent zna i rozumie:

E.3I.W1. zadania charakterystyczne dla przedszkola, szkoły lub placówki systemu oświaty oraz środowisko, w jakim one działają;
E.3I.W2. organizację, statut i plan pracy przedszkola, szkoły lub placówki systemu oświaty oraz program wychowawczo-profilaktyczny;
E.3I.W3. zasady zapewniania bezpieczeństwa dzieciom w przedszkolu, uczniom w szkole lub placówce systemu oświaty i poza nimi.

W zakresie umiejętności absolwent potrafi:

E.3I.U1. wyciągać wnioski z obserwacji pracy nauczycieli, ich interakcji z dziećmi i uczniami oraz sposobu, w jaki planują i przeprowadzają zajęcia dydaktyczne, wychowawcze i opiekuńcze;
E.3I.U2. wyciągać wnioski z obserwacji sposobu integracji działań opiekuńczo-wychowawczych i dydaktycznych przez nauczycieli;
E.3I.U3. wyciągać wnioski z bezpośredniej obserwacji pozalekcyjnych działań opiekuńczo--wychowawczych nauczycieli, w tym podczas dyżurów na przerwach międzylekcyjnych i zorganizowanych wyjść grup uczniowskich;
E.3I.U4. zaplanować i przeprowadzić zajęcia pod nadzorem opiekuna praktyk zawodowych;
E.3I.U5. analizować, przy pomocy opiekuna praktyk zawodowych oraz nauczycieli akademickich prowadzących zajęcia w zakresie przygotowania psychologiczno-pedagogicznego, sytuacje i zdarzenia pedagogiczne zaobserwowane lub doświadczone w czasie praktyk.

W zakresie kompetencji społecznych absolwent jest gotów do:

E.3I.K1. skutecznego współdziałania z opiekunem praktyk zawodowych oraz z nauczycielami w celu poszerzania swojej wiedzy.

E.R. Pedagogika resocjalizacyjna

E.1R. Przygotowanie merytoryczne

W zakresie wiedzy absolwent zna i rozumie:

E.1R.W1. podstawy pedagogiki resocjalizacyjnej: definicje, pojęcia, zakresy, rys historyczny, polskie szkoły pedagogiki resocjalizacyjnej – twórców i ich dzieła, współczesne koncepcje i teorie resocjalizacyjne, proces resocjalizacji w teorii i praktyce, dylematy resocjalizacyjne, nieprzystosowanie społeczne; resocjalizację-readaptację-reintegrację,

działania od izolacji do środowiska otwartego, koncepcje twórczej resocjalizacji jako przykłady odziaływań destygmatyzujących i podstawy teoretyczne metodyki pracy resocjalizacyjnej;

E.1R.W2. diagnozę psychopedagogiczną w resocjalizacji, diagnozę deficytów, diagnozę potencjałów, modele diagnostyczne, diagnozę źródeł nieprzystosowania społecznego, diagnozę osób zagrożonych i nieprzystosowanych społecznie, diagnozę kryminologiczną;

E.1R.W3. dewiacje społeczne w perspektywie pedagogiki resocjalizacyjnej, koncepcje, teorie dewiacji społecznych, współczesne tendencje rozwoju dewiacji społecznych, etiologię, skutki dewiacji społecznych, profilaktykę i zapobieganie dewiacjom społecznym;

E.1R.W4. edukację w perspektywie pedagogiki resocjalizacyjnej, rolę szkoły jako środowiska społeczno-wychowawczego oraz środowisko inkluzji społecznej, rolę i zadania nauczycieli, wychowawców, pedagoga szkolnego i pedagoga resocjalizacyjnego, funkcje wychowawcze szkoły, problemy wychowawcze we współczesnej szkole i środowisku szkolnym, specyfikę procesu nauczania i pracy szkolnej w instytucjach, placówkach systemu oświaty i ośrodkach o charakterze resocjalizacyjno--wychowawczym;

E.1R.W5. prawno-społeczne uwarunkowania procesu resocjalizacji w pracy pedagoga: podstawy prawne funkcjonowania systemów resocjalizacji w perspektywie krajowej i międzynarodowej, instytucje oddziaływań profilaktyczno-resocjalizacyjnych w środowisku otwartym, instytucje oddziaływań profilaktyczno-resocjalizacyjnych w środowisku zamkniętym; podstawy kryminologii z elementami wiktymologii; znaczenie organizacji pozarządowych w procesie resocjalizacji; zagadnienia pomocy rodzinie i poradnictwa wychowawczo-resocjalizacyjnego.

W zakresie umiejętności absolwent potrafi:

E.1R.U1. analizować pedagogikę resocjalizacyjną; przedstawiać rys historyczny pedagogiki resocjalizacyjnej; opisywać polskie szkoły pedagogiki resocjalizacyjnej, w tym wymieniać ich twórców oraz ich dzieła; analizować proces socjalizacji w teorii i praktyce, określać dylematy socjalizacyjne oraz nieprzystosowanie społeczne, analizować koncepcje, teorie, definicje; charakteryzować pojęcia resocjalizacji--readaptacji-reintegracji, stosować definicje, pojęcia i zakresy; analizować i wykorzystywać współczesne koncepcje i teorie resocjalizacyjne; projektować działania od izolacji do środowiska otwartego; prezentować koncepcję twórczej resocjalizacji jako przykładu odziaływań destygmatyzujących; stosować podstawy teoretyczne metodyki pracy resocjalizacyjnej;

E.1R.U2. analizować i stosować diagnozę psychopedagogiczną w resocjalizacji; analizować diagnozę deficytów i potencjałów; prezentować i analizować modele diagnostyczne; stosować diagnozę źródeł nieprzystosowania społecznego; analizować i stosować diagnozę osób zagrożonych i nieprzystosowanych społecznie; analizować i interpretować diagnozę kryminologiczną;

E.1R.U3. analizować dewiacje społeczne w perspektywie pedagogiki resocjalizacyjnej; interpretować koncepcje i teorie dewiacji społecznych; określać współczesne tendencje rozwoju dewiacji społecznych, przyczyny niedostosowania społecznego i skutki dewiacji społecznych, a także stosować profilaktykę i zapobieganie dewiacjom społecznym;

E.1R.U4. analizować edukację w perspektywie pedagogiki resocjalizacyjnej; charakteryzować rolę szkoły jako środowiska społeczno-wychowawczego oraz środowisko inkluzji społecznej; analizować rolę i zadania nauczycieli, wychowawców, pedagoga szkolnego i pedagoga resocjalizacyjnego, funkcje wychowawcze szkoły; analizować i intepretować problemy wychowawcze we współczesnej szkole i środowisku szkolnym; określać specyfikę procesu nauczania i pracy szkolnej w instytucjach, placówkach systemu oświaty i ośrodkach o charakterze resocjalizacyjno-wychowawczym;

E.1R.U5. analizować prawno-społeczne uwarunkowania procesu resocjalizacji w pracy pedagoga; prezentować instytucje oddziaływań profilaktyczno-resocjalizacyjnych w środowisku otwartym i zamkniętym oraz główne organizacje pozarządowe uczestniczące w procesie resocjalizacji; wykorzystywać podstawy kryminologii z elementami wiktymologii; realizować pomoc rodzinie i poradnictwo wychowawczo-resocjalizacyjne.

W zakresie kompetencji społecznych absolwent jest gotów do:

E.1R.K1. autorefleksji nad rozwojem zawodowym;

E.1R.K2. wykorzystania zdobytej wiedzy do analizy zdarzeń pedagogicznych.

E.2R. Przygotowanie dydaktyczno-metodyczne

W zakresie wiedzy absolwent zna i rozumie:

E.2R.W1. metodykę oddziaływań w placówkach resocjalizacyjnych; teoretyczne podstawy instytucjonalnych oddziaływań metodycznych; założenia, metody i formy realizacji socjotechniki, psychotechniki, antropotechniki i kulturotechniki; metody twórczej resocjalizacji w placówkach: teatru resocjalizacyjnego, resocjalizacji przez sport, muzykoterapii, plastykoterapii i dramy; metody wspierające proces readaptacji i reintegracji społecznej; metodykę pracy wychowawcy w specjalnych ośrodkach szkolno-wychowawczych, młodzieżowych ośrodkach wychowawczych, młodzieżowych ośrodkach socjoterapii, schroniskach dla nieletnich i zakładach poprawczych; podstawy metodyczne pracy wychowawcy w aresztach śledczych i zakładach karnych; przyczyny stresu i wypalenia zawodowego pedagogów resocjalizacyjnych;

E.2R.W2. metodykę oddziaływań resocjalizacyjnych w środowisku otwartym; teoretyczne podstawy środowiskowych oddziaływań metodycznych; zasady współpracy wychowawców ze środowiskiem otwartym; metody pracy nauczyciela, wychowawcy i pedagoga szkolnego, realizujących zadania resocjalizacyjne, kuratora sądowego, w ośrodkach kuratorskich; metody twórczej resocjalizacji w środowisku otwartym: teatr resocjalizacyjny, resocjalizację przez sport, muzykoterapię, plastykoterapię i dramę;

zagadnienie superwizji w resocjalizacji; metody pracy resocjalizacyjnej w środowisku lokalnym i placówkach wsparcia dziennego streetworkerów i pedagogów podwórkowych.

W zakresie umiejętności absolwent potrafi:

E.2R.U1. analizować metodykę oddziaływań w placówkach resocjalizacyjnych; analizować i stosować teoretyczne podstawy instytucjonalnych oddziaływań metodycznych; analizować i stosować socjotechniki, psychotechniki, antropotechniki i kulturotechniki; analizować i stosować metody twórczej resocjalizacji w placówkach: teatr resocjalizacyjny, resocjalizację przez sport, muzykoterapię, plastykoterapię i dramę; analizować i stosować metody wspierające proces readaptacji i reintegracji społecznej; stosować metodykę pracy wychowawcy w specjalnych ośrodkach szkolno--wychowawczych, młodzieżowych ośrodkach wychowawczych, młodzieżowych ośrodkach socjoterapii, schroniskach dla nieletnich i zakładach poprawczych; analizować i stosować podstawy metodyczne pracy wychowawcy w aresztach śledczych i zakładach karnych; określać przyczyny stresu i wypalenia zawodowego pedagogów resocjalizacyjnych;

E.2R.U2. analizować i stosować metodykę oddziaływań resocjalizacyjnych w środowisku otwartym, teoretyczne podstawy środowiskowych oddziaływań metodycznych; planować i realizować współpracę wychowawców ze środowiskiem otwartym; analizować i stosować metody pracy nauczyciela, wychowawcy i pedagoga szkolnego, realizujących zadania resocjalizacyjne, kuratora sądowego, metody pracy w ośrodkach kuratorskich; analizować i stosować metody twórczej resocjalizacji w środowisku otwartym: teatr resocjalizacyjny, resocjalizację przez sport, muzykoterapię, plastykoterapię i dramę; analizować i stosować superwizję w resocjalizacji; analizować i stosować metody pracy resocjalizacyjnej w środowisku lokalnym i placówkach wsparcia dziennego streetworkerów i pedagogów podwórkowych.

W zakresie kompetencji społecznych absolwent jest gotów do:

E.2R.K1. okazywania empatii uczniom lub wychowankom potrzebującym wsparcia i pomocy;

E.2R.K2. profesjonalnego rozwiązywania konfliktów w klasie szkolnej lub grupie wychowawczej;

E.2R.K3. samodzielnego pogłębiania wiedzy pedagogicznej;

E.2R.K4. współpracy z nauczycielami lub terapeutami w celu doskonalenia swojego warsztatu pracy.

E.3R. Praktyki zawodowe

W zakresie wiedzy absolwent zna i rozumie:

E.3R.W1. zadania charakterystyczne dla szkoły, placówki systemu oświaty oraz środowisko, w jakim one działają;

E.3R.W2. organizację, statut i plan pracy szkoły oraz program wychowawczo-profilaktyczny;

E.3R.W3. zasady zapewniania bezpieczeństwa uczniom, wychowankom w szkole, placówce systemu oświaty i poza nimi.

W zakresie umiejętności absolwent potrafi:

E.3R.U1. wyciągać wnioski z obserwacji pracy nauczycieli lub terapeutów, ich interakcji z uczniami lub wychowankami oraz sposobu, w jaki planują i przeprowadzają zajęcia dydaktyczne, wychowawcze lub opiekuńcze;

E.3R.U2. wyciągać wnioski z obserwacji sposobu integracji działań opiekuńczo-wychowawczych i dydaktycznych przez nauczycieli lub specjalistów;

E.3R.U3. zaplanować i przeprowadzić zajęcia pod nadzorem opiekuna praktyk zawodowych;

E.3R.U4. analizować, przy pomocy opiekuna praktyk zawodowych oraz nauczycieli akademickich prowadzących zajęcia w zakresie przygotowania psychologiczno-pedagogicznego, sytuacje i zdarzenia pedagogiczne zaobserwowane lub doświadczone w czasie praktyk.

W zakresie kompetencji społecznych absolwent jest gotów do:

E.3R.K1. skutecznego współdziałania z opiekunem praktyk zawodowych oraz z nauczycielami w celu poszerzania swojej wiedzy.

E.L. Logopedia

E.1L. Przygotowanie merytoryczne

W zakresie wiedzy absolwent zna i rozumie:

E.1L.W1. medyczne podstawy logopedii; biologiczne podstawy mowy i myślenia; anatomię i fizjologię układu nerwowego; podstawy audiologii i foniatrii; zaburzenia głosu; zaburzenia genetyczne i niepełnosprawności sprzężone; podstawy ortodoncji, psychopatologii i psychiatrii, neurologii, neonatologii i fizjoterapii w logopedii;

E.1L.W2. językoznawcze podstawy logopedii; fonetykę i fonologię współczesnego języka polskiego; teoretyczne podstawy wiedzy o języku, podstawowe zagadnienia z zakresu słowotwórstwa języka polskiego, składni i fleksji języka polskiego; podstawowe pojęcia i główne teorie socjolingwistyki; fonetykę akustyczną i wizualną;

E.1L.W3. psychologiczno-pedagogiczne podstawy logopedii i działań profilaktyczno-wspomagających; podstawy neuropsychologii; rozwój i kształtowanie mowy dziecka; psycholingwistykę rozwojową; psychologiczne uwarunkowania rozwoju języka i myślenia dziecka; rolę integracji sensorycznej w rozwoju mowy i przyswajaniu języka; zagadnienie dwujęzyczności i jej rodzaje oraz konsekwencje dwujęzyczności dla rozwoju dziecka; profilaktykę logopedyczną; podstawy audiofonologii pedagogicznej; zagadnienia czynności czytania i jej składników w ujęciu psycholingwistycznym i glottodydaktycznym, czytania i pisania w komunikacji językowej; ryzyko dysleksji i zasady diagnozy i terapii dysleksji; zagadnienie logopedii międzykulturowej; metody pedagogiczne w terapii logopedycznej; metody komunikacji wspomagającej i alternatywnej (AAC); metodę fonogestowej wizualizacji mowy (*Cued Speech*);

podstawy języka migowego, logorytmiki, logopedii artystycznej; rolę komputera, mediów i nowych technologii w terapii logopedycznej; zasady organizacji pomocy logopedycznej; rolę warsztatu pracy logopedy.

W zakresie umiejętności absolwent potrafi:

E.1L.U1. analizować medyczne podstawy logopedii; analizować i określać biologiczne podstawy mowy i myślenia; wyjaśniać anatomię i fizjologię układu nerwowego; analizować i stosować podstawy audiologii i foniatrii, ortodoncji, psychopatologii i psychiatrii, neurologii, neonatologii i fizjoterapii w logopedii; analizować zaburzenia głosu, zaburzenia genetyczne i niepełnosprawności sprzężone;

E.1L.U2. analizować językoznawcze podstawy logopedii; analizować i stosować fonetykę i fonologię współczesnego języka polskiego; analizować teoretyczne podstawy wiedzy o języku; prezentować podstawowe zagadnienia z zakresu słowotwórstwa języka polskiego, składni i fleksji języka polskiego; prezentować podstawowe pojęcia i główne teorie socjolingwistyki; analizować i interpretować fonetykę akustyczną i wizualną;

E.1L.U3. analizować psychologiczno-pedagogiczne podstawy logopedii i działań profilaktyczno-wspomagających; wykorzystywać podstawy neuropsychologii; analizować i oceniać rozwój i kształtowanie mowy dziecka oraz psycholingwistykę rozwojową; charakteryzować i oceniać psychologiczne uwarunkowania rozwoju języka i myślenia dziecka; określać rolę integracji sensorycznej w rozwoju mowy i przyswajaniu języka; definiować dwujęzyczność i jej rodzaje; określać konsekwencje dwujęzyczności dla rozwoju dziecka; stosować profilaktykę logopedyczną; wykorzystywać podstawy audiofonologii pedagogicznej; analizować czynność czytania i jej składniki w ujęciu psycholingwistycznym i glottodydaktycznym oraz prezentować rolę czytania i pisania w komunikacji językowej; określać ryzyko dysleksji oraz dysleksję, w tym przeprowadzać jej diagnozę i terapię; wykorzystywać logopedię międzykulturową; analizować i stosować metody pedagogiczne, metody komunikacji wspomagającej i alternatywnej (AAC) oraz podstawy języka migowego w terapii logopedycznej; stosować logorytmikę i logopedię artystyczną.

W zakresie kompetencji społecznych absolwent jest gotów do:

E.1L.K1. autorefleksji nad rozwojem zawodowym;

E.1L.K2. wykorzystania zdobytej wiedzy do analizy zdarzeń pedagogicznych.

E.2L. Przygotowanie dydaktyczno-metodyczne

W zakresie wiedzy absolwent zna i rozumie:

E.2L.W1. zasady diagnostyki logopedycznej czynności prymarnych i odruchów orofacjalnych oraz postępowania rehabilitacyjnego w zaburzeniach połykania; zagadnienia wczesnej interwencji logopedycznej, opóźnionego rozwoju mowy w diagnozie i terapii, niedokształcenia mowy pochodzenia korowego, rodzajów zaburzeń wymowy (dyslalii), zaburzeń płynności mówienia – jąkania i giełkotu, mutyzmu wybiórczego, afazji,

dyzartrii; zasady diagnozy i terapii logopedycznej, w tym osób z niepełnosprawnością intelektualną, osób z zaburzeniami ze spektrum autyzmu oraz osób z dyzartrią; metodykę postępowania logopedycznego i zasady konstruowania programów terapii logopedycznej; zagadnienia tyflologopedii, surdologopedii, gerontologopedii i onkologopedii, z podstawami rehabilitacji głosu po laryngektomii; metody wychowania słuchowego i językowego oraz rewalidacji indywidualnej.

W zakresie umiejętności absolwent potrafi:

E.2L.U1. analizować i stosować diagnostykę logopedyczną czynności prymarnych i odruchów orofacjalnych; planować i realizować postępowanie rehabilitacyjne w zaburzeniach połykania; planować i realizować wczesną interwencję logopedyczną; określać opóźniony rozwój mowy w diagnozie i terapii, niedokształcenie mowy pochodzenia korowego, zaburzenia wymowy (dyslalie); planować i realizować diagnozę i terapię osób z niepełnosprawnością intelektualną; określać zaburzenia płynności mówienia – jąkania i giełkotu; stosować tyflologopedię i surdologopedię oraz metody wychowania słuchowego i językowego; diagnozować i analizować mutyzm wybiórczy; planować i realizować diagnozę i terapię logopedyczną osób z zaburzeniami ze spektrum autyzmu; diagnozować afazję i prowadzić jej terapię; planować i realizować pracę logopedyczną z pacjentem z dyzartrią; planować i realizować metodykę rewalidacji indywidualnej; stosować gerontologopedię i onkologopedię z podstawami rehabilitacji głosu po laryngektomii; przeprowadzać diagnozę i konstruować programy terapii logopedycznej, z metodyką postępowania logopedycznego.

W zakresie kompetencji społecznych absolwent jest gotów do:

E.2L.K1. okazywania empatii dzieciom i uczniom potrzebującym wsparcia i pomocy;

E.2L.K2. profesjonalnego rozwiązywania konfliktów w klasie szkolnej i grupie wychowawczej;

E.2L.K3. samodzielnego pogłębiania wiedzy pedagogicznej;

E.2L.K4. współpracy z nauczycielami i specjalistami w celu doskonalenia swojego warsztatu pracy.

E.3L. Praktyki zawodowe

W zakresie wiedzy absolwent zna i rozumie:

E.3L.W1. zadania charakterystyczne dla przedszkola, szkoły lub placówki systemu oświaty oraz środowisko, w jakim one działają;

E.3L.W2. organizację, statut i plan pracy przedszkola, szkoły lub placówki systemu oświaty oraz program wychowawczo-profilaktyczny;

E.3L.W3. zasady zapewniania bezpieczeństwa dzieciom w przedszkolu i uczniom w szkole lub placówce systemu oświaty i poza nimi.

W zakresie umiejętności absolwent potrafi:

E.3L.U1. wyciągać wnioski z obserwacji pracy nauczycieli, ich interakcji z dziećmi i uczniami oraz sposobu, w jaki planują i przeprowadzają zajęcia dydaktyczne, wychowawcze, opiekuńcze i terapeutyczne;
E.3L.U2. wyciągać wnioski z obserwacji sposobu integracji działań opiekuńczo-wychowawczych, dydaktycznych i terapeutycznych przez nauczycieli lub terapeutów;
E.3L.U3. wyciągać wnioski z bezpośredniej obserwacji zajęć terapeutycznych;
E.3L.U4. zaplanować i przeprowadzić zajęcia pod nadzorem opiekuna praktyk zawodowych;
E.3L.U5. analizować, przy pomocy opiekuna praktyk zawodowych oraz nauczycieli akademickich prowadzących zajęcia w zakresie przygotowania psychologiczno-pedagogicznego, sytuacje i zdarzenia pedagogiczne zaobserwowane lub doświadczone w czasie praktyk.

W zakresie kompetencji społecznych absolwent jest gotów do:

E.3L.K1. skutecznego współdziałania z opiekunem praktyk zawodowych oraz z nauczycielami w celu poszerzania swojej wiedzy.

E.K. Pedagogika korekcyjna (terapia pedagogiczna)

E.1K. Przygotowanie merytoryczne

W zakresie wiedzy absolwent zna i rozumie:

E.1K.W1. podstawy pedagogiki korekcyjnej: pojęcie, cele, zadania, zasady, przedmiot i podmiot oddziaływań pedagogiki korekcyjnej, zasady korekcji i kompensacji jako oddziaływań terapeutycznych wobec dziecka z grupy ryzyka specyficznych trudności w uczeniu się oraz uczniów ze specyficznymi trudnościami w uczeniu się czytania, pisania oraz liczenia, zwykłe i specyficzne trudności w uczeniu się, obraz kliniczny i psychologiczny ucznia ze specyficznymi trudnościami w uczeniu się; miejsce ucznia ze specyficznymi trudnościami w uczeniu się w polskim systemie edukacji oraz w systemach wybranych państw; postawy nauczycieli wobec ucznia ze specyficznymi trudnościami w uczeniu się;
E.1K.W2. medyczne podstawy pedagogiki korekcyjnej; funkcjonowanie ośrodkowego układu nerwowego w kontekście specyficznych trudności w uczeniu się; etiopatogenezę specyficznych trudności w uczeniu się;
E.1K.W3. psychologiczno-pedagogiczne aspekty pedagogiki korekcyjnej i oddziaływań terapeutycznych; podstawy neuropsychologii; psychologiczne uwarunkowania procesów poznawczych; logopedyczne aspekty specyficznych trudności w uczeniu się;
E.1K.W4. prawne aspekty funkcjonowania ucznia ze specyficznymi trudnościami w uczeniu się, postępowania wspierającego wobec tego ucznia w szkole i poradni psychologiczno-pedagogicznej, a także prawne aspekty diagnozy specyficznych trudności w uczeniu się oraz organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej w tym zakresie.

W zakresie umiejętności absolwent potrafi:

E.1K.U1. analizować podstawy pedagogiki korekcyjnej; analizować i definiować pojęcie, cele, zadania, zasady, przedmiot i podmiot oddziaływań pedagogiki korekcyjnej; interpretować korekcję i kompensację jako oddziaływania terapeutyczne wobec dziecka z grupy ryzyka specyficznych trudności w uczeniu się oraz uczniów ze specyficznymi trudnościami w uczeniu się; różnicować zwykłe i specyficzne trudności w uczeniu się; prezentować obraz kliniczny i psychologiczny ucznia ze specyficznymi trudnościami w uczeniu się; charakteryzować miejsce ucznia ze specyficznymi trudnościami w uczeniu się w polskim systemie edukacji oraz w systemach wybranych państw; określać postawy nauczycieli wobec ucznia ze specyficznymi trudnościami w uczeniu się;

E.1K.U2. analizować medyczne podstawy pedagogiki korekcyjnej oraz funkcjonowanie ośrodkowego układu nerwowego w kontekście specyficznych trudności w uczeniu się; określać etiopatogenezę specyficznych trudności w uczeniu się;

E.1K.U3. analizować psychologiczno-pedagogiczne aspekty pedagogiki korekcyjnej i oddziaływań terapeutycznych; analizować podstawy neuropsychologii; określać psychologiczne uwarunkowania procesów poznawczych i logopedyczne aspekty specyficznych trudności w uczeniu się;

E.1K.U4. analizować prawne aspekty funkcjonowania ucznia ze specyficznymi trudnościami w uczeniu się, postępowania wspierającego wobec tego ucznia w szkole i poradni psychologiczno-pedagogicznej; analizować i interpretować prawne aspekty diagnozy specyficznych trudności w uczeniu się; analizować prawne aspekty organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej.

W zakresie kompetencji społecznych absolwent jest gotów do:

E.1K.K1. autorefleksji nad rozwojem zawodowym;

E.1K.K2. wykorzystania zdobytej wiedzy do analizy zdarzeń pedagogicznych.

E.2K. Przygotowanie dydaktyczno-metodyczne

W zakresie wiedzy absolwent zna i rozumie:

E.2K.W1. pedagogiczne postępowanie diagnostyczne wobec dziecka z grupy ryzyka specyficznych trudności w uczeniu się oraz ucznia ze specyficznymi trudnościami w uczeniu się; zasady prowadzenia dokumentacji diagnostycznej dziecka z grupy ryzyka specyficznych trudności w uczeniu się i ucznia ze specyficznymi trudnościami w uczeniu się;

E.2K.W2. metodykę zajęć korekcyjno-kompensacyjnych; metodyczne aspekty współpracy z rodzicami, opiekunami, nauczycielami i specjalistami; metody terapii w nauce czytania, pisania oraz edukacji matematycznej; wybrane narzędzia diagnostyczne do diagnozy pedagogicznej przeprowadzanej w przedszkolu, szkole lub poradni psychologiczno-pedagogicznej; metody terapeutyczne stosowane w pracy z dzieckiem z grupy ryzyka specyficznych trudności w uczeniu się i z uczniem ze specyficznymi trudnościami w uczeniu się; zasady udzielania wsparcia uczniowi, rodzicom, opiekunom i nauczycielom pracującym z dzieckiem z grupy ryzyka specyficznych trudności w uczeniu się i uczniem ze specyficznymi trudnościami w uczeniu się;

E.2K.W3. działania profilaktyczne zapobiegające trudnościom w uczeniu się; warsztat terapeuty pedagogicznego; sposób konstruowania i ewaluacji indywidualnych i grupowych planów korekcyjno-kompensacyjnych.

W zakresie umiejętności absolwent potrafi:

E.2K.U1. analizować pedagogiczne postępowanie diagnostyczne wobec dziecka z grupy ryzyka specyficznych trudności w uczeniu się oraz ucznia ze specyficznymi trudnościami w uczeniu się; analizować i tworzyć dokumentację diagnostyczną dziecka z grupy ryzyka specyficznych trudności w uczeniu się i ucznia ze specyficznymi trudnościami w uczeniu się;

E.2K.U2. analizować metodykę zajęć korekcyjno-kompensacyjnych, metodyczne aspekty współpracy z rodzicami, opiekunami, nauczycielami i specjalistami; analizować i stosować metody terapii w nauce czytania, pisania oraz edukacji matematycznej; wykorzystywać wybrane narzędzia diagnostyczne do diagnozy pedagogicznej przeprowadzanej w przedszkolu, szkole lub poradni psychologiczno-pedagogicznej; stosować metody terapeutyczne w pracy z dzieckiem z grupy ryzyka specyficznych trudności w uczeniu się i z uczniem ze specyficznymi trudnościami w uczeniu się; projektować proces wsparcia dziecka lub ucznia, rodziców lub opiekunów i nauczycieli pracujących z dzieckiem z grupy ryzyka specyficznych trudności w uczeniu się oraz uczniem ze specyficznymi trudnościami w uczeniu się;

E.2K.U3. planować i realizować działania profilaktyczne zapobiegające trudnościom w uczeniu się; wykorzystywać warsztat terapeuty pedagogicznego; konstruować i ewaluować indywidualne i grupowe plany korekcyjno-kompensacyjne.

W zakresie kompetencji społecznych absolwent jest gotów do:

E.2K.K1. okazywania empatii dzieciom i uczniom potrzebującym wsparcia i pomocy;

E.2K.K2. profesjonalnego rozwiązywania konfliktów w klasie szkolnej i grupie wychowawczej;

E.2K.K3. samodzielnego pogłębiania wiedzy pedagogicznej;

E.2K.K4. współpracy z nauczycielami w celu doskonalenia swojego warsztatu pracy.

E.3K. Praktyki zawodowe

W zakresie wiedzy absolwent zna i rozumie:

E.3K.W1. zadania charakterystyczne dla przedszkola, szkoły lub placówki systemu oświaty oraz środowisko, w jakim one działają;

E.3K.W2. organizację, statut i plan pracy przedszkola lub szkoły oraz program wychowawczo-profilaktyczny;

E.3K.W3. zasady zapewniania bezpieczeństwa dzieciom w przedszkolu i uczniom w szkole lub placówce systemu oświaty i poza nimi.

W zakresie umiejętności absolwent potrafi:

E.3K.U1. wyciągać wnioski z obserwacji pracy nauczycieli, ich interakcji z dziećmi i uczniami oraz sposobu, w jaki planują i przeprowadzają zajęcia dydaktyczne, wychowawcze i opiekuńcze;

E.3K.U2. wyciągać wnioski z obserwacji sposobu integracji działań opiekuńczo-wychowawczych i dydaktycznych przez nauczycieli;

E.3K.U3. wyciągać wnioski z bezpośredniej obserwacji pozalekcyjnych działań opiekuńczo--wychowawczych nauczycieli, w tym podczas dyżurów na przerwach międzylekcyjnych i zorganizowanych wyjść grup uczniowskich;

E.3K.U4. zaplanować i przeprowadzić zajęcia pod nadzorem opiekuna praktyk zawodowych;

E.3K.U5. analizować, przy pomocy opiekuna praktyk zawodowych oraz nauczycieli akademickich prowadzących zajęcia w zakresie przygotowania psychologiczno-pedagogicznego, sytuacje i zdarzenia pedagogiczne zaobserwowane lub doświadczone w czasie praktyk.

W zakresie kompetencji społecznych absolwent jest gotów do:

E.3K.K1. skutecznego współdziałania z opiekunem praktyk zawodowych oraz z nauczycielami w celu poszerzania swojej wiedzy.

E.LT. Pedagogika leczniczo-terapeutyczna

E.1LT. Przygotowanie merytoryczne

W zakresie wiedzy absolwent zna i rozumie:

E.1LT.W1. medyczne podstawy pedagogiki leczniczo-terapeutycznej; biologiczne podstawy rozwoju; anatomię i fizjologię układu nerwowego; podstawy neurologii, psychiatrii, pediatrii (choroby wieku dziecięcego, choroby przewlekłe, ich typologię i podział, z uwzględnieniem chorób somatycznych, psychosomatycznych i psychicznych); etiopatogenezę zaburzeń i nieprawidłowości rozwojowych;

E.1LT.W2. psychologiczno-pedagogiczne aspekty pedagogiki leczniczo-terapeutycznej; psychologiczne i socjologiczne koncepcje choroby somatycznej i niepełnosprawności ruchowej; skutki przewlekłych chorób w rozwoju dzieci; zagadnienie spostrzegania choroby przez dzieci i młodzież z zaburzeniami sensomotorycznymi; społeczne problemy dzieci i młodzieży z niepełnosprawnością ruchową; problemy psychologiczne i psychopatologiczne w ciężkich uszkodzeniach narządu ruchu; problemy emocjonalne, opiekuńczo-wychowawcze, edukacyjne i socjalne dzieci, rodziców i opiekunów dzieci chorych i z niepełnosprawnością ruchową; rolę lęku w przewlekłych chorobach psychosomatycznych u dzieci i młodzieży; zagadnienie obrazu siebie u dzieci i młodzieży z niepełnosprawnością sensomotoryczną;

E.1LT.W3. istotę, przyczyny i postępowanie w wybranych chorobach dzieci i młodzieży (cukrzycy, epilepsji, niewydolności nerek, alergii, astmie oskrzelowej, chorobie nowotworowej, w tym białaczce, otyłości, anoreksji i bulimii, karłowatości i innych odmienności somatycznych, mózgowym porażeniu dziecięcym) w aspektach biomedycznym

i psychospołecznym; psychosomatyczne i somatopsychiczne zależności w przebiegu choroby i rozwoju dziecka; specyfikę zachowania dziecka w sytuacji choroby przewlekłej oraz jego emocjonalne i społeczne przystosowanie się;

E.1LT.W4. zasady wczesnej interwencji wobec dzieci z przewlekłą chorobą somatyczną i niepełnosprawnością ruchową oraz hospitalizacji w życiu dziecka z chorobą somatyczną; zagadnienie choroby szpitalnej u małego dziecka;

E.1LT.W5. zagadnienie wrażliwości empatycznej dzieci z dysfunkcją narządu ruchu w kontekście ich środowiska rodzinnego; formy edukacji i rehabilitacji dzieci chorych i z niepełnosprawnością ruchową; znaczenie jakości i sensu życia w chorobach przewlekłych osób dorosłych; zagadnienia zaburzeń i chorób psychicznych;

E.1LT.W6. rolę poradnictwa rehabilitacyjnego w procesie kreowania kariery osoby z chorobą somatyczną, psychiczną albo niepełnosprawnością ruchową; problemy opieki paliatywnej i hospicyjnej; metody wspierania rodziny dziecka chorego; rolę nauczyciela-wychowawcy w zakładzie leczniczym; utrudnienia w pracy nauczycieli.

W zakresie umiejętności absolwent potrafi:

E.1LT.U1. analizować medyczne podstawy pedagogiki leczniczo-terapeutycznej, biologiczne podstawy rozwoju, anatomię i fizjologię układu nerwowego, podstawy neurologii, psychiatrii i pediatrii; opisać choroby wieku dziecięcego, choroby przewlekłe, ich typologię i podział, z uwzględnieniem chorób somatycznych, psychosomatycznych i psychicznych; określać etiopatogenezę zaburzeń i nieprawidłowości rozwojowych;

E.1LT.U2. analizować psychologiczno-pedagogiczne aspekty pedagogiki leczniczo-terapeutycznej; analizować i interpretować psychologiczne i socjologiczne koncepcje choroby somatycznej i niepełnosprawności ruchowej; określać skutki przewlekłych chorób w rozwoju dzieci; opisać spostrzeganie choroby przez dzieci i młodzież z zaburzeniami sensomotorycznymi; określać społeczne problemy dzieci i młodzieży z niepełnosprawnością ruchową; analizować i interpretować problemy psychologiczne i psychopatologiczne w ciężkich uszkodzeniach narządu ruchu; analizować problemy emocjonalne, opiekuńczo-wychowawcze, edukacyjne i socjalne dzieci, rodziców i opiekunów dzieci chorych i z niepełnosprawnością ruchową; określać rolę lęku w przewlekłych chorobach psychosomatycznych u dzieci i młodzieży; kształtować obraz siebie u dzieci i młodzieży z niepełnosprawnością sensomotoryczną;

E.1LT.U3. analizować istotę, przyczyny i postępowanie w wybranych chorobach dzieci i młodzieży (cukrzycy, epilepsji, niewydolności nerek, alergii, astmie oskrzelowej, chorobie nowotworowej, w tym białaczce, otyłości, anoreksji i bulimii, karłowatości i innych odmienności somatycznych, mózgowym porażeniu dziecięcym) w aspektach biomedycznym i psychospołecznym; określać i analizować psychosomatyczne i somatopsychiczne zależności w przebiegu choroby i rozwoju dziecka; analizować specyfikę zachowania dziecka w sytuacji choroby przewlekłej oraz jego emocjonalne i społeczne przystosowanie się;

E.1LT.U4. analizować wczesną interwencję wobec dzieci z przewlekłą chorobą somatyczną i niepełnosprawnością ruchową; analizować rolę hospitalizacji w życiu dziecka z chorobą somatyczną i chorobę szpitalną u małego dziecka;

E.1LT.U5. określać wrażliwość empatyczną dzieci z dysfunkcją narządu ruchu w kontekście ich środowiska rodzinnego; planować formy edukacji i rehabilitacji dzieci chorych i z niepełnosprawnością ruchową; analizować jakość życia w chorobach przewlekłych osób dorosłych; opisywać zaburzenia i choroby psychiczne;

E.1LT.U6. analizować rolę poradnictwa rehabilitacyjnego w procesie kreowania kariery osoby z chorobą somatyczną, psychiczną albo niepełnosprawnością ruchową; analizować i interpretować problemy opieki paliatywnej i hospicyjnej; planować metody wspierania rodziny dziecka chorego; określać rolę nauczyciela-wychowawcy w zakładzie leczniczym; analizować utrudnienia w pracy nauczycieli.

W zakresie kompetencji społecznych absolwent jest gotów do:

E.1LT.K1. autorefleksji nad rozwojem zawodowym;

E.1LT.K2. wykorzystania zdobytej wiedzy do analizy zdarzeń pedagogicznych.

E.2LT. Przygotowanie dydaktyczno-metodyczne

W zakresie wiedzy absolwent zna i rozumie:

E.2LT.W1. warunki i specyfikę kształcenia dzieci i młodzieży w podmiotach leczniczych; zasady organizacji grupy wychowawczej, przestrzeni i środowiska materialnego lekcji w podmiocie leczniczym; zagadnienie zespołów dziecięcych jako czynnika obciążającego lub odciążającego; zasady organizacji dziecku choremu bodźców świata zewnętrznego; zasady organizacji pracy dydaktycznej z punktu widzenia poziomów wysiłkowych; zasady terapii obciążeniowej (spoczynkowej), terapii czynnościowej; rolę bajki terapeutycznej jako ważnego elementu dydaktyki dzieci chorych i z niepełnosprawnością ruchową; rolę zabawy w edukacji chorego dziecka;

E.2LT.W2. nowoczesne technologie w edukacji uczniów przewlekle chorych i z niepełnosprawnością ruchową; metody pracy z uczniami przewlekle i terminalnie chorymi oraz z niepełnosprawnością ruchową w szkole; klasyfikację form organizacyjnych pracy ucznia w warunkach szpitalnych; metody i techniki pracy grupowej oraz wspierania środowiska rodzinnego dziecka chorego; zasady pracy opartej na aktywizacji osób w podeszłym wieku w podmiotach leczniczych i terapeutycznych;

E.2LT.W3. warsztat pracy nauczyciela-wychowawcy dzieci przewlekle chorych; problematykę osobowości nauczyciela i jego nastawienie do dziecka jako czynnik odciążający i obciążający; kontekst etyczny w pracy nauczyciela-wychowawcy dzieci chorych; funkcje nauczyciela-wychowawcy: terapeutyczno-rehabilitacyjną, wychowawczą, opiekuńczą i dydaktyczną; zasady nauczania w ramach form terapii wychowawczej; zagadnienie nauczyciela-wychowawcy jako organizatora codziennego życia dziecka w podmiocie leczniczym i jako zastępcy rodziny dziecka chorego.

W zakresie umiejętności absolwent potrafi:

E.2LT.U1. analizować warunki i specyfikę kształcenia dzieci i młodzieży w podmiotach leczniczych; planować organizację grupy wychowawczej, przestrzeni i środowiska materialnego lekcji w podmiocie leczniczym; charakteryzować zespoły dziecięce jako czynnik obciążający lub odciążający; organizować dziecku choremu bodźce świata zewnętrznego; organizować pracę dydaktyczną z punktu widzenia poziomów wysiłkowych; planować i realizować terapię obciążeniową (spoczynkową) i terapię czynnościową; określać rolę bajki terapeutycznej jako ważnego elementu dydaktyki dzieci chorych i z niepełnosprawnością ruchową oraz rolę zabawy w edukacji chorego dziecka;

E.2LT.U2. analizować nowoczesne technologie w edukacji uczniów przewlekle chorych i z niepełnosprawnością ruchową; planować i wykorzystywać metody pracy z uczniami przewlekle i terminalnie chorymi oraz z niepełnosprawnością ruchową w szkole; klasyfikować formy organizacyjne pracy ucznia w warunkach szpitalnych; wykorzystywać metody i techniki pracy grupowej; dobierać metody i techniki wspierania środowiska rodzinnego dziecka chorego; analizować pracę opartą na aktywizacji osób w podeszłym wieku w podmiotach leczniczych i terapeutycznych;

E.2LT.U3. planować i analizować warsztat pracy nauczyciela-wychowawcy dzieci przewlekle chorych; analizować osobowość nauczyciela i jego nastawienie do dziecka jako czynnik odciążający i obciążający; określać kontekst etyczny w pracy nauczyciela-wychowawcy dzieci chorych oraz funkcje nauczyciela-wychowawcy: terapeutyczno-rehabilitacyjną, wychowawczą, opiekuńczą i dydaktyczną; prowadzić nauczanie w ramach form terapii wychowawczej; planować działania jako nauczyciel-wychowawca, organizator codziennego życia dziecka w podmiocie leczniczym i jako zastępca rodziny dziecka chorego.

W zakresie kompetencji społecznych absolwent jest gotów do:

E.2LT.K1. okazywania empatii dzieciom i uczniom potrzebującym wsparcia i pomocy;

E.2LT.K2. profesjonalnego rozwiązywania konfliktów w klasie szkolnej i grupie wychowawczej;

E.2LT.K3. samodzielnego pogłębiania wiedzy pedagogicznej;

E.2LT.K4. współpracy z nauczycielami w celu doskonalenia swojego warsztatu pracy.

E.3LT. Praktyki zawodowe

W zakresie wiedzy absolwent zna i rozumie:

E.3LT.W1. zadania charakterystyczne dla przedszkola, szkoły lub placówki systemu oświaty oraz środowisko, w jakim one działają;

E.3LT.W2. organizację, statut i plan pracy przedszkola, szkoły lub placówki systemu oświaty oraz program wychowawczo-profilaktyczny;

E.3LT.W3. zasady zapewniania bezpieczeństwa dzieciom w przedszkolu, uczniom w szkole lub placówce systemu oświaty i poza nimi.

W zakresie umiejętności absolwent potrafi:

E.3LT.U1. wyciągać wnioski z obserwacji pracy nauczycieli, ich interakcji z dziećmi i uczniami oraz sposobu, w jaki planują i przeprowadzają zajęcia dydaktyczne, wychowawcze i opiekuńcze;

E.3LT.U2. wyciągać wnioski z obserwacji sposobu integracji działań opiekuńczo-wychowawczych i dydaktycznych przez nauczycieli;

E.3LT.U3. wyciągać wnioski z bezpośredniej obserwacji pozalekcyjnych działań opiekuńczo-wychowawczych nauczycieli, w tym podczas dyżurów na przerwach międzylekcyjnych i zorganizowanych wyjść grup uczniowskich;

E.3LT.U4. zaplanować i przeprowadzić zajęcia pod nadzorem opiekuna praktyk zawodowych;

E.3LT.U5. analizować, przy pomocy opiekuna praktyk zawodowych oraz nauczycieli akademickich prowadzących zajęcia w zakresie przygotowania psychologiczno-pedagogicznego, sytuacje i zdarzenia pedagogiczne zaobserwowane lub doświadczone w czasie praktyk.

W zakresie kompetencji społecznych absolwent jest gotów do:

E.3LT.K1. skutecznego współdziałania z opiekunem praktyk zawodowych oraz z nauczycielami w celu poszerzania swojej wiedzy.

E.WW. Wczesne wspomaganie rozwoju dziecka

E.1WW. Przygotowanie merytoryczne

W zakresie wiedzy absolwent zna i rozumie:

E.1WW.W1. medyczne podstawy wczesnego wspomagania rozwoju dziecka i wczesnej interwencji terapeutycznej, biologiczne podstawy rozwoju, anatomię i fizjologię układu nerwowego, podstawy neurologii, neonatologii, audiologii i okulistyki oraz genetyki; zagadnienia zaburzeń genetycznych i niepełnosprawności, w tym sprzężonych, poradnictwa laktacyjnego, diagnozy pediatrycznej małego dziecka, w tym wcześniaka, zagrożonego zaburzeniami rozwoju; podstawy fizjoterapii w pracy z małym dzieckiem, a także choroby wieku dziecięcego i choroby przewlekłe u dzieci;

E.1WW.W2. psychologiczno-pedagogiczne podstawy wczesnego wspomagania rozwoju dziecka i wczesnej interwencji terapeutycznej; podstawy neuropsychologii; psychologię rozwoju, w tym prenatalną; etiopatogenezę zaburzeń i nieprawidłowości rozwojowych; psychologię kliniczną i psychopatologię małego dziecka; czynniki rozwoju i środowisko wychowawcze małego dziecka; zagadnienie niepełnosprawności i zagrożenie niepełnosprawnością; rodzaje niepełnosprawności u dzieci i zaburzeń neurorozwojowych, mózgowe porażenie dziecięce, autystyczne spektrum zaburzeń, ADHD i zaburzenia językowe; problematykę zaburzeń emocji i zachowania u dzieci, psychohigieny, profilaktyki i wczesnego rozpoznawania zaburzeń rozwoju; zasady opieki i pielęgnacji wychowującej małego dziecka, psychoedukacji oraz wsparcia psychopedagogicznego rodziców lub opiekunów

dziecka z zagrożonym rozwojem; zasady przeprowadzania treningów umiejętności wychowawczych; rolę zabawy i metody aktywizujące w pracy z małym dzieckiem; rolę socjalizacji i uspołeczniania dziecka; psycholingwistykę rozwojową; zagadnienie kształtowania mowy i języka dziecka, wczesnej nauki czytania w normie i patologii, ryzyka dysleksji, w tym jej diagnozy i terapii; metody pedagogiczne we wczesnym wspomaganiu rozwoju dziecka; rolę wspomagania rozwoju intelektualnego; metody komunikacji wspomagającej i alternatywnej (AAC); podstawy języka migowego; rolę komputera, mediów i nowych technologii we wspomaganiu rozwoju dziecka; zasady organizacji opieki i wychowania małego dziecka w Polsce; zasady organizacji, modele i standardy wczesnego wspomagania rozwoju dziecka oraz wczesnej interwencji terapeutycznej;

E.1WW.W3. podstawy rehabilitacji; zasady rehabilitacji dziecka z zaburzeniami funkcji ruchowych, rehabilitacji i wychowania słuchowego dziecka z uszkodzonym słuchem, rehabilitacji i rozwijania umiejętności widzenia dziecka z uszkodzonym wzrokiem, rehabilitacji i terapii logopedycznej dziecka z zaburzeniami mowy, rehabilitacji dziecka z wczesnymi symptomami autystycznego spektrum zaburzeń; metody diagnozy zaburzeń i nieprawidłowości w rozwoju; rolę komunikacji prewerbalnej i niewerbalnej we wczesnym wspomaganiu rozwoju dziecka; programy terapeutyczne stosowane we wczesnym wspomaganiu rozwoju dziecka i wczesnej interwencji.

W zakresie umiejętności absolwent potrafi:

E.1WW.U1. analizować medyczne podstawy wczesnego wspomagania rozwoju dziecka i wczesnej interwencji terapeutycznej; analizować i intepretować biologiczne podstawy rozwoju; analizować anatomię i fizjologię układu nerwowego, podstawy neurologii, audiologii, okulistyki i neonatologii; wykorzystywać wiedzę z zakresu podstaw genetyki; określać zaburzenia genetyczne i niepełnosprawności, w tym sprzężone; realizować poradnictwo laktacyjne; interpretować diagnozę pediatryczną małego dziecka, w tym wcześniaka, zagrożonego zaburzeniami rozwoju; wykorzystywać podstawy fizjoterapii w pracy z małym dzieckiem; określać choroby wieku dziecięcego i choroby przewlekłe u dzieci;

E.1WW.U2. analizować psychologiczno-pedagogiczne podstawy wczesnego wspomagania rozwoju dziecka i wczesnej interwencji terapeutycznej, podstawy neuropsychologii, psychologię rozwoju, w tym prenatalną; określać etiopatogenezę zaburzeń i nieprawidłowości rozwojowych; analizować psychologię kliniczną i psychopatologię małego dziecka; określać czynniki rozwoju i środowisko wychowawcze małego dziecka, niepełnosprawność i zagrożenie niepełnosprawnością oraz rodzaje niepełnosprawności u dzieci; określać i analizować zaburzenia neurorozwojowe, mózgowe porażenie dziecięce, autystyczne spektrum zaburzeń, ADHD i zaburzenia językowe; określać i analizować zaburzenia emocji i zachowania u dzieci; stosować psychohigienę, profilaktykę i wczesne rozpoznawanie zaburzeń rozwoju; planować opiekę i pielęgnację wychowującą małego dziecka; planować psychoedukację oraz wsparcie psychopedagogiczne rodziców i opiekunów dziecka z zagrożonym rozwojem; planować i realizować treningi umiejętności wychowawczych;

wykorzystywać zabawę i metody aktywizujące w pracy z małym dzieckiem; określać rolę socjalizacji i uspołeczniania dziecka; stosować psycholingwistykę rozwojową, kształtować rozwój mowy i języka dziecka; określać rolę wspomagania rozwoju intelektualnego, wczesną naukę czytania w normie i patologii, ryzyko dysleksji, jej diagnozę i terapię; planować i stosować metody pedagogiczne we wczesnym wspomaganiu rozwoju dziecka, metody komunikacji wspomagającej i alternatywnej (AAC) i podstawy języka migowego; określać rolę komputera, mediów i nowych technologii we wspomaganiu rozwoju dziecka; analizować organizację opieki i wychowania małego dziecka w Polsce; określać organizację, modele i standardy wczesnego wspomagania rozwoju dziecka oraz wczesnej interwencji terapeutycznej;

E.1WW.U3. analizować przebieg rehabilitacji dziecka z zaburzeniami funkcji ruchowych, rehabilitacji i wychowania słuchowego dziecka z uszkodzonym słuchem, rehabilitacji i rozwijania umiejętności widzenia dziecka z uszkodzonym wzrokiem, rehabilitacji i terapii logopedycznej dziecka z zaburzeniami mowy, rehabilitacji dziecka z wczesnymi symptomami autystycznego spektrum zaburzeń; stosować metody diagnozy zaburzeń i nieprawidłowości w rozwoju; określać rolę komunikacji prewerbalnej i niewerbalnej we wczesnym wspomaganiu rozwoju dziecka; realizować programy terapeutyczne stosowane we wczesnym wspomaganiu rozwoju dziecka i wczesnej interwencji.

W zakresie kompetencji społecznych absolwent jest gotów do:

E.1WW.K1. autorefleksji nad rozwojem zawodowym;

E.1WW.K2. wykorzystania zdobytej wiedzy do analizy zdarzeń pedagogicznych.

E.2WW. Przygotowanie dydaktyczno-metodyczne

W zakresie wiedzy absolwent zna i rozumie:

E.2WW.W1. diagnozę funkcjonalną we wczesnym wspomaganiu rozwoju dziecka, wielospecjalistyczną ocenę rozwoju dziecka i sfery jego najbliższego rozwoju; ideę projektowania kompleksowego wsparcia terapeutycznego dziecka, jego rodziny lub opiekunów, programów oddziaływań wspomagających i ich ewaluacji, metodykę wieloprofilowego usprawniania i organizacji współpracy w zespole interdyscyplinarnym; rolę warsztatu pracy specjalisty z zakresu wczesnego wspomagania rozwoju dziecka; metodykę edukacji bazalnej, stymulacji i integracji sensorycznej; metodykę treningu interakcji między małym dzieckiem i rodzicami lub opiekunami; metodykę wczesnej edukacji.

W zakresie umiejętności absolwent potrafi:

E.2WW.U1. planować, przeprowadzać i analizować diagnozę funkcjonalną we wczesnym wspomaganiu rozwoju dziecka; planować, realizować i interpretować wielospecjalistyczną ocenę rozwoju dziecka i sfery jego najbliższego rozwoju; projektować kompleksowe wsparcie terapeutyczne dziecka i jego rodziny; planować,

realizować i ewaluować programy oddziaływań wspomagających; realizować metodykę wieloprofilowego usprawniania i organizacji współpracy w zespole interdyscyplinarnym; określać rolę warsztatu pracy specjalisty z zakresu wczesnego wspomagania rozwoju dziecka; planować i realizować metodykę edukacji bazalnej, stymulacji i integracji sensorycznej; planować i realizować metodykę treningu interakcji między małym dzieckiem a jego rodzicami lub opiekunami; planować i realizować metodykę wczesnej edukacji.

W zakresie kompetencji społecznych absolwent jest gotów do:

E.2WW.K1. okazywania empatii dzieciom potrzebującym wsparcia i pomocy;

E.2WW.K2. profesjonalnego rozwiązywania konfliktów w grupie rówieśniczej;

E.2WW.K3. samodzielnego pogłębiania wiedzy pedagogicznej;

E.2WW.K4. współpracy z nauczycielami i specjalistami w celu doskonalenia swojego warsztatu pracy.

E.3WW. Praktyki zawodowe

W zakresie wiedzy absolwent zna i rozumie:

E.3WW.W1. zadania charakterystyczne dla przedszkola, szkoły lub placówki systemu oświaty oraz środowisko, w jakim one działają;

E.3WW.W2. organizację, statut i plan pracy przedszkola, szkoły lub placówki systemu oświaty oraz program wychowawczo-profilaktyczny;

E.3WW.W3. zasady zapewniania bezpieczeństwa dzieciom w przedszkolu i uczniom w szkole lub placówce systemu oświaty i poza nimi.

W zakresie umiejętności absolwent potrafi:

E.3WW.U1. wyciągać wnioski z obserwacji pracy nauczycieli, ich interakcji z dziećmi i uczniami oraz sposobu, w jaki planują i przeprowadzają zajęcia dydaktyczne, wychowawcze i opiekuńcze;

E.3WW.U2. wyciągać wnioski z obserwacji sposobu integracji działań opiekuńczo-wychowawczych i dydaktycznych przez nauczycieli;

E.3WW.U3. zaplanować i przeprowadzić zajęcia pod nadzorem opiekuna praktyk zawodowych;

E.3WW.U4. analizować, przy pomocy opiekuna praktyk zawodowych oraz nauczycieli akademickich prowadzących zajęcia w zakresie przygotowania psychologiczno-pedagogicznego, sytuacje i zdarzenia pedagogiczne zaobserwowane lub doświadczone w czasie praktyk.

W zakresie kompetencji społecznych absolwent jest gotów do:

E.3WW.K1. skutecznego współdziałania z opiekunem praktyk zawodowych oraz z nauczycielami w celu poszerzania swojej wiedzy.

E.A. Edukacja i terapia osób z zaburzeniami ze spektrum autyzmu

E.1A. Przygotowanie merytoryczne

W zakresie wiedzy absolwent zna i rozumie:

E.1A.W1. medyczne podstawy zaburzeń ze spektrum autyzmu; anatomię i fizjologię układu nerwowego w kontekście deficytów i nieprawidłowości rozwojowych w spektrum autyzmu oraz psychospołeczne uwarunkowania funkcjonowania osób z zaburzeniami ze spektrum autyzmu; zagadnienia zaburzeń genetycznych i niepełnosprawności sprzężonych; podstawy psychiatrii, psychopatologii i neurologii; choroby wieku dziecięcego i wybrane problemy medyczne dotyczące dzieci z zaburzeniami ze spektrum autyzmu, w tym diety, suplementację, farmakoterapię; narzędzia do monitorowania stanu zdrowia dzieci; kryteria diagnostyczne zaburzeń ze spektrum autyzmu, ich uwarunkowania i epidemiologię; miejsce zaburzeń autystycznych w medycznych klasyfikacjach nozologicznych (ICD, DSM) i klasyfikacji funkcjonalnej (ICF); zasady diagnozy różnicowej; zagadnienie autystycznego spektrum zaburzeń w kontekście uszkodzenia słuchu, zaburzenia rozwoju intelektualnego oraz innych zaburzeń i niepełnosprawności; funkcjonowanie szkolne uczniów z zaburzeniami ze spektrum autyzmu i jego uwarunkowania;

E.1A.W2. psychologiczno-pedagogiczne podstawy wiedzy o zaburzeniach ze spektrum autyzmu i działaniach profilaktyczno-wspomagających; podstawy neuropsychologii; zagadnienie zaburzeń ze spektrum autyzmu w kontekście innych zaburzeń neurorozwojowych, w tym afazji, mózgowego porażenia dziecięcego i ADHD; charakterystykę psychologiczną osób z zaburzeniami ze spektrum autyzmu w różnych okresach rozwojowych; wczesne symptomy autyzmu; znaczenie środowiska fizycznego, stymulacji i integracji sensorycznej w autyzmie; specyfikę funkcjonowania poznawczego, emocjonalnego i społecznego w zaburzeniach ze spektrum autyzmu; zagadnienie mowy, języka i komunikacji osób z zaburzeniami ze spektrum autyzmu; zasady diagnozy psychopedagogicznej uczniów z zaburzeniami ze spektrum autyzmu, w tym profile funkcjonalne; metody i narzędzia diagnostyczne, ze szczególnym uwzględnieniem międzynarodowego „złotego standardu diagnostycznego” ADI-R (*Autism Diagnostic Interview-Revised*) i ADOS (*Autism Diagnostic Obsevation Schedule*); metody komunikacji wspomagającej i alternatywnej (AAC); rolę komputera, mediów i nowych technologii w terapii osób z zaburzeniami ze spektrum autyzmu; metody psychologiczno-pedagogiczne stosowane w terapii autyzmu w kontekście praktyki opartej na dowodach (*evidence base practice*), w tym ESDM (*The Early Start Denver Model*); zasady korekcji zachowań i metody rozwiązywania problemów wychowawczych u dzieci lub uczniów z zaburzeniami ze spektrum autyzmu; różne podejścia do edukacji i terapii dzieci lub uczniów z zaburzeniami ze spektrum autyzmu, w tym modele edukacyjno-terapeutyczne, wybrane metody i formy pracy i terapii; zagadnienia pracy z rodzicami lub opiekunami dziecka lub ucznia z zaburzeniami ze spektrum autyzmu, wsparcia terapeutycznego i pomocy psychospołecznej rodzinie, wsparcia osoby z zaburzeniami ze spektrum autyzmu w dorosłym życiu; problematykę zatrudnienia dorosłych osób z zaburzeniami ze spektrum autyzmu.

W zakresie umiejętności absolwent potrafi:

E.1A.U1. analizować medyczne podstawy zaburzeń ze spektrum autyzmu; analizować anatomię i fizjologię układu nerwowego w kontekście deficytów i nieprawidłowości rozwojowych w zaburzeniach ze spektrum autyzmu; analizować zaburzenia genetyczne i niepełnosprawności sprzężone, podstawy psychiatrii, psychopatologii i neurologii; określać choroby wieku dziecięcego i wybrane problemy medyczne dotyczące dzieci z zaburzeniami ze spektrum autyzmu, w tym zagadnienia diety, suplementacji i farmakoterapii; stosować narzędzia do monitorowania stanu zdrowia dzieci; opisać kryteria diagnostyczne zaburzeń ze spektrum autyzmu, uwarunkowania i epidemiologię; określać i analizować zaburzenia autystyczne w medycznych klasyfikacjach nozologicznych (ICD, DSM) i klasyfikacji funkcjonalnej (ICF); określać diagnozę różnicową – autystyczne spektrum zaburzeń w kontekście uszkodzenia słuchu, zaburzenia rozwoju intelektualnego oraz innych zaburzeń i niepełnosprawności;

E.1A.U2. analizować psychologiczno-pedagogiczne podstawy wiedzy o zaburzeniach ze spektrum autyzmu i działaniach profilaktyczno-wspomagających; analizować podstawy neuropsychologii; określać zaburzenia ze spektrum autyzmu i inne zaburzenia neurorozwojowe, w tym afazję, mózgowe porażenie dziecięce i ADHD; dokonywać charakterystyki psychologicznej osób z zaburzeniami ze spektrum autyzmu w różnych okresach rozwojowych; rozpoznawać wczesne symptomy autyzmu; określać środowisko fizyczne, stymulację i integrację sensoryczną w autyzmie; analizować specyfikę funkcjonowania poznawczego, emocjonalnego i społecznego w zaburzeniach ze spektrum autyzmu; analizować mowę, język i komunikację osób z zaburzeniami ze spektrum autyzmu; realizować diagnozę psychopedagogiczną uczniów z zaburzeniami ze spektrum autyzmu, w tym profile funkcjonalne; stosować metody i narzędzia diagnostyczne, ze szczególnym uwzględnieniem międzynarodowego „złotego standardu diagnostycznego” ADI-R (*Autism Diagnostic Interview-Revised*) i ADOS (*Autism Diagnostic Obsevation Schedule*); stosować metody komunikacji wspomagającej i alternatywnej (AAC); określać rolę komputera, mediów i nowych technologii w terapii osób z zaburzeniami ze spektrum autyzmu; analizować metody psychologiczno-pedagogiczne stosowane w terapii autyzmu w kontekście praktyki opartej na dowodach (*evidence base practice*), w tym ESDM (*The Early Start Denver Model*); rozwiązywać problemy wychowawcze i stosować korekcję zachowania u dzieci lub uczniów z zaburzeniami ze spektrum autyzmu oraz prezentować różne podejścia do edukacji i terapii tych dzieci i uczniów; opisać modele edukacyjno-terapeutyczne, wybrane metody i formy pracy i terapii; planować i realizować pracę z rodzicami lub opiekunami dziecka lub ucznia z zaburzeniami ze spektrum autyzmu, wsparcie terapeutyczne i pomoc psychospołeczną rodzinie; określać i realizować wsparcie osoby z zaburzeniami ze spektrum autyzmu w dorosłym życiu oraz określać problemy zatrudnienia tych osób.

W zakresie kompetencji społecznych absolwent jest gotów do:

E.1A.K1. autorefleksji nad rozwojem zawodowym;

E.1A.K2. wykorzystania zdobytej wiedzy do analizy zdarzeń pedagogicznych.

E.2A. Przygotowanie dydaktyczno-metodyczne

W zakresie wiedzy absolwent zna i rozumie:

E.2A.W1. metodykę wczesnego wspomagania rozwoju dziecka z zaburzeniami ze spektrum autyzmu oraz wielospecjalistyczną ocenę poziomu jego funkcjonowania; zasady planowania pracy dydaktyczno-wychowawczej i terapeutycznej z dziećmi i młodzieżą z zaburzeniami ze spektrum autyzmu; potrzebę dostosowania wymagań edukacyjnych do specjalnych potrzeb uczniów z zaburzeniami ze spektrum autyzmu, zasady współorganizowania zajęć dydaktycznych przez nauczyciela wspierającego ucznia z zaburzeniami ze spektrum autyzmu i innymi zaburzeniami neurorozwojowymi; rolę zajęć specjalistycznych i wszechstronną interdyscyplinarną rehabilitację oraz metodykę zajęć rehabilitacji indywidualnej ucznia z zaburzeniami ze spektrum autyzmu; metodykę treningów umiejętności społecznych oraz zajęć aktywizujących w grupie szkolnej; znaczenie rozwijania zamiłowań i zainteresowań, a także problematykę doradztwa zawodowego i wspierania rozwoju zawodowego osób z zaburzeniami ze spektrum autyzmu.

W zakresie umiejętności absolwent potrafi:

E.2A.U1. analizować metodykę wczesnego wspomagania rozwoju dziecka z zaburzeniami ze spektrum autyzmu; planować, realizować i interpretować wielospecjalistyczną ocenę poziomu funkcjonowania; planować pracę dydaktyczno-wychowawczą i terapeutyczną z dziećmi i młodzieżą z zaburzeniami ze spektrum autyzmu; dostosowywać wymagania edukacyjne do specjalnych potrzeb edukacyjnych uczniów z zaburzeniami ze spektrum autyzmu; określać zasady współorganizowania zajęć dydaktycznych przez nauczyciela wspierającego ucznia z zaburzeniami ze spektrum autyzmu i innymi zaburzeniami neurorozwojowymi; określać rolę zajęć specjalistycznych i wszechstronnej interdyscyplinarnej rehabilitacji oraz metodyki zajęć rehabilitacji indywidualnej ucznia z zaburzeniami ze spektrum autyzmu; planować i realizować metodykę treningów umiejętności społecznych, metodykę zajęć aktywizujących w grupie szkolnej; rozwijać zamiłowania i zainteresowania uczniów z zaburzeniami ze spektrum autyzmu; planować i realizować doradztwo zawodowe oraz wspierać rozwój zawodowy osób z zaburzeniami ze spektrum autyzmu.

W zakresie kompetencji społecznych absolwent jest gotów do:

E.2A.K1. okazywania empatii dzieciom i uczniom potrzebującym wsparcia i pomocy;

E.2A.K2. profesjonalnego rozwiązywania konfliktów w klasie szkolnej i grupie wychowawczej;

E.2A.K3. samodzielnego pogłębiania wiedzy pedagogicznej;

E.2A.K4. współpracy z nauczycielami i specjalistami w celu doskonalenia swojego warsztatu pracy.

E.3A. Praktyki zawodowe

W zakresie wiedzy absolwent zna i rozumie:

E.3A.W1. zadania charakterystyczne dla przedszkola, szkoły lub placówki systemu oświaty oraz środowisko, w jakim one działają;

E.3A.W2. organizację, statut i plan pracy przedszkola, szkoły lub placówki systemu oświaty oraz program wychowawczo-profilaktyczny;

E.3A.W3. zasady zapewniania bezpieczeństwa dzieciom w przedszkolu i uczniom w szkole lub placówce systemu oświaty i poza nimi.

W zakresie umiejętności absolwent potrafi:

E.3A.U1. wyciągać wnioski z obserwacji pracy nauczycieli, ich interakcji z dziećmi i uczniami oraz sposobu, w jaki planują i przeprowadzają zajęcia dydaktyczne, wychowawcze i opiekuńcze;

E.3A.U2. wyciągać wnioski z obserwacji sposobu integracji działań opiekuńczo-wychowawczych i dydaktycznych przez nauczycieli;

E.3A.U3. wyciągać wnioski z bezpośredniej obserwacji pozalekcyjnych działań opiekuńczo--wychowawczych nauczycieli, w tym podczas dyżurów na przerwach międzylekcyjnych i zorganizowanych wyjść grup uczniowskich;

E.3A.U4. zaplanować i przeprowadzić zajęcia pod nadzorem opiekuna praktyk zawodowych;

E.3A.U5. analizować, przy pomocy opiekuna praktyk zawodowych oraz nauczycieli akademickich prowadzących zajęcia w zakresie przygotowania psychologiczno-pedagogicznego, sytuacje i zdarzenia pedagogiczne zaobserwowane lub doświadczone w czasie praktyk.

W zakresie kompetencji społecznych absolwent jest gotów do:

E.3A.K1. skutecznego współdziałania z opiekunem praktyk zawodowych oraz z nauczycielami w celu poszerzania swojej wiedzy.

F. Wsparcie warsztatu pracy pedagoga specjalnego

F.1. Emisja głosu

F.2. Kultura języka

F.3. Pierwsza pomoc

F.4. Technologie informacyjno-komunikacyjne

Efekty uczenia się z zakresu wsparcia warsztatu pracy pedagoga specjalnego określa uczelnia w programie studiów.

G. Metodologia badań naukowych

W zakresie wiedzy absolwent zna i rozumie:

G.W1. filozoficzne, metodologiczne i kulturowe podstawy badań społecznych i edukacyjnych, w tym koncepcje wiedzy, pojęcia nauki i statusu wiedzy naukowej; społeczno-kulturowe uwarunkowania badań naukowych; nurty filozoficzne, paradygmaty badawcze i strategie badań naukowych oraz znaczenie i sposoby budowania teorii w badaniach naukowych;

G.W2. strukturę procesu badawczego w kontekście przyjętej strategii badań naukowych (strategie ilościowe, jakościowe i mieszane), zasady opracowania projektu badawczego, etapy badań naukowych, kryteria wyboru strategii badawczej, w tym cele badań, problemy i hipotezy badawcze, zmienne i związki między zmiennymi, konceptualizację, operacjonalizację zmiennych; strategie i techniki doboru próby badawczej, definiowanie przypadku badawczego; rodzaje i typy badań naukowych, w tym opisowe, diagnostyczne, wyjaśniające, weryfikacyjne, projektujące, porównawcze, eksperymentalne, quasi--eksperymentalne i sondażowe; metody indeksacji, pomiaru i rodzaje skal pomiarowych; zagadnienia związane z badaniami ewaluacyjnymi, panelowymi, socjometrycznymi, porównawczymi, terenowymi, etnograficznymi, performatywnymi i biograficznymi; pojęcia netografii, krytycznej analizy dyskursu i studium przypadku; metody gromadzenia i analizy danych; rodzaje i sposoby wykorzystania obserwacji; typy wywiadów badawczych; analizę dokumentów, treści, tekstową, konwersacyjną, dyskursu i audiowizualną; narzędzia badawcze; zagadnienia związane z konstruowaniem kwestionariuszy, skal pomiarowych, testów pedagogicznych, arkuszy obserwacji i narzędzi socjometrycznych;

G.W3. specyfikę badań naukowych nad dziećmi i młodzieżą oraz osobami dorosłymi z niepełnosprawnościami;

G.W4. sposoby prezentacji wyników badań naukowych oraz zasady przygotowania i opracowania różnych rodzajów tekstów naukowych;

G.W5. różne kryteria jakości badań naukowych, a także zagadnienia: reprezentatywności, trafności, rzetelności, wiarygodności, transparentności, autentyczności, triangulacji perspektyw teoretycznych, metod badawczych i źródeł danych, możliwości uogólnienia i transferu rezultatów badawczych;

G.W6. cele badawcze i typy badań w kontekście możliwości ich praktycznego zastosowania; sposoby praktycznego wykorzystania badań naukowych, w tym analizę i diagnozę sytuacji, analizę problemów społecznych i pedagogicznych, określanie potrzeb i planowanie działań interwencyjnych, ewaluację osiągnięć; krytyczno-emancypacyjny i transformacyjny potencjał badań naukowych;

G.W7. podstawowe zasady przeprowadzania badań naukowych, dylematy i wybory etyczne na różnych etapach procesu badawczego, problematykę zaangażowania uczestników badań; społeczno-polityczny kontekst badań społecznych; zagadnienie prezentacji wyników badań w przestrzeni publicznej; pojęcie plagiatu w pracy badawczej;

G.W8. zasady i technikę przygotowywania prac naukowych.

W zakresie umiejętności absolwent potrafi:

G.U1. przygotować projekt badawczy z zastosowaniem różnych strategii badań, w tym ilościowych, jakościowych lub mieszanych; opracować scenariusze badawcze i dyspozycje do badań jakościowych oraz narzędzia do badań ilościowych; dobrać metody, techniki i narzędzia do celu badań ilościowych;

G.U2. dokonać analizy i interpretacji wyników badań oraz sformułować wnioski pedagogiczne z przeprowadzonych badań;

G.U3. zastosować wiedzę i umiejętności metodologiczne w projekcie badawczym; wybrać strategię badawczą, sformułować cel i przedmiot badań, opracować metody i techniki badań, sformułować problematykę badań, przygotować narzędzia badawcze, dobrać próbę badawczą, teren i wyznaczyć przebieg badań;

G.U4. stosować technikę pracy naukowej;

G.U5. prowadzić badania empiryczne oraz dokonać analizy wyników tych badań;

G.U6. przeprowadzić proces wnioskowania i zaprezentować wyniki badań.

W zakresie kompetencji społecznych absolwent jest gotów do:

G.K1. przestrzegania etyki badań naukowych;

G.K2. stosowania etycznych norm w pracy badawczej.

IV. SPOSÓB WERYFIKACJI OSIĄGNIĘTYCH EFEKTÓW UCZENIA SIĘ

1. Weryfikacja osiągniętych efektów uczenia się wymaga zastosowania zróżnicowanych form sprawdzania, adekwatnych do kategorii wiedzy, umiejętności albo kompetencji społecznych, których dotyczą te efekty.

2. Osiągnięte efekty uczenia się w kategorii wiedzy można weryfikować za pomocą egzaminów pisemnych w formie zadań otwartych lub zamkniętych lub egzaminów ustnych, a także w oparciu o analizę opracowanych konspektów i obserwację ich praktycznej realizacji.

3. Egzamin pisemny lub ustny jest ukierunkowany na sprawdzenie wiedzy na poziomie wyższym niż sama znajomość zagadnień i nie może ograniczać się do znajomości faktów. Egzamin ustny w szczególności służy sprawdzeniu poziomu zrozumienia zagadnienia, umiejętności analizy i syntezy informacji oraz rozwiązywania problemów.

4. Weryfikacja osiągniętych efektów uczenia się w kategorii umiejętności wymaga bezpośredniej obserwacji studenta albo uczestnika studiów podyplomowych w czasie wykonywania działań właściwych dla danego zadania zawodowego (dydaktycznego, wychowawczego i opiekuńczego) wynikającego z roli nauczyciela.